

Y Pwyllgor Deisebau

Lleoliad:
Ystafell Bwyllgora 1 – y Senedd

Dyddiad:
Dydd Mawrth, 14 Mai 2013

Amser:
09:00

Cynulliad
Cenedlaethol
Cymru

National
Assembly for
Wales

I gael rhagor o wybodaeth, cysylltwch a:

Naomi Stocks
Clerc y Pwyllgor
029 2089 8421
deisebau@cymru.gov.uk

Kayleigh Driscoll
Dirprwy Clerc y Pwyllgor
029 2089 8421
deisebau@cymru.gov.uk

Agenda

- 1. Cyflwyniad, ymddiheuriadau a dirprwyon 9.00**
- 2. Deisebau newydd 9.00 – 9.15**
  - 2.1 P-04-478 Pecyn gwybodaeth syml i bawb yng Nghymru yn esbonio sut y gallant sefyll fel ymgeisydd (Tudalen 1)
  - 2.2 P-04-479 Deiseb Adran Pelydr-X ac Uned Man Anafiadau Ysbyty Tywyn (Tudalennau 2 – 4)
  - 2.3 P-04-480 Mynd i'r afael â Safon Tai Myfyrwyr yn y Sector Preifat (Tudalennau 5 – 35)
  - 2.4 P-04-481 Cau'r bwch ar gyfer disgyblion byddar yng Nghymru (Tudalennau 36 – 47)
  - 2.5 P-04-482 Hysbysfyrddau cyhoeddus ar draws Cymru i rhoi wybod i'r cyhoedd pwy yw eu cynrychiolwyr gwleidyddol (Tudalen 48)
  - 2.6 P-04-483 Polisi Cymraeg Clir / Plain English ar gyfer pob cyfathrebiad y Cynulliad Cenedlaethol a Llywodraeth Cymru (Tudalennau 49 – 52)
- 3. Y wybodaeth ddiweddaraf am ddeisebau blaenorol 9.15 – 9.45**
  - 3.1 P-04-462 Gwahardd codi baner y Deyrnas Unedig ar adeiladau swyddogol yng Nghymru (Tudalennau 53 – 54)

Yr Economi, Gwyddoniaeth a Thrafnidiaeth

- 3.2 P-04-319 Deiseb ynghylch Traffig yn y Drenewydd (Tudalennau 55 – 56)
- 3.3 P-04-426 Cyflwyno terfyn cyflymder gorfodol o 40mya ar ffordd yr A487 ym Mlaen-porth, Ceredigion (Tudalennau 57 – 60)

- 3.4 P-04-459 Cysylltiad rheilffordd uniongyrchol o Faes Awyr Caerdydd i ganol Caerdydd a gorllewin Cymru (Tudalennau 61 – 64)
- 3.5 P-04-468 Pryderon am Ddiogelwch Ffordd A48 Cas-gwent (Tudalennau 65 – 66)

Cyfoeth Naturiol a Bwyd

- 3.6 P-04-398 Ymgyrch dros gael cofrestr ar gyfer pobl sy'n cam-drin anifeiliaid yng Nghymru (Tudalennau 67 – 81)
- 3.7 P-04-399 Arferion lladd anifeiliaid (Tudalennau 82 – 83)
- 3.8 P-04-433 Teledu Cylch Cyfyng mewn Lladd-dai (Tudalennau 84 – 85)

Llywodraeth Leol a Busnes y Llywodraeth

- 3.9 P-04-402 Gweddiau Cyngor (Tudalennau 86 – 89)

Iechyd

- 3.10 P-04-400 Safon Ansawdd NICE ym Maes Iechyd Meddwl (Tudalennau 90 – 93)

Bydd y pump eitem a ganlyn yn cael eu trafod ar y cyd

- 3.11 P-04-367 Achub ein Gwasanaethau Ysbyty (Tudalen 94)
- 3.12 P-04-394 Achub ein Gwasanaethau – Ysbyty Tywysog Philip (Tudalen 95)
- 3.13 P-04-430 : Y bwriad i gau Uned Mân Anafiadau Dinbych-y-pysgod (Tudalen 96)
- 3.14 P-04-431 Preswylwyr Sir Benfro yn erbyn Toriadau i Wasanaethau Iechyd (Tudalen 97)
- 3.15 P-04-455 Achub adran achosion brys yn Ysbyty'r Tywysog Philip (Tudalennau 98 – 100)

Tai ac Adfywio

- 3.16 P-04-417 Achubwch Draeth Morfa ac ataliwch Lwybrau Troed Cyhoeddus 92 a 93 rhag cau (Tudalennau 101 – 102)
- 3.17 P-04-461 Achub Pwll Padlo Pontypridd (Tudalennau 103 – 114)

Sesiynau Dystiolaeth

- 4. **P-04-472 Gwnewch y Nodyn Cyngor Technegol Mwynau yn ddeddf: Sesiwn Dystiolaeth 09.45 – 10.15** (Tudalennau 115 – 118)

Dr John Cox, Deisebydd

Lynne Neagle, Aelod Cynulliad

5. **P-04-442 Sicrhau cymorth da i blant anabl a'u teuluoedd sy'n agos i'w cartrefi: Sesiwn Dystiolaeth 10.15 – 10.45** (Tudalennau 119 – 122)

Ian Thomas, Cyfarwyddwr Cymru, Scope

Eitem 2.1

P-04-478 Pecyn gwybodaeth syml i bawb yng Nghymru yn esbonio sut y gallant sefyll fel ymgeisydd

Geiriad y ddeiseb:

Rydym yn galw ar Gynulliad Cenedlaethol Cymru i annog Llywodraeth Cymru i anfon taflen ddealladwy, glir i bawb o oedran pleidleisio yng Nghymru, yn esbonio sut y gallant sefyll mewn etholiadau lleol, cenedlaethol neu Brydeinig os dyna'u dymuniad.

Prif ddeisebydd: Cymru Sofren

Ysytirwyd am y tro cyntaf gan y Pwyllgor: 14 Mai 2013

Nifer y llofnodion : 11

P-04-479 Deiseb Adran Pelydr-X ac Uned Man Anafiadau Ysbyty Tywyn

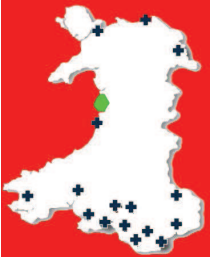
Geiriad y ddeiseb:

Galwn ar y Cynulliad Cenedlaethol dros Gymru i annog y Llywodraeth Gymraeg i atal diddymu a chwtogi ar y gwasanaethau Adran Pelydr-X ac Uned Man Anafiadau Ysbyty Tywyn fel mater o frys.

Prif ddeisebydd: Tywyn & District Health Care Action Group

Ysytirwyd am y tro cyntaf gan y Pwyllgor: 14 Mai 2013

Nifer y llofnodion : 4486

TYWYN & DISTRICT HEALTH CARE ACTION GROUP. GRWP GWEITHREDU GOFAL IECHYD TYWYN AR CYLCH

1st May 2013

Tywyn Memorial Hospital X-ray & Minor Injuries Unit Petition

The reasons for the petition.

To call upon the National Assembly for Wales to urge the Welsh Government to stop the withdrawal of X-ray facilities & the reduction in provision of services by the Minor Injuries Unit as a matter of urgency.

To enable all interested residents & visitors the opportunity to express their views about the proposed closure of the X-ray unit & the reduction of staff & hours in the Minor Injuries Unit in Tywyn Memorial Hospital. To make those views available to the National Assembly for Wales, the Welsh Government and the Health Minister.

To call upon all authorities to ensure equality of health care provision in our rural mid-Wales area.

Background.

As a result of considerable concern in the local population about current & future Health Care in the Tywyn & District area, an action group was formed in 2012. We are a non-political group and aim to represent the interests of all age groups in this largely rural area in mid-Wales. Since our formation we have been active in participating in the Betsi Cadwaladr & Hywel Dda Health Board Consultations and expressing the views of the local population to Betsi Cadwaladr CHC, the Minister for Health & Social Services, the Chief Executives of BCUHB & Hywel Dda Health Board.

Although Tywyn & District falls within the BCUHB area, our nearest General Hospital is Bronglais, Aberystwyth (see our map Logo), in the Hywel Dda area, 35 miles & at least one hour travel from Tywyn. Some residents in the surrounding area have to travel even further and the bridge at Machynlleth may be closed through damage or flooding which periodically gives rise to a considerable detour. The "Golden Hour Rule" can probably only be met by paramedics or Air Ambulances.

The locality is very rural and Tywyn Memorial Hospital serves a wide area, not just the town itself but other towns & villages around. There is also a very considerable increase in population in the summer. Many people visit the area in the months April to October and have holiday homes, chalets & caravans locally. The supporters of both the written & online parts of the petition reflect this. Many of the visitors have availed themselves of the local health service provisions and understand it's efficacy & importance in a rural area. Some of them do voluntary work in the area e.g. on the Talyllyn Railway.

Public transport is extremely sparse & reduces year by year with no prospect of improvement.

X-ray Unit.

Betsi Cadwaladr University Health Board have plans to close the X-ray unit and reduce the staff and hours of availability of the Minor Injuries Unit in Tywyn Memorial Hospital. The Community Health Council has expressed its objection to the plans for South Gwynedd which also affects North Powys & North Ceredigion. We believe that if the plans go ahead the people of South Gwynedd are not being treated on a fair and equal basis with other parts of Wales.

We believe that the statistics used to argue for the closure of the X-ray unit in Tywyn are inaccurate. Target figures have been used which are impossible to meet in a unit which is only open on a few occasions in the week. The argument to use a unit elsewhere (Dolgellau, which is North of Tywyn, whereas our General Hospital is South), which will provide more hours of service does not hold water, unless you have a car available & can drive, because of the distance and lack of public transport. The alternative X-ray services offered involve round trips of 30, 40 & 60 miles (more for people who have to travel to Tywyn in the first place).

Please stop the closure of the X-ray Unit and at least maintain the level of availability.

Minor Injuries Unit.

We object to the available hours for the MIU being reduced which seems to fly in the face of the object of treatment being available nearer to home. It is self-evident that minor injuries occur more frequently than serious injuries or illness & should be dealt with as close as possible to the place where the need arises. Early diagnosis & treatment is the most efficient method & prevents further costly complications arising. The welfare of the patient is important! Travelling to an alternative MIU is difficult in an area with sparse public transport & where older, injured, ailing & frail patients are not able to use their own transport.

We believe that, because of the inadequacy of present out-of-hours GP service, the lack of transport in a very rural area and the distance/time element of getting to an alternative treatment centre, more patients will use the 999 service which will put even more pressure on the Ambulance Service and A & E departments. Diagnosis & most treatment in a locally available MIU with trained staff is surely preferable and less costly.

The Minor Injuries Unit, however, is even now being dismantled, in spite of the fact that the Community Health Council has objected to the Betsi Cadwaladr University Health Board plans for the South Gwynedd area and in particular Tywyn. This gives great concern since well trained & skilled staff are being lost to the unit and with the staff being reduced to two we are concerned how they will provide a service to patients and cover for staff illness & holidays. The team who have trained & worked well together for some years will no doubt be very demoralised. They have developed the ability to assess, diagnose, treat or refer patients speedily but with reductions of staff & hours of availability their effectiveness will be reduced.

Please at least maintain the staff level & hours of availability for the Minor Injuries Unit.

Tywyn Memorial Hospital

There are proposals for the development of Tywyn Hospital site as an integrated primary care resource centre. BCUHB is awaiting a decision on the business case from the Welsh Government which they say they expect in early 2013 but there is no date as yet for implementation. The original building design included an X-ray Department. In the light of such a development, where is the logic in closing the X-ray Unit & running down the MIU now?

Brian Mintoft
Secretary T&CHCAG.

Eitem 2.3

P-04-480 Mynd i'r afael â Safon Tai Myfyrwyr yn y Sector Preifat

Geiriad y ddeiseb:

Galwn ar Gynulliad Cenedlaethol Cymru i annog Llywodraeth Cymru i ymchwilio i'r problemau a nodwyd yn yr adroddiad diweddar am yr arolwg o dai yn Aberystwyth yn 2012. Cododd yr adroddiad bryderon ynghylch safon wael llety myfyrwyr a'r ffordd wael, sy'n cyfateb i hynny, y caiff myfyrwyr eu trin yn y sector rhentu preifat. At hynny, galwn ar Lywodraeth Cymru i gynnal ymgynghoriad llawn ac agored ynghylch y mater angof hwn gyda'r cymunedau y mae hyn yn effeithio arnynt, yn ogystal â sicrhau bod deddfwriaeth tai bresennol a mesurau newydd gan yr awdurdodau perthnasol yn cael eu dilyn yn gywir er mwyn cynorthwyo i godi safonau yn y sector rhentu preifat.

Mae tai myfyrwyr wedi bod yn broblem gyson yn Aberystwyth ers blynyddoedd. Cynhaliwyd arolwg ymysg myfyrwyr ynghylch eu profiadau o ran tai ac mae manylion am y problemau maent yn eu hwynebu wedi'u cynnwys mewn adroddiad a gyhoeddwyd ym mis Rhagfyr 2012.

Prif ddeisebydd: Aberystwyth Students Union

Ysytiriwyd am y tro cyntaf gan y Pwyllgor: 14 Mai 2013

Nifer y llofnodion : 188

Arolwg Llety Myfyrwyr Adroddiad: 2012

CYMORTH
SUPPORT

Cynnwys

3. Cyflwyniad – Laura Dickens, Swyddog Cymorth Myfyrwyr
5. Sylwadau ar yr Adroddiad
6. Casgliadau
7. Dadansoddiad o Gost Swyddfeydd Gwerthu Tai
8. Dadansoddiad o Ganlyniadau Swyddfeydd Gwerthu Tai
(ceir dadansoddiad o bob swyddfa tai ar bob tudalen)
21. Swyddfeydd gwerthu eraill
23. Rentu yn y sector preifat
24. Sylwadau ar y sector preifat
27. Sylwadau
29. Casgliadau
30. Atodiad I

Cyflwyniad

Daeth yr adroddiad hwn yn sgil y cynnydd yn y nifer o broblemau sy'n gysylltiedig â llety'r sector preifat yn Aberystwyth. Ffocws cychwynol yr arddodiad hwn oedd costau, megis costau gweinyddiaeth uchel a phrisiau cofrestru uchel ar gyfer y cynllun blaendal. Mae myfyrwyr yn eu cael hi'n anodd talu am y rhain ar ben costau byw eraill mae rhaid iddynt dalu.

Roedd hi'n hanfodol inni ddarganfod faint o rent oedd y myfyrwyr yn talu bob wythnos, ar ôl i erthygl gan y BBC gyhoeddi mae £62.01 o 2011 oedd y pris rent ar gyfartaledd. (gwelir yr erthygl yn atodiad 1). Nid oedd hyn yn cyfateb i'r pris a welon ni ar nifer o gytundebau. Roedd hi'n hanfodol inni ddarganfod beth oedd pobl wedi cynnwys yn eu rent cymedr, ac rydym wedi dadansoddi hyn ar y tudalennau nesaf.

Roedd arolwg llety yr NUS yn cynnwys barn 156 o fyfyrwyr am lety yn Aberystwyth ac roedd yr adroddiad yn trafod costau, blaen taliadau a safon tai yn fanwl. Gan fod tua 6000 o fyfyrwr yn y sector breifat roedd hi'n bwysig inni archwilio ymhellach er mwyn cael y darlun llawn. Derbyniom ni 308 o ymatebion dilys sy'n golygu bod y ffigur yn cynrychioli'r sefyllfa yn well, er hyn dim ond 5.13% o ymatebion y sector breifat. Er hyn mae'n bwysig inni nodi fod nifer o fyfyrwyr wedi llenwi'r holiadur ar ran y myfyrwyr maent yn rhannu tai â nhw, sydd felly yn gwneud yr adroddiad yn gyfrif manwl o'r sefyllfa tai presennol yn Aberystwyth.

Y llynedd (2011 – 2012) roedd rhai myfyrwyr yn aros mewn rhes hir, hir iawn am rai swyddfeydd llety, ac roedd myfyrwyr yn danfon negeseuon yn dweud bod angen ystafell arnyn nhw ar frys.

Hefyd, y llynedd cyflwynwyd ystafelloedd bync yn llety'r Brifysgol yn sgil y brifysgol yn derbyn gormod o fyfyrwyr. Rhoddodd hyn bwysau aruthrol ar y farchnad i roi llety i'r myfyrwyr ychwanegol ac arweiniodd at yr ymgyrch 'Gan bwyll – peidiwch â rhuthro.' Yn yr adroddiad, mae myfyrwyr yn cyfeirio at y panig yma a'r modd roeddent yn teimlo o dan bwysau i arwyddo cytundeb oherwydd roeddent yn teimlo nad oedd digon o lety yn y dref i bawb.

Yn sgil cyflwyno £9000 o ffioedd bob blwyddyn am le yn y brifysgol, mae'r nifer o fyfyrwyr sy'n cofrestru yn y brifysgol wedi gostwng, yn ogystal â chyflwyno sawl datblygiad tai newydd megis Old Crown Buildings a llety newydd y Brifysgol ar gyfer 2014. Bydd hyn yn ogystal â datblygiadau eraill yn sicrhau diflaniad llety o safon isel ac yn hytrach yn gweld safonau llety yn cynyddu. O ganlyniad, rydym yn gobeithio bydd y prisoedd uchel mae'r arolwg wedi'i gofnodi yn disgyn.

Mae'n bwysig nodi fod yr arolwg yn cynnwys adolygiadau o 18 swyddfeydd tai a nifer fawr o berchnogion tai yn y sector preifat. O ganlyniad mae'n bwysig cofio wrth edrych ar y siart gylch bod y nifer fach o adolygiadau a dderbyniwyd gan bob cwmni yn effeithio ar sgôr negyddol/positif y siart gylch a dderbyniwyd, ac nid yw hi o reidrwydd yn rhoi darlun llawr o beth mae'r Asiantaeth fel.

Nid yw sgôr positif, niwtral a negatiff y tabl a dderbyniwyd yn golygu bod Undeb y Myfyrwyr yn ffafriol i unrhyw swyddfa lety yn fwy na'r llall. Pwrpas yr arolwg hwn oedd casglu gwybodaeth, felly ni roddwyd unrhyw ffafriaeth i unrhyw swyddfa lety. Mae'r sylwadau a ddewiswyd ar gyfer bob swydd swyddfa lety yn cynrychioli'r sylwadau a dderbyniwyd gan y myfyrwyr eraill. Ac mae'r sylwadau llawn am bob swyddfa lety wedi cael ei ddanfôn atynt. Gellir derbyn copi llawn o'r sylwadau trwy ofyn amdanynt trwy ddanfôn e-bost at y cyfeiriad a welir isod.

Roedd gadael sylw yn opsiwn felly golyga hyn fod nifer o fyfyrwyr oedd yn hapus gyda'i llety heb roi sylw ac felly ystyrir y rhain yn niwtral.

Ar ddiwedd yr adroddiad hwn gwelir sylwadau a chasgliadau am y sefyllfa tai yn Aberystwyth ac yn nodi sut yr ydym yn bwriadu delio gyda'r problemau sy'n codi yn yr adroddiad. Ein gobaith yw gweithio gyda'r Cyngor Sir, y swyddfeydd llety a'r perchnogion tai yn y sector preifat er mwyn sicrhau fod y myfyrwyr yn cael eu trin yn deg, ac yn byw mewn llety o safon uwch yn y dyfodol.

Rwy'n gobeithio bydd yr arolwg yn werthfawr i chi ac os oes gennych unrhyw sylwadau neu unrhyw fater am y sefyllfa dai yna danfonwch e-bost at union.support@aber.ac.uk

Laura Dickens
Swyddog Cymorth Myfyrwyr
Undeb Myfyrwyr Aberystwyth

Sylwadau ar yr adroddiad

“Mae costau byw yn Aberystwyth mor uchel â chostau byw yn San Steffan, ac oherwydd hyn mae myfyrwyr Aberystwyth yn haeddu gwell. Gan fy mod i wedi byw yma am ddwy flynedd rwy'n ymwybodol fod problemau tai yma – ac mae'r Brifysgol, yr Undeb a'r Llywodraeth leol angen cydnabod hyn.

Mae myfyrwyr yn rhan allweddol o'r economi lleol, ond maent yn cael eu cam-drin gan swyddfeydd tai lleol a pherchnogion tai lleol. Nid oes gan Aberystwyth unrhyw obaith o lwyddo yn y dyfodol os yw hyn yn parhau.”

Greg Dash, Cyd-sefydlydd Undeb Llety Myfyrwyr Aberystwyth

“Rwy'n croesawu'r gwaith sy'n cael ei gwneud ac rwy'n gobeithio bydd hi'n gwella'r sefyllfa tai yma yn Aberystwyth sy'n gallu bod yn broses ingol a phoenus i nifer o bobl.

Mae fy ngwaith fy hun wedi ymwneud llawer a'r sefyllfa tai wrth iddi effeithio ar fyfyrwyr ac rwy'n croesau'r cyfathrebu rhwng myfyrwyr a'r cyngor.”

Mark Williams, AS dros Ceredigion

“Mae'n galonogol gweld ymateb cryf y myfyrwyr at yr arolwg hwn, er hyn mae'n dangos bod tai yn y sector preifat yn bryder mawr i'r rhai sy'n byw yma, nid yn unig cyn iddyn nhw arwyddo'r contract, ond trwy gydol eu hamser fel myfyrwyr. Mae'r ymatebion i'r adroddiad yn dangos bod safon perchnogion tai yn amrywio ar draws Aberystwyth, er hyn rydym yn gobeithio bydd yr arolwg yn annog eraill i ymuno a ni i weithio gyda'r perchnogion tai er mwyn gwella safon byw y tai er lles y myfyrwyr cyfredol, a'r nifer fawr o fyfyrwyr a fydd yn astudio yma yn y dyfodol.”

Robert Hardware, Cynrychiolydd Undeb Tai Myfyrwyr Aberystwyth

Darganfyddiadau

Derbyniodd yr arolwg tua **308** o ymatebion dibynadwy, roedd tua **116** am berchnogion tai'r sector preifat ac roedd tua **193** am swyddfeydd tai.

Ar gyfartaledd, pris rent bob wythnos, ac eithrio cost biliau yw **£81.74**. Y pris lleiaf oedd **£48.00** a'r mwyaf drud oedd **£187.50**.

Ar gyfartaledd, pris rent bob wythnos gan gynnwys cost rhai biliau yw **£80.25**. Y pris lleiaf oedd **£50.00** a'r pris uchaf oedd **£127.00**.

Ar gyfartaledd, pris rent bob wythnos gan gynnwys bob bil yw **£91.21** a'r pris uchaf yw **£160.00**.

Dadansoddiad o Costau Swyddfeydd Tai (£s)

Swyddfeydd Tai	Cost rent bob wythnos	Blaentaliadau	Costau gweinyddol	Costau eraill
AI	62.50-100	150-450	50-150	-
ABA	70-105	200-450	10-50	-
Aber Letting	61-187.50	270-750	10-45	22-50
Aber Student	75-100	100-650	-	-
Alexanders	61.25-175	360-950	40-150	30-100
ALP	70-110	280-700	50-132	35-50
GD Lettings	75-85	250-350	25-40	-
MS Properties	50-110	200-450	10-200	100-120
Padarn	69-82	150-330	40-70	100
Philip Evans	73-150	100-625	20-100	-
Seafront Student	70-80	100-500	-	-
I Stop Lettings	105-127	425-550	15	

Rydym wedi cael y rhifau hyn o wybodaeth a dderbyniwyd gan Fyfirwyr. Nid oedd rhai wedi nodi os oedd y rhent yn cynnwys blaendal, neu os oedd y rhent yn cynnwys dau berson, felly gall hyn bod yn gyfrifol dros yr amrywio uchel. Mae'r ffigurau hefyd yn wahanol yn dibynnu ar faint ac ar safon y llety.

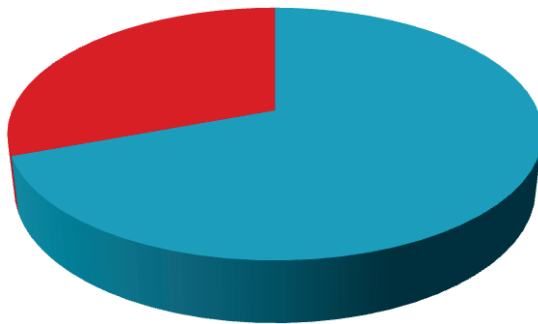
Dadansoddiad o ganlyniadau Swyddfeydd Tai

Swyddfa Tai	Adolygiadau Positif	Adolygiadau Niwtral	Adolygiadau Negatif
A1	0	9	4
ABA	4	4	4
Aber Letting	3	8	1
Aber Student	3	2	1
Alexanders	0	6	12
ALP	2	17	6
GD Lettings	0	2	6
MS Properties	2	13	6
Padarn	5	8	4
Philip Evans	3	28	11
Seafront Student	0	2	3
1 Stop Lettings	1	2	0

AI Property Management

Adborth

■ Positif a
Niwtral

■ Negatif

O'r 12 canlyniad a dderbyniwyd

Sylwadau

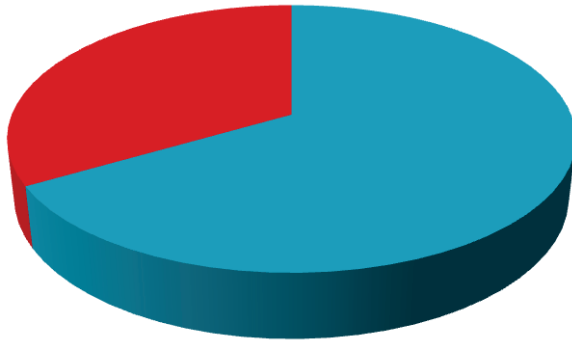
“Mae safon y llety o amgylch y dref yn isel felly rydw i wedi diweddu yn byw mewn llety drud iawn ac o safon isel ond o leiaf mae gen i olygfa o'r môr!”

“Yn fy nhyb i ddefnyddiodd AI tactegau gorfodol wrth ddelio â myfyrwyr. Rwy'n credu ei bod nhw'n defnyddio proffesiynoldeb fel tacteg sy'n rhoi ofn i'r myfyrwyr fel ein bod nhw yn eu gweld nhw fel y grym dominyddol”

“Rhaid talu rhent pris llawn dros yr haf er nad oeddem yn byw yno.”

ABA Property Management

Adborth

■ Positif a
Niwtral

■ Negatif

O'r 12 canlyniad a dderbyniwyd

Sylwadau

“Mae e wedi bod yn wych. Os ydw i wedi cael unrhyw broblem 'dwi wedi ffonio fe (hyd yn oed am 8yh) ac mae e wedi bod gyda mi mewn llai na 5 munud. Mae'n hynod o gyfeillgar a chymwynasgar :)”

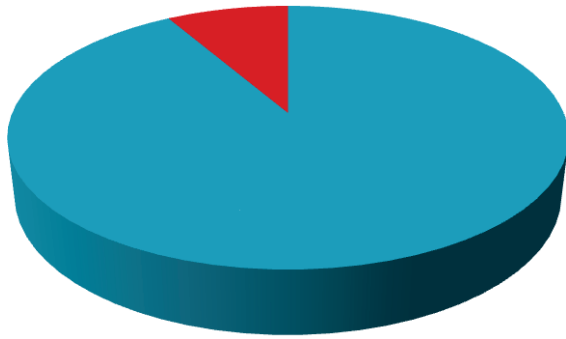
“Hynod o gyfeillgar a phroffesiynol. Pan symudon nhw i'r llety rhoddwyd rhestr o wasanaethau oedd ar gael inni mewn argyfwng. Mae hyn wedi bod yn gymorth mawr inni.”

“Mae'r rhent yn uchel am yr hyn ni'n cael. Rhaid talu'r un pris am ystafelloedd bach yn yr atig ac ag ystafelloedd sy'n tair gwaith mwy eu maint ar y llwr gwaelod.’

‘Diogelwch gwael iawn yn y fflat ac roedd y perchennog wedi cymryd misoedd i ddatrys ein problemau.’

Aber Letting

Adborth

- Positif a Niwtral
- Negatif

O'r 12 canlyniad a dderbyniwyd

Sylwadau

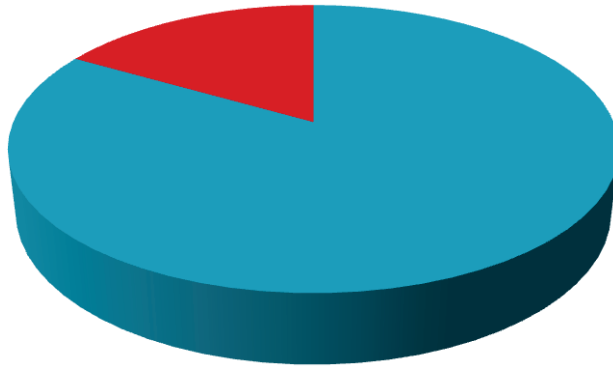
“Roeddwn i'n casáu'r ffaith pa mor gynnar roedd rhaid inni ddechrau talu. Doedd neb wedi dweud wrthym ni fod e mynd i gychwyn mor gynnar pan arwyddon ni'r cytundeb. Dywedon nhw galle fe fod unrhyw bryd rhwng y Laf o Orffennaf a'r Laf o Fedi.”

“Hapus iawn gyda Aber Letting. Roedd gennym ni gysylltiad da gyda nhw trwy gydol y flwyddyn ac roedden nhw'n gyflym yn ddatys unrhyw broblem. Roedd y fflat mewn cyflwr da, y cytundeb yn iawn a safonol”

“Mae'n ddrud iawn ac mae rhaid i fi gael swydd i dalu amdano fe, ond mae'n llety hyfryd iawn.”

Aber Student

Adborth

■ Positif a
Niwtral
■ Negatif

O'r 6 canlyniad a dderbyniwyd

Sylwadau

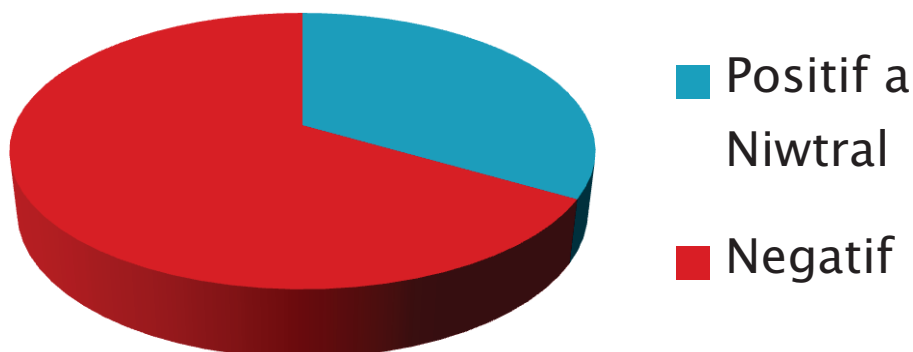
“Er bod popeth wedi ei cynnwys, heblaw am y trydan, a mae fy landlord yn dda o gymharu â'r landlord blaenorol oedd yn OFNADWY, dwi dal yn teimlo fy mod i'n talu mwy na dylsai fod am fflat 2 ystafell.”

“Digonedd o le i dalu.”

“Rwy'n teimlo fy mod i'n ffodus iawn oherwydd mae Mr Johnson yn ddibynadwy iawn ac yn esbonio pethau i ni megis y cynllun talu blaendal ac mae wedi gwneud amser i sicrhau bod ein problemau, megis clo drws oedd wedi torri, yn cael eu datrys yn mor gyflym â phosib.”

Alexanders

Adborth

O'r 18 canlyniad a dderbyniwyd

Sylwadau

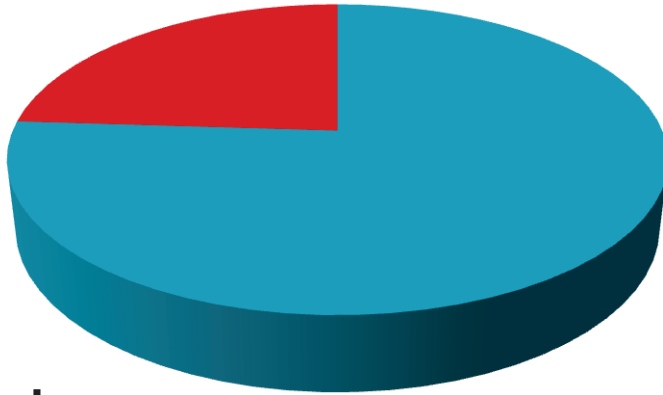
“Yn dda iawn mor belled. Mae staff Alexanders wedi bod yn gyfeillgar iawn, ond rhaid dwrdio nhw tipyn cyn bod nhw'n datrys unrhyw broblem.”

“Er inni ofyn nhw nifer o weithiau i ddatrys problem y polyn llenni, cwmpodd y polyn ac anafu cariad un o'm cyd-fyfyrwyr, yn ffodus nid oedd yr anaf yn rhy ddifriol. Hefyd, roedd mowld yn y tŷ pan gyrhaeddon ni ac nid oedd hi'n addas i fyw ynddi tan wythnos a hanner ar ôl i'r cytundeb cychwyn.”

“Roedden nhw am inni arwyddo'r cytundeb ar unwaith hyd yn oed ar ôl inni ddweud ein bod ni eisiau darllen hi yn ofalus. Rhoddon nhw ddeuddydd inni, felly nid oedd hyn yn ddigon o amser i fi bostio hi i fy rhieni i gael darllen hefyd.”

ALP Property Management

Adborth

■ Positif a
Niwtral
■ Negatif

O'r 25 canlyniad a dderbyniwyd

Sylwadau

“Maen nhw'n araf iawn yn datrys unrhyw broblemau, eto i gyd maen nhw'n dda iawn pan ydych chi fynd i fod yn hwyr yn talu eich rhent, os ydych yn dweud wrthyn nhw.”

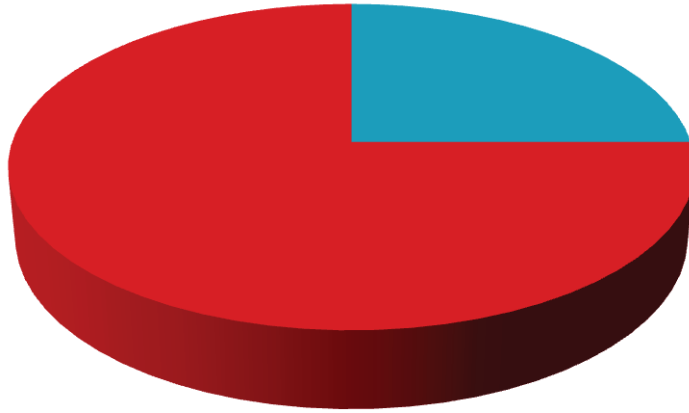
“Wnaethom ni gysylltu â nhw ynglŷn â nifer o broblemau yn y tŷ (roedd clo'r drws ffrynt wedi torri, drws y ffwrn wedi torri, roedd damp o amgylch y lle ayyb) a dywedon nhw wrthym ni ein bod ni'n 'cwyno gormod.’”

“Mae ALP wedi derbyn nifer o adolygiadau negyddol. Ond maen nhw'n bobl hawdd i ddelio a nhw ac yn bobl gyfeillgar.”

“ £50 oedd y cost gweinyddol, ond rwy'n credu roedd hwnna rhywbeth i wneud a'r cynllun blaendal. Dywedodd neb wrthyn ni am beth oedd yr arian yn talu.”

GD Lettings

Adborth

■ Positif a
Niwtral
■ Negatif

O'r 8 canlyniad a dderbyniwyd

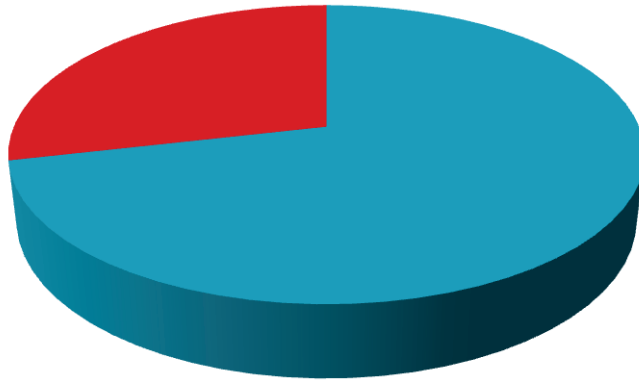
Sylwadau

"Nid oedd y fflat yn lan pan gychwynnodd ein cytundeb. I ddweud y gwir nid oedd hi mewn cyflwr digon da i fyw ynddi"

"Nid yw'r llety mewn safon digon da i fyw ynddi yn fy marn i"

MS Properties

Adborth

■ Positif a
Niwtral
■ Negatif

O'r 21 canlyniad a dderbyniwyd

Sylwadau

“Teimlo fel rhif, nid fel unigolyn sy'n talu llawer o arian am lety, mae angen trin y cwsmeriaid yn well.”

“Mae MS i weld yn swyddfa tai da. Mae'r perchennog yn gyfeillgar ac maen nhw'n datrys problemau yn gyflym.”

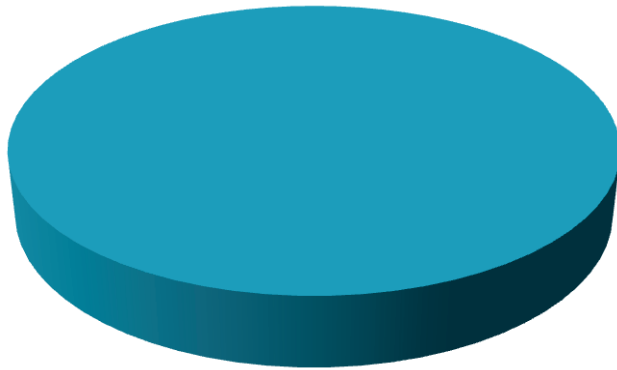
“Rydym yn talu pris llai dros yr haf oherwydd gwaith adeiladau DYLAI fod yn cael eu gwneud.”

“Mae'r cytundeb yn dweud bod y llety wedi ei dodrefnu – cynnwys gwely, desg, cadair, cwpwrdd a bord. Roedd rhaid inni brynu silffoedd ein hun. Roedd rhaid inni brynu popty-ping, tostiwr a lampau.”

I Stop Lettings

Adborth

- Positif a Niwtral
- Negatif

O'r 3 canlyniad a dderbyniwyd

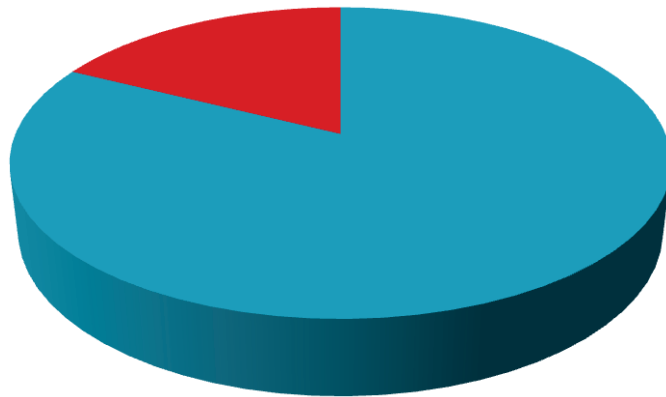
Sylwadau

“ I Stop heb os yw'r swyddfa dai fwyaf cyfeillgar yn Aberystwyth.”

“£15 am ymchwiliad cefnidr/credyd.”

Padarn Lettings

Adborth

■ Positif a
Niwtral
■ Negatif

O'r 17 canlyniad a dderbyniwyd

Sylwadau

“Swyddfa tai hyfryd iawn, bob amser yn hawdd delio â nhw. Dim ond canmol fy swyddfa tai a pherchennog tai gallaf wneud”

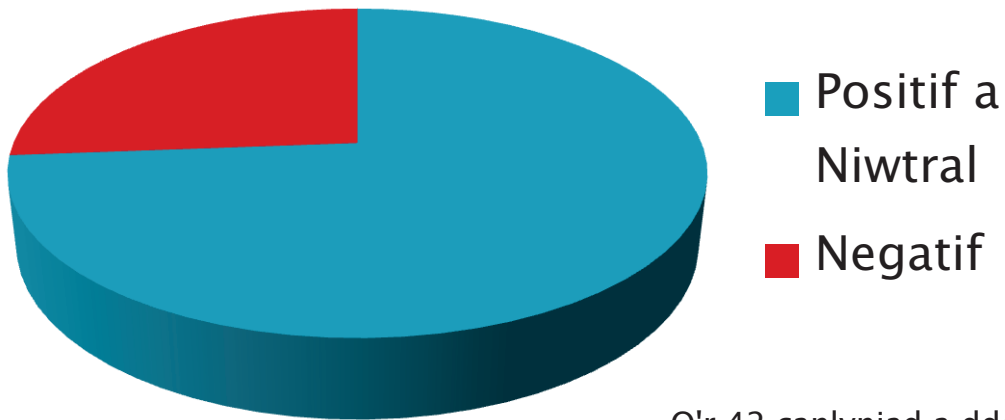
“Swyddfa dai cyfeillgar iawn. Ni roddasant nhw unrhyw bwysau arnom ni. Rwy'n edrych ymlaen at fyw yn fy nhŷ am yr ail flwyddyn.”

“Roedd y blaendal yn eitha' dipyn. Hefyd, roedd cymhlethdod ynglŷn â phryd roeddwn i'n cael symud i mewn a symud fy mhethau i mewn i'r tŷ. Heblaw am hyn, rydw i wedi cael ychydig iawn o broblemau gyda Padarn, er weithiau gallan nhw fod yn gyflymach yn datrys problemau cynnal a chadw.”

“Maent yn ymwithgar iawn, ac yn aml yn diystyru ein preifatrwydd.”

Philip Evans Estates

Adborth

O'r 42 canlyniad a dderbyniwyd

Sylwadau

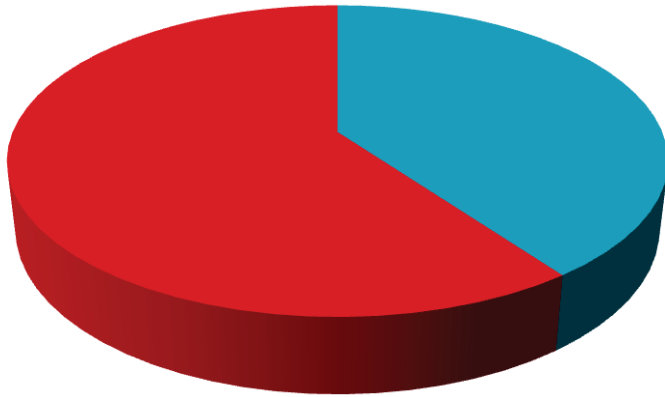
“Mae'r cysylltiad rhwng perchnogion y tai a'r swyddfa tai yn araf iawn, ond mae problemau cynnal a chadw wedi cael eu datrys yn gyflym iawn (er ni sydd wedi gorfod talu)”

“Mae'r swyddfa tai wedi bod yn wych. Os mae unrhyw beth wedi torri neu os ydyn ni wedi cael unrhyw gwestiwn maen nhw wedi bod yn gyfeillgar iawn.”

“Oherwydd y pwysau sydd arnom i ddod o hyd i rywle i fyw rydym wedi diweddu yn talu pris uchel iawn am lety, ac eithrio biliau. Er hyn roeddem ni gyda Philip Evans y llynedd ac roedden nhw'n dda iawn ar y cyfan ond peidiwch fod ofn bod yn hy gyda nhw.”

Seafront Student

Adborth

■ Positif a
Niwtral
■ Negatif

O'r 5 canlyniad a dderbyniwyd

Sylwadau

“Roedden nhw angen ein blaendaliadau yn gynnar iawn (Rhagfyr/Ionawr) sy'n hynod o gynnar ac nid yw'n ystyried pryd mae myfyrwyr yn derbyn eu benthyciadau ariannol. Rhaid talu rhent cyn inni dderbyn ein benthyciadau myfyrwyr sy'n gwneud hi'n anodd iawn i dalu.”

“Roedd pawb yn brwydro am yr un tai – a dyma'r broblem. Roedd rhoi ofn ar y myfyrwyr yn amlwg yn dacteg effeithiol.”

Swyddfeydd tai eraill

Dim ond ychydig iawn o adolygiadau a dderbyniom ni am y swyddfeydd llety llai ac am y Neddau breifat. Rydym wedi eu cofnodi isod:

Aled Ellis

“Roedd y cytundeb yn 30 tudalennau o hyd ac nid oeddem wedi ei darllen yn dda iawn. O ganlyniad rhaid inni dalu am y difrod a wnaed i'r teiliau ar y to o ganlyniad i'r tywydd gwael a'r difrod a wnaed i'r pibellau oherwydd yr oerfel.”

(1 adolygiad a dderbyniwyd – 2 adolygiad niwtral)

The Cambria

“Codwyd pris y rhent o £80 yr wythnos i £100 am y flwyddyn academiaidd nesaf heb unrhyw esboniad ('mae pawb yn gwneud', chwedl nhw). Rhoddwyd pwysau arnom ni i arwyddo'r cytundeb. Safon isel, er bod nhw yn dod i gadw golwg arnom ni bob wythnos.”

“Rydw i wedi siomi yng ngwaith yn lanhawyr, nid ydyn nhw'n gwneud eu swyddi ac yn gadael y lle mor frwnt â llawn llwch. Mae rhaid inni dalu am y gwasanaeth yma, ond nid yw'r gwasanaeth yn ddigon da.”

(4 adolygiad – 2 niwtral – 2 negatif)

Swyddfeydd tai eraill

Jim Raw Rees

“Nid oedden nhw'n swyddfa tai i fyfyrwyr felly roedd y pris yn uchel, ar y llaw arall roeddent yn bobl gyfeillgar. Methu dweud unrhyw beth gwael amdany'n nhw.”

“Roedd yr hysbyseb yn dweud bod pris y biliau wedi cynnwys yn y rhent ac eithrio trydan ; roedd popeth yn y tŷ yn rhedeg ar drydan! Doedd dim we yn y tŷ pan symudon ni fewn, roedd rhaid inni dalu BT i ddod i wneud ac wrth gwrs, nid oedd hyn wedi cynnwys yn y pris.”

(3 adolygiad – 2 positif, 1 negatif)

Lloyd Herbert & Jones

“Mae'r rent yn eithriadol o ddrud yn Aber ac nid oes digon o dai i fyfyrwyr.”

(2 adolygiad – 2 niwtral)

Look Letting (Westerly Ltd)

“Nid oes ganddyn nhw swyddfa.”

(2 adolygiad – 2 niwtral)

Gwesty'r Marine

“£600 i gadw'r llety er oedden nhw'n llogi'r lle fel bwthyn gwyliau ac roedd rhaid talu £200 fel blaendal. Byddwn yn rhoi 1/10 iddyn nhw. Roeddent nhw wedi cael gwared â ni pedwar mis yn gynnwys er mwyn gwneud mwy o arian o bobl ar eu gwyliau, ond roeddent nhw wedi trio cadw ein rent!”

(1 adolygiad – 1 negatif)

Rees Property Management

(1 adolygiad – 1 niwtral)

Rhentu yn y Sector Breifat

Pris rhent ar gyfartaledd yn y Sector Breifat

Dim biliau - £81.20 yr wythnos, gyda'r pris rhataf yn **£48.00** a'r pris mwyaf drud yn **£112.00**

Rhai biliau - £80.58 yr wythnos, gyda'r pris rhataf yn **£50.00** a'r pris mwyaf drud yn **£105.00**

Yn cynnwys yr holl filiau - £94.33, gyda'r pris rhataf yn **£70.00** a'r pris mwyaf drud yn **£160.00**

Yn cynnwys biliau:

Allan o'r **116** tŷ yn y sector breifat, mae **51** yn cynnwys dŵr, **15** yn cynnwys cysylltiad rhyngrwyd, **3** yn cynnwys trydan, **13** yn cynnwys nwy a **2** yn cynnwys trwydded deledu.

Sylwadau ar y Sector Breifat

Allan o'r sylwadau a dderbyniwyd ar y Sector Breifat, roedd:
7 yn gadarnhaol, **84** yn ddiuedd a **25** yn negyddol.

Sylwadau Cadarnhaol:

“Mae fy llandedi yn dda iawn, mae hi'n ceisio cadw costau'n isel ac i'w weld yn deg iawn. Nid wyf wedi gorfod talu dros yr haf sydd wedi bod yn wych. Hoffwn pe bai pawb yn gallu cael yr un profiad â minnau pan mae hi'n dod i dai!”

“Dyn neis, gawn ni weld beth fydd yn digwydd.”

“Mae'r rhent yn £355 y mis mewn tŷ 8 ystafell ar y ffrynt, gyda lolfa, 2 gegin (bach!), 3 toiled a 3 cawod. Mae Brain, ein landlord yn deg iawn, i'w weld gyda'i draed ar y ddaear, mae'n hawdd cael gafael arno ac mae'n garedig. Byddwn yn argymhell Brian a'r gariad Jennifer Thomas fel landlordiaid gan nad ydyn nhw'n gwneud i chi ailyrru eich taliadau rhent.”

“Mae rhieni ffrind wedi prynu tŷ ac yn ei rentu i ni, proses esmwyth a hawdd iawn.”

“Mae'r tŷ yr wyf yn ei rentu yn Waunfawr - Rhoshendre. Rwy'n argymhell mynd yn breifat os yn bosibl. Bu'r landlord yn ddigon parod i ni gadw'r tŷ ar gyfer yr ail a'r drydedd flwyddyn ac nid ydym wedi cael unrhyw broblemau gyda hi na gydag unrhyw beth yn y tŷ. Os oedd unrhyw broblemau, roedd hi wedi ei sortio o fewn wythnos.

“Mae fy llandedi yn garedig ac yn gymwynasgar iawn.”

Sylwadau Diduedd:

“Byddwch yn ofalus wrth rentu, mae modd i chi gael eich twyllo hyd yn oed gyda chytundeb. Cofiwch fod dŵr, nwy, trydan, rhyngrwyd, llinell ffon, trwydded deledu (ar ben eich bil ffon symudol, costau teithio, bwyd ayyb) i gyd yn adio i fyny. Y cyngor gorau allai roi yw i chi o leiaf GEISIO cyfaddawdu, e.e. ceisiwch sicrhau'r bil dŵr yn y rhent (am yr un pris neu fymryn yn fwy). Hefyd, gwylwch y cytundebau 12 mis (neu fwy) gyda chwmnïau fel BT, gwnewch yn siŵr eich bod wir ei angen.”

“Yn gyffredinol, mae'n debyg fod cystadleuaeth gref yn Aberystwyth am dai, ac mae nifer ohonynt yn swnio'n eithaf drud ar gyfer tai myfyrwyr, yn enwedig yn ystod misoedd yr haf. Byddwn i'n tybio y byddai'r rhent yn eithaf rhesymol yn ystod yr haf gan and oes llawer o fyfyrwyr ar ôl yn Aberystwyth, ond nid yw hynny i'w weld yn effeithio'r pris o gwbl. Nid yw fy nghostau llety presennol yn rhy ddrwg gan ein bod wedi derbyn disgownt oherwydd bod y tŷ angen ei adnewyddu yn ystod yr haf. Ond rwy'n ymwybodol fod pobl eraill yn talu llawer mwy am lety a'r llety hwnnw ddim o safon uchel iawn. Hefyd, dylai'r Brifysgol wneud mwy i ddarparu tai yn ystod yr haf, gan fod nifer o fyfyrwyr sy'n gwneud cyrsiau meistr eisïau aros tan ddiwedd yr haf. Mae'n rhaid i fyfyrwyr sy'n aros yn neuaddau'r Brifysgol yn ystod yr haf adael erbyn diwedd mis Awst, er bod hynny yn gynt o lawer na dyddiad cyflwyno eu traethawd hir.”

“Ddim yn cynnwys trydan a nwy - talu ar y metr. Y gost rhwng 3 o bobl yn tua £7 - £10 yr wythnos ar drydan a £5 - £7 yr wythnos ar nwy.”

“Landleidi yn neis a chymwynasgar iawn a'r tŷ yn brydferth, ond mae popeth dal yn ddrud.”

Sylwadau Negyddol:

“Na, dim ond ei fod mor ddrud am y cyflwr difrifol sydd mewn rhai o'r tai, ond gan fod Aber mor fach, does dim dewis arall. Dwi wedi bod yn gweld ffrindiau ym Mhrifysgol Newcastle, ac maen nhw'n byw mewn fflat newydd sbon, newydd gael ei adnewyddu, gwelyau dwbl ym mhob ystafell, arogl fel paent gwyn ffres. Cegin dur anhygoel, digon o ofod, 3 ystafell ymolchi. Dim ond tua 20 munud o ganol Newcastle ac maen nhw'n talu £80 yr wythnos, sy'n cynnwys dŵr hefyd. Mae hi mor annheg weithiau.”

“Mae'r rhent yn llawer rhy ddrud, does dim peiriant golchi ac mae'r fflat yn fach - dim ond 3 ystafell gyda chegin ac ystafell ymolchi ond roedd rhaid i ni ei gymryd oherwydd doedd unlle arall ar gael. Roedd llawer o'r tai ar gael, ond ddim i fyfyrwyr.”

“Roeddwn yn talu £90 yr wythnos yn ystod fy nhrydedd flwyddyn, a hynny am ystafell bitw mewn fflat oedd heb lolfa gymdeithasol a chegin lle nad oedd lle i swingio cath!! Yn ystod fy ail flwyddyn roeddwn yn talu £70 am dŷ oedd llawer rhy fawr, heb wres canolog ac felly roeddwn yn rhynnu yn ystod y gaeaf a'r gwanwyn!! Mae tai myfyrwyr yn Aberystwyth yn warthus!!!”

“Dim ond drwy siarad â myfyriwr o'r drydedd oedd yn gadael y flwyddyn nesaf y daethom o hyd i dŷ. Mae'r sefyllfa dai yn Aber yn ofnadwy. Roeddwn wedi gwneud cais am lety prifysgol ond nid oeddwn yn llwyddiannus. Wedi bod o gwmpas pob un o'r 15 asiantaeth osod yn Aber, doedd yr un ohonynt yn gallu darparu tŷ i ni. Roedd hyn ym mis Ionawr. Aethom i Alexander's, a ddywedodd y bydd ganddyn nhw restr newydd ar Chwefror y 1af ac i ni ddod yn ôl unrhyw bryd yn ystod y diwrnod gan mai gwneud apwyntiadau i fynd i weld y tai yn unig oedd yn digwydd ar y diwrnod, ac nid rhentu'r tai. Roeddem ni yno am 9YB ar Chwefror 1af ac roedd pob tŷ wedi mynd gan fod myfyrwyr wedi bod yn ciwio y tu allan i'r siop ers 5YB.”

“Bu i ni dderbyn ein rhent am y misoedd cyntaf yn ôl gan fod y landlord wedi bod yn gadael i bobl eraill fyw yno, fel y gwnaethom ni ddarganfod pan symudon ni i mewn a doedd unlle i ni gysgu na rhoi ein pethau.”

“Roedd y ty wedi ei ddifrodi a llanast enfawr wedi ei adael gan y myfyrwyr blaenorol.”

Arsylwadau

Fel sy'n amlwg o'r adroddiad, mae sawl thema allweddol yn deillio o'r ymatebion ac mae'n bwysig ein bod yn archwilio'r themâu hynny:

Mae **Rhenti Uchel** yn un o brif ganolbwyntiau'r arolwg hwn, ac mae'r prisiau sydd wedi cael eu datgelu yn ystod yr ymchwiliad wedi bod yn rhyfeddol. Wrth i ni gymharu'r pris cyfartalog a gafwyd yn arolwg y BBC o £62.01 yr wythnos (gweler Atodiad 1) gyda'r prisiau yn ein harolwg ni, fe welwn fod y prisiau wedi cynyddu'n sylweddol dros y blynyddoedd diwethaf. Rhaid cofio, hyd at y flwyddyn academaidd hon, roedd y galw am dai yn y Sector Breifat yn uchel gan fod y Brifysgol yn derbyn mwy o fyfyrwyr nag oedd hi'n gallu ei ddal. Roedd hyn yn golygu fod y prisiau yn gallu cynyddu. Erbyn hyn rydym ni unwaith eto mewn sefyllfa lle mae mwy o dai nag o fyfyrwyr, a chyda mwy o ddatblygiadau llety myfyrwyr ar y gweill, byddwn ni'n gweld cystadleuaeth yn lleihau prisiau rhent.

Mae rhai o'r landlordiaid yn y sector breifat yn cymharu eu prisiau gyda'r prisiau mae'r Brifysgol yn eu cynnig, ond mae'n bwysig cofio fod y Brifysgol yn cynnig nifer o wasanaethau yn gynwysedig yn y pris, megis diogelwch ar y safle, trydan, dŵr ac yn y blaen. Felly, cwestiwn oedd yn cael ei ailadrodd yn aml yn yr arolwg oedd pam fod rhent mor uchel a pham talu cymaint am gyn lleied?

Y broblem fydd gennym ni os nad yw'r prisiau yn gostwng yw myfyrwyr yn methu fforddio talu'r rhenti uchel, yn enwedig o gofio'r ffordd mae benthyciadau myfyrwyr yn cael eu rhannu yn sgil cyflog y cartref. Felly, bydd hyn yn golygu y bydd myfyrwyr yn mynd i ddyledion enfawr neu yn gorfod dibynnu ar eu rhieni er mwyn talu'r rhent, neu'n gorfod gwneud cais am arian o gronfa wrth gefn y Llywodraeth.

Myfyrwyr yn gorfod talu **rhent haf llawn** er nad ydyn nhw'n cael byw yno. Problem bellach yw'r sylwadau fod rhai landlordiaid yn dwbl-rentu'r ystafell dros yr haf. Rydym ni'n annog myfyrwyr i ofyn pam eu bod yn gorfod talu cymaint a pham nad ydyn nhw'n cael aros yn eu hystafelloedd os ydyn nhw'n talu'r rhent llawn dros yr haf. Mae'n anghyfreithlon i ddwbl-rentu ystafell ac os ydy myfyrwyr yn dod ar draws hyn, rydym ni'n eu hannog i weithredu'n gyfreithiol.

Mae **ffioedd gweinyddu uchel** yn bryder mawr i fyfyrwyr. Mae rhai wedi gorfod talu hyd at £200 o ffioedd gweinyddu, a'r rhan fwyaf o'r amser, nid yw'n bosibl cael yr arian yn ôl. Mae modd cwestiynu hefyd beth yw diben y pris uchel. Fel sy'n amlwg o'r adroddiad hwn, mae cost gweinyddu yn amrywio wrth symud o un asiantaeth i'r llall. Fodd bynnag, mae'r prisiau uchel yn bryder, gan fod disgwyl i fyfyrwyr dalu llawer o arian mewn amser byr. Mae hyn yn gallu bod yn broblem fawr, unai yn eu gadael heb arian am gyfnod hir neu yn eu gorfodi i ddibynnu ar eu rhieni neu eraill i dalu'r costau.

Mae **ffioedd y Cynllun Gwarchod Blaendal** yn bryder. Mae rhai myfyrwyr wedi gorfod talu hyd at £50 y person er mwyn gweld eu blaendal yn cael ei roi'n ddiogel mewn cynllun gwarchod blaendal; cost arall ar ben bob dim. Mae'r cynlluniau gwarchod blaendal sydd ar gael yn dangos nad yw'r broses mor ddrud â hynny. Mae'r cynllun 'mydeposits' yn codi tâl o £30 am y tŷ, neu £17.50 i gofrestru ar lein. Hyd yn oed yn cynnwys TAW, dyma'r pris i ddiogelu blaendal tŷ ac felly ni ddylai'r myfyrwyr fod yn talu mwy na hyn rhyngddyn nhw. Felly mae'n bwysig fod myfyrwyr yn holi ac yn cwestiynu pan fod rhaid iddyn nhw dalu'r pris uchel a pham fod y pris hwnnw yn llawer uwch na'r pris a welir ar wefannau'r cynlluniau.

Mae **cyflwr y tai** yn bryder arall. Mae sylwadau'r myfyrwyr yn dangos nad oedd y tai yn y cyflwr yr oedden nhw wedi ei ddisgwyl ac mae nifer o fyfyrwyr wedi nodi problemau lleithder. Mae lleithder yn fater dadleuol gan fod nifer o dai yn Aberystwyth yn hen ac yn dioddef o awyru gwael. Ond mae hi hefyd yn bwysig cofio rhoi'r gwres ymlaen, agor ffenestri a pheidio gwneud pethau fel sychu dillad ar y rheiddiaduron. Fodd bynnag, pan mae'r myfyrwyr wedi gwneud eu rhan ac mae'r lleithder yn dal i fodoli, mae'n hanfodol fod y landlordiaid yn cadw eu tai i'r safon uchel posibl.

Mae'r prinder tai ar gyfer myfyrwyr yn Aberystwyth, hyd at y flwyddyn yma, wedi golygu fod llety o ansawdd gwael wedi cael bodoli, ac mae myfyrwyr wedi gorfod derbyn y safonau isel er mwyn cael to uwch eu pennau. Rŵan, gyda'r cynnydd mewn nifer llety, ni fydd yr amodau is-safonol yn cael eu caniatáu a bydd nifer y tai gwael yn lleihau.

Roedd **pwysau i arwyddo cytundeb** yn bryder cyffredin, yn yr arolwg hwn ac yn yr adborth a gafwyd yn ystod ymgyrch 'Don't Panic - Fools Rush In' y llynedd. Fe arweiniodd achosion o bobl yn cael gwybod eu bod yn well iddynt lofnodi yn gyflym cyn i bopeth fynd at y duedd i ruthro i arwyddo cytundeb, ac at dderbyn llety israddol. Llwyddodd y Ganolfan Argyfwng Tai yng Ngorffennaf 2012 i ddod o hyd i 170 o ystafelloedd ar y diwrnod cyntaf. Mae hyn yn dangos fod mwy o dai ar gael na'r hyn mae pawb yn ei feddwl a bod y myfyrwyr hynny wnaeth ruthro i mewn i arwyddo cytundebau am dai israddol yn gorfod dioddef y tai hynny nes ddiwedd y flwyddyn academiaidd. Gan fod mwy o dai a mwy o ddewis erbyn hyn, does dim rhaid i'r myfyrwyr deimlo fel eu bod yn gorfod rhuthro i mewn ac nid oes rhaid arwyddo nes eu bod yn hapus 100% gyda'u dewis. Os yw myfyrwyr yn teimlo fel eu bod yn cael eu pwysu i arwyddo ac nad ydynt wedi cael digon o amser i ddarllen yn iawn drwy'r telerau, maen nhw wedi cael cyngor i ystyried opsiynau eraill.

Roedd **pryderon eraill** a godwyd yn cynnwys yr amser oedd hi'n cymryd i wneud gwaith cynnal a chadw neu achosion lle'r oedd gwaith atgyweirio yn cael ei anwybyddu'n gyfan gwbl, cyfathrebu rhwng landlord a thenant, yr angen am well cyfathrebu ar ddyddiadau symud i mewn, gwell eglurhad ar bethau nad oedd yn y cytundeb ac ad-daliad yn rhy araf ar y ffioedd gwarchod blaendal.

Casgliadau

Mae'r adroddiad hwn wedi amlygu'r angen ar gyfer y Brifysgol a'r Undeb i gyd-weithio i ddarparu mwy o gymorth a hyfforddiant ar gyfer y myfyrwyr wrth ymdrin â'r sector breifat. Y mwyaf mae'r myfyrwyr yn cael eu haddysgu am dai, gwell fydd eu triniaeth yn y farchnad.

Mae safon y llety sydd wedi cael ei bortreadu i ni a'r safon yr ydym wedi ei weld wrth ymchwilio i achosion myfyrwyr wedi bod yn frawychus. Yn aml, byddai wedi bod mor hawdd osgoi'r safonau hyn gyda gwell buddsoddiad a chynhaliaeth mewn tai. Fy mwriad yw sicrhau fod ymgyrchoedd tai yn y dyfodol yn canolbwyntio ar safon y llety a'n bod yn cynnal perthynas waith dda gyda Chyngor Sir Ceredigion a chyda Cyngor Ar Bopeth.

Mae'r rhenti uchel a'r ffioedd eraill sy'n cael eu codi ar fyfyrwyr o bryder mawr imi, yn enwedig mewn cyfnod lle mae costau byw mor uchel. Mae llawer o bwysau ar rieni i gynorthwyo'n ariannol, ac er bod Cronfa Arian Wrth Gefn, mae'r swm mae'r Brifysgol yn ei dderbyn pob blwyddyn yn gyfyngedig, ac nid yw ar gael i bob myfyriwr. Gobeithio, nawr bod y gystadleuaeth wedi lleihau yn sgil llai o fyfyrwyr a mwy o lety, y bydd hyn yn arwain ar renti is a rhenti mwy cystadleuol. Gobeithio hefyd bydd hyn yn arwain at ostyngiad mewn ffioedd gweinyddu a ffioedd eraill sydd wedi wynebu'r myfyrwyr. Rydym ni'n dal i annog myfyrwyr i gwestiynu pob ffi y maen nhw yn ei dalu, gan fynnu cael gwybod am beth yn unon maen nhw'n ei dalu.

Yn y tymor hir, fel y gwelwyd yn y Cynulliad Myfyrwyr diweddar, byddwn ni'n gweithio tuag at ffurfio Asiantaeth Osod yr Undeb, drwy ddechrau edrych ar fath o Undeb Achredu ar gyfer Asiantaethau Gosod. Ar hyn o bryd, er budd tegwch, nid ydym ni'n argymhell un asiantaeth dros y llall. Yr oll y gallwn ei wneud yw rhannu canlyniadau'r arolwg hwn a gadael i'r myfyrwyr ddod i'w casgliadau eu hunain. Rydym ni'n gobeithio y bydd dyfodiad Asiantaeth Osod yr Undeb yn arwain at safonau llety gwell, perthynas waith gwell gyda'r Sector Breifat a phrisiau rhentu is.

Yn ystod ail dymor y flwyddyn academaidd hon, rydym ni'n bwriadu cynnal 'Gwobrau Landlord' er mwyn cymeradwyo'r landlordiaid da ac i roi rhywbeth i landlordiaid eraill anelu ato. Rydym ni'n clywed yn llawer rhy aml yn Aberystwyth am enghreifftiau gwael ac achosion drwg, ac mae hyn yn sefyllfa anodd iawn i fod ynddi.

Yn y pen draw, byddwn yn edrych ar yr holl sylwadau negyddol sydd wedi deillio o'r arolwg hwn a byddwn ni'n gweithio gyda'r awdurdodau lleol, Asiantaethau Gosod, Landlordiaid Preifat a myfyrwyr er mwyn sicrhau bod y pethau hyn yn cael eu datrys. Rydym ni'n croesawu unrhyw ymateb gan Landlordiaid ac Asiantaethau Gosod ar y sylwadau sydd wedi eu codi yn yr arolwg hwn.

Rydym ni bob amser yn agored i ddatblygiadau newydd ac yn barod i gydweithio â landlordiaid ac asiantaethau gosod i addasu i'r hyn y mae'r myfyrwyr ei eisiau. Rydym ni hefyd yn barod i wrando ar eu syniadau ar sut i fynd ati i wella pethau. Mae ein sedd ar y Grŵp Llywio Landlord yn hynod bwysig ar gyfer cynnal y perthnasau hyn, ac rwy'n gobeithio y bydd hynny'n parhau ar gyfer y dyfodol.

WALES

22 August 2011 Last updated at 07:24

Wales' university students face rental price hike

Students in Wales are facing an increase of up to 11% in rental charges for private university accommodation, according to a survey.

Four out of the six main towns and cities show students will have to pay more per week on average, Accommodation for Students website say.

The biggest Welsh rise comes in Bangor where last year's average weekly rent has risen from £59.22 to £65.87.

The figures do not include university-owned accommodation.

But Newport students will not pay any more on average than last year while those living in Pontypridd will see a drop.

Luke Young, president of NUS Wales, said a rise in the cost of accommodation was "deeply worrying" at a time when students are already feeling the pinch.

"As the cost of private accommodation rises, students will be actively comparing prices to see what they can afford," he said.

"The immediate concern is that for some students it may mean choosing poor quality housing to keep budgets under control.

"Students are already feeling the pinch, so we need to be aware how price rises will have an impact."

Cardiff students will see an average £3.59 per week rise to £61.07 while those in Swansea will have to pay £2.42 more on average at £60.17.

Students in Aberystwyth will have a very small rise at £62.01 per week with Newport seeing the status quo maintained at £60.93.

Pontypridd rental prices have dropped from an average of £46.15 a week last year to £45.74.

Simon Thompson, co-founder and director of Accommodation for Students, said: "The rent increases for some cities reflect two key factors.

"One is the changing nature of accommodation coming on the market. The trend is for hi-spec, better quality student accommodation, and some locations are leading the way in this area.

"The other key factor is the popularity or desirability of attending some universities that puts pressure on the accommodation available and hence, the charging of higher rents.

"With such financial pressure being put on students with fees, the cost of accommodation is a real factor in university choice."

'Financial pressure'He added: "Either way, students who are going through the current clearing process are unlikely to be able to find university accommodation for their first year and so it is really helpful to know precisely how much they will have to pay for private rented accommodation.

"With such financial pressure being put on student with fees, the cost of accommodation is a real factor in university choice."

The increase in fees are mirrored across the UK.

Students in London face the highest rental charges averaging £108.33 per week with Exeter, Uxbridge, Guildford and Cambridge having to pay in excess of £90.

Middlesbrough is the cheapest place to be a student where they are charged an average £43.68.

Sourced: <http://www.bbc.co.uk/news/uk-wales-14590301>

P-04-481 Cau'r bwlch ar gyfer disgyblion byddar yng Nghymru

Geiriad y ddeiseb:

Rydym yn galw ar Gynulliad Cenedlaethol Cymru i annog Llywodraeth Cymru i ddatblygu strategaeth genedlaethol ar gyfer Cau'r Bwlch o ran cyrhaeddiad addysgol rhwng disgyblion byddar a'u cyfoedion.

Mae'r Gymdeithas Genedlaethol i Blant Byddar yng Nghymru yn cyflwyno'r ddeiseb hon heddiw oherwydd ei bod yn Wythnos Ymwybyddiaeth o fod yn Fyddar, ac mae dwy flynedd wedi mynd heibio ers i 55 Aelod Cynulliad roi adduned y byddent yn cymryd camau i Gau'r Bwlch ar gyfer plant byddar.

Er hynny, mae ystadegau Llywodraeth Cymru yn dangos bod bylchau sylweddol o ran cyrhaeddiad rhwng disgyblion byddar a'u cyfoedion. Yn 2012, roedd disgyblion byddar 26 y cant yn llai tebygol o lwyddo i basio 5 TGAU ar radd A*-C, a 41 y cant yn llai tebygol o lwyddo i basio ar raddau A*-C yn y pynciau craidd Saesneg, Cymraeg, Mathemateg a Gwyddoniaeth.

Mae ein deiseb fideo yn gofyn i'r arbenigwyr (plant byddar eu hunain) beth sydd bwysicaf yn eu barn hwy. Dywedasant wrthym:

Mae angen cefnogaeth briodol arnom yn yr ysgol a'r coleg
Mae angen acwsteg dda ym mhob ystafell ddosbarth arnom
Bydd rhai ohonom yn defnyddio iaith arwyddion. Helpwch ni i annog ein cyfoedion sy'n clywed a'n hathrawon i ddysgu iaith arwyddion.
Mae arnom angen i fwy o athrawon a disgyblion fod ag ymwybyddiaeth o fod yn fyddar.

Mae gormod o ddisgyblion byddar yn wynebu rhwystrau yn hyn o beth. Mae angen strategaeth genedlaethol er mwyn goresgyn y rhwystrau a Chau'r Bwlch!

Gwybodaeth ychwanegol:

Mae modd llwytho ein deiseb fideo a'r adroddiad sy'n cyd-fynd â hi oddi ar y wefan: www.ndcs.org.uk/ClosetheGapWales

Cynhyrchwyd y ddeiseb fideo gyda chymorth wyth o bobl ifanc byddar, ac mae'n disgrifio'r pedwar ffactor pwysicaf i ddisgyblion byddar mewn ysgolion a cholegau, yn eu barn hwy.

Mae'r adroddiad sy'n cyd-fynd â'r fideo yn nodi'r rhwystrau y bydd llawer o ddisgyblion byddar yng Nghymru yn eu hwynebu yn y meysydd hyn. Mae hefyd yn cynnig awgrymiadau ynghylch sut y gallai strategaeth helpu i oresgyn y rhwystrau hyn.

Prif ddeisebydd: NDCS

Ysytirwyd am y tro cyntaf gan y Pwyllgor: 14 Mai 2013

Deiseb Caewch y Bwlch

Cyflwyniad

Cyflwyna Cymdeithas Genedlaethol i Blant Byddar (NDCS) Cymru ein deiseb **Caewch y Bwlch!** i'r Pwyllgor Deisebau ar ran plant a phobl ifanc byddar ledled Cymru. Cyflwynwn y ddeiseb heddiw (Mai 7fed 2013) gan ei bod nid yn unig yn Wythnos Ymwybyddiaeth o Fyddardod ond mae hefyd yn ddwy flynedd ers i 55 allan o'r 60 Aelod Cynulliad cyfredol addo i weithredu i *Gau'r Bwlch* mewn cyrhaeddiad addysg rhwng disgyblion byddar a phlant eraill.

Mae gormod o blant a phobl ifanc byddar yn dal i fethu â chyrraedd eu llawn botensial. Dengys ystadegau Llywodraeth Cymru (a gyhoeddwyd yn gyntaf yn 2009) fod yna bwlch sylweddol mewn cyrhaeddiad rhwng plant byddar a'u cyfoedion ym mhob Cyfnod Allweddol. Yn 2012, yr oedd disgyblion byddar yn 26% yn llai tebygol o gyflawni pum TGAU ar raddau A*-C, a **41%** yn llai tebygol o gyflawni graddau llwyddo uwch TGAU mewn pynciau craidd Saesneg/Cymraeg, Mathemateg a Gwyddoniaeth.¹

Nid yw'r bwlch hwn mewn cyrhaeddiad yn dderbyniol. Geilw ein deiseb am strategaeth i fynd i'r afael â'r rhwystrau y mae plant a phobl ifanc byddar yn eu hwynebu yn yr ysgol a'r coleg ac i **Gau'r Bwlch!**

Mae NDCS Cymru wedi gofyn i'r arbenigwyr - y bobl ifanc byddar eu hunain - i ddweud wrthym ba bwyntiau allweddol sydd angen cael eu cynnwys mewn strategaeth. Nododd ein

harbenigwyr bedwar pwynt allweddol, ac fe'u hamlinellir yn ein fideo amgaeedig:

1. Mae angen cefnogaeth addas arnom yn yr ysgol a'r coleg.
2. Rydym eisiau i bob ystafell ddsbarth feddu ar acwsteg dda.
3. Mae rhai ohonom ni'n defnyddio iaith arwyddion. Helpwch ni i annog ein cyfoedion a'n hathrawon sy'n clywed i ddysgu arwyddo.
4. Rydym eisiau i fwy o athrawon a disgyblion fod yn fwy ymwybodol o fyddardod

Wyneba gormod o blant a phobl ifanc byddar rwystrau yn yr agweddau pwysig hyn o'u bywydau ac, felly'n methu â chyrraedd eu llawn botensial yn yr ysgol neu'r coleg.

Rhydd y papur byr hwn fwy o wybodaeth gefndir ar y materion a nodwyd gan yr arbenigwyr yn ein fideo. Amlinella'r gwahanol fathau o rwystrau y mae pobl ifanc byddar yn eu hwynebu yn y rhannau hyn o'u bywydau ac awgryma sut i ddatblygu strategaeth i fynd i'r afael â'r rhwystrau hyn.

***I wyllo ein fideo ac am
wybodaeth bellach, ymwelwch â
www.ndcs.org.uk/ClosetheGap
Wales***

1. Mae angen cefnogaeth addas arnom yn yr ysgol a'r coleg

Defnyddia pob un o'r bobl ifanc byddar sydd yn ein fideo wahanol fathau a lefelau o gefnogaeth, ond yr oedd pob un ohonynt am ddweud wrthym ba mor bwysig mae eu cefnogaeth iddynt.

Rydw i eisiau dangos i Lywodraeth Cymru ba mor anodd yw hi yn yr ysgol i bobl ifanc byddar. - Jodie

Rydw i eisiau dwed wrth y gwleidyddion pam bod angen gwell cyfleusterau ar bobl fyddar mewn ysgolion yng Nghymru. - Daniyaal

Y cefndir

Mae pob plentyn byddar yn wahanol. Defnyddia rhai plant a phobl ifanc byddar ddyfeisiau clywed cynorthwyol fel teclynnau clyw neu fewnblaniadau yn y cochlea, tra nad yw eraill. Y mae rhai plant yn llefaru ac yn darllen gwefusau, defnyddia rhai iaith arwyddion a gall rhai ohonynt ddefnyddio cymysgedd o'r holl ddulliau hyn.

Gan nad oes ysgolion arbenigol ar gyfer disgyblion byddar yng Nghymru, mynychu rhai plant ysgolion arbenigol dros y ffin, ond mynychu'r mwyafrif llethol ysgolion prif ffrwd. Mynychu rhai ysgolion prif ffrwd sydd â chanolfan adnoddau arbenigol ar gyfer disgyblion

byddar, tra gall eraill fod yr unig blentyn byddar yn yr ysgol gyfan.

Effeithia byddardod ar blant a phobl ifanc mewn gwahanol ffyrdd. O ganlyniad, mi fydd y cymorth sydd ei angen ar ddisgybl byddar yn dibynnu ar ei anghenion unigol. Gall fod angen ystod o wahanol fathau o gymorth ar blant byddar. Dylai'r mathau canlynol o gymorth fod ar gael:

- Athro Plant Byddar. Arbeniga'r gweithwyr proffesiynol hyn mewn sicrhau bod y cwricwlwm yn hygyrch i blant a phobl ifanc byddar. Gallant roi cyngor i athrawon prif ffrwd a gallant hefyd ddarparu cymorth uniongyrchol i blentyn byddar.
- Therapydd lleferydd ac iaith. Gall y gweithwyr proffesiynol hyn helpu plant a phobl ifanc byddar sydd efallai yn wynebu anawsterau mewn datblygiad lleferydd oherwydd bod ganddynt gysylltiad cyfyngedig â sain.
- Technoleg. Dibynna llawer o blant byddar ar y seiniau y maent yn eu clywed i'w helpu i gyfathrebu. Gall offer clywed cynorthwyol, fel teclynnau radio neu systemau maes sain fod yn bwysig i'r disgyblion hyn.
- Gweithiwr Cymorth Cyfathrebu/Dehonglydd. Mae'r gweithwyr proffesiynol hyn yn dra gwahanol i Athro Plant Byddar. Nid ydynt yn weithwyr addysg proffesiynol ond yn hytrach arbenigant mewn cyfieithu/dehongli'r hyn a ddywedir yn yr ystafell ddosbarth a gallant fod yn hanfodol bwysig i bobl ifanc sydd yn defnyddio iaith arwyddion.

- Cymerwyr nodiadau. Mae angen cymerwr nodiadau ar nifer o bobl ifanc (sydd) yn y coleg. Mae hyn oherwydd nad yw'n bosib darllen gwefusau/gwyllo dehonglydd a chymryd nodiadau ar yr un pryd.

Beth yw'r rhwystrau?

Nid yw plant a phobl ifanc byddar yn aml yn derbyn y cymorth sydd ei angen arnynt yn yr ysgol neu'r coleg. Heb gymorth addas, wyneba plant a phobl ifanc byddar rwystrau sylweddol wrth ymgymryd â'r cwricwlwm ac wrth gyflawni eu llawn botensial.

Gall cael hyd i gymorth fod yn anodd yng Nghymru am nifer o resymau. Yn gyntaf, yn aml gweithia Athrawon Plant Byddar hyd eu heithaf yn barod a dim ond nifer fach ohonynt sydd. Prydera NDCS Cymru fod y sefyllfa yn debygol o waethygu wrth i awdurdodau lleol wynebu penderfyniadau cyllidebol anodd.

Yn ail, gall awdurdodau lleol gael trafferth recriwtio Gweithwyr Cymorth Cyfathrebu, yn enwedig rhai sydd â lefel addas o iaith arwyddion. Dangosodd arolwg gan Y Consortiwm Ymchwil i Addysg Fyddar (CRIDE) yn 2012 mai dim ond 6.5 Gweithiwr Cymorth Cyfathrebu cyfwerth ag amser llawn sydd mewn swydd ledled y dywysogaeth.ⁱⁱ Nid yw'n anghyffredin i blentyn byddar dderbyn cymorth gan Weithiwr Cymorth Cyfathrebu, neu hyd yn oed gan gynorthwydd addysgu, sydd â lefel sylfaenol iawn o iaith arwyddion. Prydera NDCS Cymru am yr effaith y caiff hyn ar fynediad y disgybl i'r cwricwlwm a'i allu i ddatblygu ei ddewis iaith.

Dylai fod gan blant a phobl ifanc byddar yr hawl i gael cynllun personol sy'n amlinellu eu hanghenion cymorth yn yr ysgol (naill ai Cynllun Addysg Unigol

neu Ddatganiad, yn dibynnu ar lefel eu hangen). Serch hynny, yn ymarferol, nid yw nifer fawr o blant a phobl ifanc byddar yn derbyn cynlluniau o'r fath, neu os ydynt, mae'r cynlluniau ag eisiau'r manylion penodol am y lefel o gymorth sydd eu hangen arnynt. Mae NDCS Cymru yn awyddus i sicrhau bod unrhyw newidiadau sy'n dod o ganlyniad i'r diwygiad ADY arfaethedig, yn gweithio'n effeithiol i blant byddar a'u teuluoedd. Serch hynny, gan ein bod ni wedi gweld y cynigion cyfredol, pryderwn y gall y problemau hyn barhau o dan y system newydd. Yn benodol yr ydym yn awyddus i sicrhau o dan y system newydd y:

- Datgenir yn glir bod gan blant a phobl ifanc byddar yr hawl i gael cynllun cymorth.
- Adwaenir gweithwyr proffesiynol arbenigol addas i gyfrannu at gynllun cymorth plentyn byddar.
- Darperir gwybodaeth glir yn y cynllun cymorth am y math a'r lefel o gymorth y derbynia'r plentyn neu'r person ifanc.
- Caiff plant a phobl ifanc byddar a'u teuluoedd hawliau addas i herio'r cymorth a dderbynnir ganddynt. Yn ein barn ni, nid yw sicrhau bod y math yma o hawliau ar waith o reidrwydd yn arwain at gynnydd yn y nifer o apeladau, ond yn hytrach yn annog cydymffurfiaeth â'r Cod Ymarfer.

Mae gennym bryderon hefyd parthed sicrhau cymorth arbenigol ar gyfer myfyrwyr ôl-16 yng Nghymru. Mae Llywodraeth Cymru yn datganoli'r cyllid sydd ar gael ar gyfer lleoliadau mewn colegau arbenigol i awdurdodau lleol fel rhan o'r Grant Cynnal Refeniw. Yn ogystal, mae cyllid ar gyfer darparu cymorth i fyfyrwyr mewn colegau prif ffrwd, a ddyrannwyd gynt yn ganolog trwy'r Gronfa Atodol i ddysgwyr ag

anawsterau a/neu anabledau dysgu, bellach am gael ei ddatganoli i Golegau. Er nad yw NDCS Cymru yn erbyn datganoli'r cyllid hwn, argymhellwn yn gryf fod mesurau monitro yn cael eu rhoi ar waith i sicrhau fod awdurdodau lleol a Cholegau yn cwrdd â'u cyfrifoldebau newydd parthed hyn.

Prydera NDCS Cymru hefyd a yw ysgolion yn ddigon atebol mewn perthynas â'r cymorth a gynigiant i fyfyrwyr byddar neu beidio. Yn wir, o dan system arolygu gyfredol Estyn, mae yna ddiffyg gwybodaeth a phwyslais ar anghenion addysgol arbennig.

Awgrymiadau

- Bod Llywodraeth Cymru yn adolygu a yw argaeledd a set sgiliau gweithwyr proffesiynol arbenigol allweddol (fel y'u hamlinellir uchod) yn addas i anghenion y boblogaeth fyddar ifanc yng Nghymru.ⁱⁱⁱ Gall adolygiad o'r fath ystyried a oes angen safonau cenedlaethol a chyfleoedd hyfforddi pellach er mwyn gwella argaeledd y math hwn o gymorth.
- Bod Llywodraeth Cymru yn gweithio gydag NDCS Cymru i leddfu ein pryderon parthed Diwygiadau ADY. Yn benodol, croesawn sicrhau o ran yr hawl apelio a datblygiad llwybrau anabled penodol. Yn wreiddiol, cynigwyd bod cyfarwyddyd penodol yn cael ei greu i amlinellu llwybrau atgyfeirio ac i egluro sut y byddai'r system newydd yn berthnasol i grwpiau gwahanol o blant a phobl ifanc. Deallwn y gall y cynigion hyn nawr gael eu hepgor. Anogwn Lywodraeth Cymru i fwrw ymlaen â chynhyrchu llwybr darpariaeth i blant a phobl ifanc byddar, fel y

bo eglurder ynghylch y math o gymorth y gall fod ei angen ar blant byddar yn ogystal â pha weithiwyd proffesiynol a ddylai gael eu cynnwys wrth asesu eu hanghenion.

- Bod Llywodraeth Cymru, drwy ddatganoli cyllid i gefnogi myfyrwyr ôl-16 sydd ag anghenion arbennig, yn rhoi mesurau monitro ar waith er mwyn sicrhau bod awdurdodau lleol a cholegau yn cwrdd â'u cyfrifoldebau i gefnogi'r myfyrwyr hyn yn briodol.
- Bod Llywodraeth Cymru yn annog Estyn i ystyried sut y gall arolygiadau ysgolion lle mae disgyblion byddar wedi'u cofrestru, ac arolygiadau gwasanaethau cymorth arbenigol yr awdurdodau lleol gynnwys archwiliad gwell i'r cymorth a ddarperir i blant a phobl ifanc byddar.

2. Rydym eisiau i bob ystafell ddosbarth feddu ar acwsteg dda.

Defnyddia'r rhan fwyaf o'r arbenigwyr yn ein fideo declynnau clyw, mewnbaniadau yn y cochlea neu declynnau radio. Siaradasent am ba mor anodd y gall hi fod i ganolbwyntio mewn ystafelloedd dosbarth swllyd.

Mewn ystafell ddosbarth lle mae'r acwsteg yn wael, mae'n anodd iawn deall yr athro oherwydd mae llawer o sŵn cefndir - cadeiriau yn crafu ar y llawr, plant yn siarad - ac mae popeth yn dod ata i, i gyd yr un pryd - Kurt

Y Cefndir

Defnyddia llawer o blant a phobl ifanc byddar y sain yr ydynt yn ei glywed i'w helpu i ddeall yr hyn sy'n cael ei gyfathrebu. Gall hwn fod yn sgil anodd ei ddatblygu, ac yn gofyn am gryn ganolbwyntio. Mewn ystafelloedd lle mae'r acwsteg yn wael, gall fod yn anos fyth i blant byddar ddefnyddio'r sain.

Dylid cydnabod er bod llawer o blant yn defnyddio dyfeisiau clywed cynorthwyol fel teclynnau clyw neu fewnbaniadau yn y cochlea, nid yw'r dyfeisiau hyn yn "gwella" byddardod. Nid ydynt yn adfer lefelau clywed "nodweddiadol". Mewn gwirionedd, mewn ystafelloedd lle mae acwsteg wael, gallant fod yn ddiwerth. Mae teclynnau clyw yn dueddol o ehangu bob sain, ac mae pobl ifanc wedi dweud wrthym eu bod yn diffodd eu teclynnau mewn ystafelloedd sydd ag

acwsteg wael. Mae dyfeisiau technolegol eraill, fel systemau maes sain, hefyd angen amgylchedd sydd ag acwsteg dda i weithio'n effeithiol.

Dylid nodi fod acwsteg dda hefyd yn bwysig i lawer o grwpiau eraill o ddysgwyr sy'n agored i niwed, gan gynnwys yr 80% o blant sydd yn dioddef o fyddardod dros dro o ganlyniad i glust ludiog.^{iv}

Mae NDCS Cymru wedi bod yn ymgyrchu ynghylch acwsteg mewn ysgolion, gyda chefnogaeth gan ddeg o fudiadau eraill,^v ac yr ydym yn falch bod y mater wedi derbyn cefnogaeth drawsbleidiol. Mae cyfanswm o 39 o Aelodau'r Cynulliad wedi dangos eu cefnogaeth dros acwsteg dda mewn adeiladau ysgol, coleg ac ysgolion meithrin.^{vi}

Beth yw'r rhwystrau?

Er bod rheoliadau adeiladu yn mynnu bod rhaid i adeiladau ysgol newydd gyflawni safon acwsteg ofynnol, yn aml anwybyddir y safonau hyn gan nad oes gofynion gorfodol i ddangos cydymffurfiaeth â'r safonau.

Amlygodd ein harolwg o awdurdodau lleol yng Nghymru mai dim ond 11% o'r 262 o ysgolion a adeiladwyd rhwng 2003 a 2010 oedd wedi eu profi i weld a oeddynt yn cydymffurfio â'r safonau acwsteg a dim ond 31% ohonynt oedd wedi ymgynghori ag acwstegydd.^{vii}

Mae NDCS Cymru yn falch o weithio gyda Llywodraeth Cymru mewn perthynas ag ysgolion a adeiladwyd fel rhan o'r Rhaglen Ysgolion ar gyfer yr 21ain Ganrif. Bellach mae ysgolion a adeiladwyd o dan y rhaglen hon o dan rwymedigaeth gytundebol i ddangos cydymffurfiaeth â safonau acwsteg. Credwn fod hyn yn gam cadarnhaol ymlaen at sicrhau bod acwsteg ar yr agenda. Serch hynny, yr ydym yn

ymwybodol y bydd hyn yn effeithio ar ysgolion a ariennir yn y modd hwn yn unig, a hefyd yn ymwybodol i'n hymchwil ddatgelu amharodrwydd ymhlith swyddogion i gwrdd â safonau mewn achosion nas ystyriwyd yn orfodol.

Gan y datganolid rheoliadau adeiladu bellach, anogwn ar Lywodraeth Cymru i fynd cam ymhellach. Mi fydd sicrhau y gosodir yr un gofyniad mewn rheoliadau statudol yn golygu y gall bob ysgol *swnio'n well* heb ystyried sut y'u hariennir.

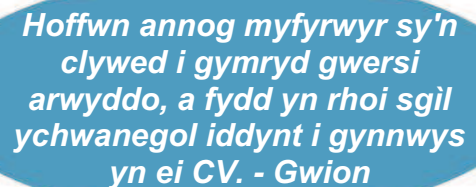
Yr ydym hefyd yn ymwybodol o gamau y gellir eu cymryd i wella'r acwsteg mewn adeiladau ysgol, coleg ac ysgolion meithrin presennol, a chroesawn y cyfle i weithio gyda Llywodraeth Cymru i hyrwyddo ein pecyn cymorth i ysgolion sydd eisiau gwella'r acwsteg yn eu hadeilad.

Awgrymiadau

- Bod Llywodraeth Cymru yn defnyddio ei hawdurdod dros reoliadau adeiladu i gryfhau safonau acwsteg. Sicrha hyn ei bod yn ofynnol i bob adeilad ysgol, coleg ac ysgol meithrin ddangos cydymffurfiaeth â'r safonau - heb ystyried sut y'u hariennir.
- Bod Llywodraeth Cymru yn gweithio gydag NDCS Cymru i godi ymwybyddiaeth ymhlith prifathrawon am rai o'r mesurau y gallant eu gweithredu er mwyn gwella'r acwsteg mewn adeiladau ysgol presennol.

3. Mae rhai ohonon ni'n defnyddio iaith arwyddion. Helpwch ni i annog ein cyfoedion a'n hathrawon sy'n clywed i ddysgu arwyddo.

Cyfathreba ein grŵp o arbenigwyr mewn ffyrdd gwahanol - lleferydd, iaith arwyddion neu gymysgiad o'r dda.

Hoffwn annog myfyrwyr sy'n clywed i gymryd gwersi arwyddo, a fydd yn rhoi sgil ychwanegol iddynt i gynnwys yn ei CV. - Gwion

Y cefndir

Cyfathreba plant byddar mewn gwahanol ffyrdd. Defnyddia rhai pobl ifanc byddar iaith arwyddion fel eu hiaith gyntaf a'u dewis iaith.

Cydnabuwyd iaith Arwyddion Prydain (IAP) yn iaith swyddogol yng Nghymru yn Ionawr 2004. Mae'n dra gwahanol i Saesneg. Mae'n iaith ynddi'i hun gyda'i geirfa a'i chystrawen ramadegol ei hun. I rai pobl fyddar, mae IAP hefyd yn gysylltiedig iawn â diwylliant Byddar. Gall nifer fawr o bobl ifanc byddar, nad yw eu hiaith gyntaf yn iaith arwyddion, ddewis defnyddio iaith arwyddion yn gymdeithasol. I'r bobl ifanc yma, gall iaith arwyddion gynnig ffordd i ymgysylltu â hunaniaeth fyddar a/neu'r gymuned fyddar.

Cyfathreba rhai plant a phobl ifanc byddar trwy ddefnyddio Saesneg / Cymraeg â Chymorth Arwyddion, sydd

yn defnyddio arwyddion IAP i gyd-fynd â chystrawen ramadegol yr iaith Saesneg neu'r Gymraeg.

Beth yw'r rhwystrau?

Gan nad oes un ysgol i ddisgyblion byddar yng Nghymru, mynychu'r mwyafrif llethol o ddisgyblion byddar ysgolion prif ffrwd neu ysgolion prif ffrwd sydd â chanolfan adnoddau arbenigol. Gall cael eu hamgylchynu gan ddisgyblion sy'n clywed olygu fod pobl ifanc byddar yn agored i deimladau o unigedd.

Mi fydd sicrhau bod pobl ifanc eraill yn yr ysgol yn gallu defnyddio iaith arwyddion yn helpu pobl ifanc byddar sy'n arwyddo i deimlo eu bod yn cael eu cynnwys mwy. Mae hefyd yn arfer da i staff heblaw athrawon cymorth arbenigol ddysgu ychydig o iaith arwyddion sylfaenol. Ni fwriedir i hyn gymryd lle'r angen am athrawon cymorth arbenigol, gan fod lefel uchel o iaith arwyddion yn angenrheidiol er mwyn cynnig cymorth i ddisgybl IAP (gweler adran un o'r papur hwn). Y syniad yw sicrhau bod pobl ifanc fyddar yn cael eu cynnwys ymhob agwedd ar fywyd ysgol.

Awgrymiadau

- Argymhella NDCS Cymru i Lywodraeth Cymru annog mwy o athrawon a disgyblion i ddysgu arwyddo.
- Byddai NDCS Cymru yn croesawu adolygiad o argaeledd cyrsiau IAP yng Nghymru ac ystyriaeth o sut y gellir gwella mynediad at y cyrsiau hyn.

4. Rhaid i fwy o athrawon fod yn fwy ymwybodol o fyddardod.

Golyga ymwybyddiaeth o fyddardod ddeall pa mor anodd y gall cyfathrebu fod i bobl fyddar a gwybod rhai ffyrdd syml ond effeithiol o sicrhau bod pobl fyddar yn cael eu cynnwys mewn sgysiau a gweithgareddau. Tynnodd ein harbenigwyr sylw at ba mor bwysig yw hyn i bob plentyn a pherson ifanc byddar.

*Pe bawn i'n gallu newid un peth i wneud yr ysgol yn well i bobl ifanc yng Nghymru, buaswn i'n dweud wrth bobl sy'n gallu clywed am arafu ac siarad yn glir i bobl fyddar -
Jodie*

*Hoffwn wneud pobl yn ymwybodol fy mod i'r un peth â phawb arall, dyw fod yn fyddar ddim yn beth mawr -
Ryan*

Y cefndir

Ledled y DU, dywed plant byddar wrthym yn aml eu bod angen i fwy o athrawon a disgyblion ddeall sut beth ydy bod yn fyddar fel y gallant gyfathrebu yn haws â phawb yn yr ysgol.

Gall diffyg ymwybyddiaeth o fyddardod effeithio ar allu plentyn i gymryd rhan mewn gwersi. Er enghraifft, os nad yw athro'n wynebu'r dosbarth wrth iddo ei

annerch, mi fydd plant a phobl ifanc byddar yn colli'r hyn a ddywedir.

Mae diffyg ymwybyddiaeth o fyddardod hefyd yn rhwystr i blant a phobl ifanc fyddar mewn sefyllfaoedd cymdeithasol yn yr ysgol. Er enghraifft, efallai y bydd yn anodd darllen gwefusau mewn trafodaeth grŵp ac o ganlyniad, mi fydd pobl ifanc fyddar yn colli ychydig o'r wybodaeth y bydd eraill yn ei chlywed. Hefyd, heb ymwybyddiaeth briodol, gall gemau fel pêl-droed fod yn anodd os nad yw'r person ifanc yn gallu clywed y cyfarwyddiadau neu chwiban y dyfarnwr.

Beth yw'r rhwystrau?

Mewn amgylchedd lle mae diffyg ymwybyddiaeth o fyddardod ymhlith yr athrawon a'r disgyblion, gall plant a phobl ifanc byddar wynebu anawsterau tu mewn a thu allan i'r ystafell ddosbarth. Fe arwain hyn at adael pobl ifanc fyddar yn agored i gyrhaeddiad addysgol isel, i deimladau o unigedd ac i gael eu bwlio.

Weithiau, nid yw ymwybyddiaeth o fyddardod yn ymwneud dim ond â chynnwys plentyn byddar, gall hefyd olygu cydnabod bod y plentyn yn fyddar yn y lle cyntaf. Defnyddia nifer fawr o bobl ifanc fyddar ddyfeisiau clywed cynorthwyol a mynychant ysgol brif ffrwd lle gallant fod yr unig ddisgybl byddar ar y gofrestr. Yn gyffredinol, mae yna ddiffyg ymwybyddiaeth o'r ffaith nad yw dyfeisiau clywed cynorthwyol fel teclynnau clyw neu fewnblaniadau yn y cochlea yn adfer lefelau clywed "nodweddiadol". Felly, yn aml ni chydabyddir bod angen unrhyw gymorth cyfathrebu ychwanegol ar blentyn byddar.

Dylid nodi y bydd 80% o blant yn dioddef byddardod dros dro o ganlyniad i glust ludiog, ryw bryd cyn iddynt gyrraedd deg oed.^{viii} I nifer fawr o blant, gall y cyfnod o fyddardod dros dro

ddigwydd mwy nag unwaith neu'n barhaus, a gall effeithio'n ddifrifol ar eu gallu i gymryd rhan yn y gwersi. Buasai sicrhau fod athrawon yn ymwybodol o glust ludiog ac o awgrymiadau sylfaenol ynghylch ymwybyddiaeth o fyddardod helpu i leihau effaith clust ludiog ar y plant hyn. Gyda lefel o ymwybyddiaeth uwch, gall athrawon chwarae rôl i helpu adnabod plant sydd yn dioddef nam ar y clyw. Yn aml, mae'n bosib cymysgu nam ar y clyw â swildod, rhychwant sylw byr neu gamymddwyn cyffredinol.

Awgrymiadau

- O ystyried yr amllder uchel o fyddardod dros dro a'r ffaith bod y mwyafrif helaeth o blant byddar yng Nghymru yn mynychu ysgolion prif ffrwd, credwn ei bod yn hanfodol bod athrawon yn derbyn hyfforddiant ymwybyddiaeth o fyddardod ar lefel sylfaenol o. Argymhellwn fod Llywodraeth Cymru yn ystyried cynnwys gwybodaeth sylfaenol ar fyddardod fel rhan o gyrsiau HCA, ANG neu'r Radd Meistr mewn Addysg newydd. Y mae NDCS Cymru wedi gweithio ar rai adnoddau i athrawon newydd gymhwyso gyda Chyngor Bwrdeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr a chroesawn y cyfle i ddarparu adnoddau a gwybodaeth debyg trwy Gymru gyfan.
- Mae NDCS Cymru yn siomedig gan nad yw'r hyfforddiant newydd ar gyfer CADY (Cydlynwyr Anghenion Dysgu Ychwanegol) a ddatblygwyd fel rhan o'r diwygiadau ADY, yn cynnwys unrhyw wybodaeth ar fyddardod, yn ôl y deallwn. Argymhellwn yn gryf i Lywodraeth Cymru ail ystyried y mater hwn. Chwery CADY rôl bwysig fel cyswllt

canolog ar gyfer anghenion
addysgol arbennig mewn ysgol.
Mae'n hanfodol bwysig eu bod yn
ymwybodol o'r ffaith y gall pobl
ifanc fyddar wynebu rhwystrau
sylweddol, a'u bod yn gwybod sut
i gael gwybodaeth bellach i
sicrhau bod yr ysgol yn cynnwys
y person ifanc byddar.

- Mae NDCS Cymru wedi gweithio gyda phobl ifanc byddar i ddatblygu ein hadnoddau "Look Smile Chat" sydd ar gael ledled y DU. Bwriad yr adnoddau hyn yw helpu ysgolion i ddysgu eu disgyblion am ymwybyddiaeth o fyddardod. Croesawn y cyfle i weithio gyda Llywodraeth Cymru i annog ysgolion trwy Gymru gyfan i ddefnyddio'r adnoddau hyn.

Gwybodaeth bellach

Diolch am ddarllen y papur hwn ac am wyllo ein deiseb fideo. Gobeithiwn y bydd Llywodraeth Cymru yn gweithio gyda ni i weithredu yn erbyn y rhwystrau hyn i blant a phobl ifanc trwy Gymru gyfan.

Am wybodaeth bellach cysylltwch â campaigns.wales@ndcs.org.uk, neu ffoniwch 029 20373474.

Diolch.

Atodiad

Ystadegau'r bwllch mewn cyrhaeddiad

Cyfnod Allweddol 4

Mae'r data ar lefelau cyrhaeddiad plant byddar ar gael ers 2005. Dengys fod y bwllch cyrhaeddiad rhwng disgyblion byddar a'u cyfoedion yn eithaf cyson. Er i'r bwllch leihau'n sylweddol yn 2011, yr ydym yn siomedig bod y bwllch hwn wedi lledu unwaith eto. Yn 2012, yr oedd disgyblion byddar 26% yn llai tebygol o gyflawni pum TGAU gradd A*-C na phlant eraill.

Yr ydym hyd yn oed yn fwy pryderus bod y bwllch cyrhaeddiad ar gyfer graddau llwyddo uwch mewn pynciau craidd Saesneg/Cymraeg, Mathemateg a Gwyddoniaeth wedi lledu i 41%. Dyma'r ffigur uwch a gofnodwyd ers dechrau cadw cofnodion.

Blwyddyn	Bwllch cyrhaeddiad ar gyfer cyflawni 5 TGAU gradd A*-C (%)	Bwllch cyrhaeddiad ar gyfer cyflawni gradd A*-C mewn Saesneg/Cymraeg, Mathemateg a Gwyddoniaeth (%)
2012	26	41
2011	12	19
2010	29	33
2009	15	13
2008	30	27
2007	27	27
2006	26	38
2005	29	36

Cyfnodau Allweddol 1-3

Yr ydym yn falch ein bod ni wedi gweld peth gwelliant dros y blynyddoedd diwethaf mewn cyrhaeddiad disgyblion byddar yng Nghyfnodau Allweddol 1-3. Ond parhawn i bryderu bod y bwllch

cyrhaeddiad dal yn annerbyniol o uchel i ddisgyblion byddar ym mhob lefel Cyfnod Allweddol. Yn 2012:

- Yr oedd disgyblion byddar yng Nghyfnod Allweddol 1 yn 15% yn llai tebygol o gyflawni'r Dangosydd y Cyfnod Sylfaen
- Yr oedd disgyblion byddar yng Nghyfnod Allweddol 2 yn 15% yn llai tebygol o gyflawni'r Dangosydd Pynciau Craidd
- Yr oedd disgyblion byddar yng Nghyfnod Allweddol 3 yn 19% yn llai tebygol o gyflawni'r Dangosydd Pynciau Craidd

* Sylwer:

Dengys yr holl ffigurau pa mor debygol yw hi (fel canran) na fydd plant byddar yn llwyddo cystal â'u cyfoedion sy'n clywed.

Y mae mathau penodol o anghenion addysgol arbennig (AAA) heblaw am fyddardod wedi eu heithrio'n benodol o'r data er mwyn hwyluso'r cymharu. Cymherir cyrhaeddiad disgyblion byddar sydd heb unrhyw AAA ychwanegol â lefelau cyrhaeddiad disgyblion nad ydynt wedi cofrestru AAA.

Cyfeirir "Dangosydd y Cyfnod Sylfaen" at gyrraedd y lefel disgwylidig neu uwch mewn Saesneg/Cymraeg, Datblygiad Personol a Chymdeithasol a Mathemateg.

Cyfeirir "Dangosydd Pynciau Craidd" at gyrraedd y lefel disgwylidig neu uwch mewn Saesneg neu Gymraeg (iaith gyntaf), Mathemateg a Gwyddoniaeth yn gyfunol. I'r rhan fwyaf o ddisgyblion, disgwylir iddynt gyrraedd lefel 4 yng Nghyfnod Allweddol 2 a lefel 5 yng Nghyfnod Allweddol 3.

Ceir gwybodaeth fwy manwl am y data cyrhaeddiad hwn yn www.ndcs.org.uk/ClosetheGapWales.

Cyfeiriadau

ⁱ Am wybodaeth bellach am ddata cyrrhaeddiad, ymwelwch â http://www.ndcs.org.uk/professional_support/national_data/education_data_in.html.

ⁱⁱ Ceir adroddiad CRIDE (Consortiwm Ymchwil i Addysg Fyddar) ar arolwg 2012 ar ddarpariaeth addysgol i blant byddar yng Nghymru yn http://www.ndcs.org.uk/professional_support/national_data/uk_education.html.

ⁱⁱⁱ Mae data ar y niferoedd o weithwyr proffesiynol arbenigol sy'n gweithio ledled Cymru ar gael o'r Consortiwm Ymchwil i Addysg Fyddar a gellir defnyddio'r data hwn mewn adolygiad o'r math.

^{iv} Canllawiau Clinigol, Sefydliad Cenedlaethol dros lechyd a Rhagoriaeth Glinigol (2008), *Surgical management of otitis media with effusion in children*, tudalen 1, adnod 1.1.

^v Mae'r mudiadau hyn yn cynnwys: Action on Hearing Loss Cymru, Afasic Cymru, Awtistiaeth Cymru, Cymdeithas Brydeinig Athrawon Pobl Fyddar, Deaf Access Cymru, Cymdeithas Syndrom Down, Cymdeithas Genedlaethol Awtistiaeth Cymru, Cymdeithas y Byddar Gogledd Cymru, RNIB Cymru, SENSE Cymru.

^{vi} Am wybodaeth bellach, ymwelwch â http://www.ndcs.org.uk/about_us/campaign_with_us/wales/sounds_good/index.html

^{vii} NDSCS Cymru (Rhagfyr 2011) *Let's Make a New Year's Resolution that Sounds Good!*

^{viii} Canllawiau Clinigol, Sefydliad Cenedlaethol dros lechyd a Rhagoriaeth Glinigol (2008), *Surgical management of otitis media with effusion in children*, tudalen 1, adnod 1.1.

Eitem 2.5

P-04-482 Hysbysfyrddau cyhoeddus ar draws Cymru i rhoi wybod i'r cyhoedd pwy yw eu cynrychiolwyr gwleidyddol

Geiriad y ddeiseb:

Rydym yn galw ar Gynulliad Cenedlaethol Cymru i annog Llywodraeth Cymru i ddatblygu system genedlaethol i osod hysbysfyrddau cyhoeddus mawr (tua 5x4 troedfedd fel enghraifft) ym mhob awdurdod lleol a ward etholiadol Cymru, yn rhoi gwybod yn glir i bawb pwy yw eu Cynghorwyr ac Aelodau Cynulliad lleol, ac yn cynnwys gwybodaeth glir am sut, ble a phryd y gellir cysylltu a chyfarfod â hwy i gyd, a gwybodaeth reolaidd a diweddar am ble a phryd y cynhelir holl gyfarfodydd y cyngor lleol.

Mae gwir angen i bobl gael gwybod pwy yw eu cynrychiolwyr gwleidyddol ar bob lefel, gyda hysbysfyrddau sy'n cynnwys gwybodaeth glir ac eglur wedi'u lleoli'n ganolog ym mhob awdurdod lleol a ward etholiadol Cymru. Gellid hefyd ystyried rhoi oriau a lleoliadau cymorthfeydd, a chyfarfodydd y cyngor o bosibl, i gael eu safoni ledled Cymru (e.e. 1-3pm ar ddydd Sadwrn cyntaf pob mis mewn canolfannau cymunedol lleol ledled Cymru fel enghraifft gyffredinol) fel y gall pobl ryngweithio a chysylltu â'u cynrychiolwyr yn fwy effeithiol. Bydd hyn i gyd yn annog dinasyddion Cymru i ymwneud yn fwy â democratiaeth eu gwlad a'u cymunedau.

Prif ddeisebydd: Cymru Sofren

Ysytiriwyd am y tro cyntaf gan y Pwyllgor: 14 Mai 2013

Nifer y llofnodion : 11

P-04-483 Polisi Cymraeg Clir / Plain English ar gyfer pob cyfathrebiad y Cynulliad Cenedlaethol a Llywodraeth Cymru

Geiriad y ddeiseb:

Rydym yn galw ar Gynulliad Cenedlaethol Cymru i ddatblygu polisi Cymraeg Clir/Plain English ar gyfer ei holl gyfathrebiadau, a hefyd rydym yn galw ar Gynulliad Cenedlaethol Cymru i annog Llywodraeth Cymru i ddatblygu polisi o'r fath fel bod yr iaith a ddefnyddir yn glir ac yn ddealladwy bob amser.

Mae siarad dwbl, iaith gyfreithiol ddiangen a defnyddio acronymau a jargon annealladwy, ar ffurf ysgrifenedig ac ar lafar yn Siambr y Senedd, yn atal gwleidyddiaeth yng Nghymru rhag bod mor gynhwysol a hygyrch ag y dylai fod. Byddai polisi iaith glir yn helpu i annog mwy o ddiddordeb a chyfranogiad mewn gwleidyddiaeth Cymru ymysg pawb. Dylai'r polisi hefyd fod yn gymwys i ddogfennau cyfreithiol/Biliau/Deddfau cyhyd â'u bod yn parhau i fod yn gyfreithiol gadarn. Fel enghraifft dda o gyfathrebiad dealladwy a chlir, gellid defnyddio templed Cymraeg Clir Canolfan Bedwyr fel templed Cymraeg cyfatebol i dempled Plain English, fel bod y defnydd o'r Gymraeg, p'un a gaiff ei defnyddio mewn adroddiadau gwreiddiol neu ddeunydd wedi'i gyfieithu, yn berthnasol, modern a dealladwy, ac nid yn gyfieithiad llythrennol, annealladwy a slafaid o'r geiriadur o'r fersiwn Saesneg. Mae dyletswydd ar y Cynulliad a Llywodraeth Cymru i sicrhau bod pob penderfyniad llywodraethu sy'n effeithio ar Gymru yn ddealladwy i bawb, pa bynnag iaith a ddefnyddir.

Prif ddeisebydd: Cymru Sofren

Ysytiriwyd am y tro cyntaf gan y Pwyllgor: 14 Mai 2013

Nifer y llofnodion : 11

P-04-483 Polisi Cymraeg Clir / Plain English ar gyfer pob cyfathrebiad y Cynulliad Cenedlaethol a Llywodraeth Cymru – Gwybodaeth Ategol gan y deisebydd i'r tîm clericio, 05.05.2013

Diolch Sian,

Dyma engreiffitiau bras o ambell sgwennu/cyfieithiadau gan y llywodraeth dwi wedi eu pigo allan yn sydyn, a sydd yn annerbynniol o anghlir yn fy marn i. Nid y geiriau eu hunain yn arbennig ond y diffyg siarad plaen a dealladwy, sydd yn golygu nad yw'r wybodaeth yn cael ei droslwyddo i'r cyhoedd mor effeithiol ag y gallai fod. Jisd tri engraifft sydd yn fama ond gobeithio fod y pwynt cyffredinnol ynglyn a'r angen am bolisi siarad plaen yn dod drosodd;

1. Y text yma islaw a mwy o'r linc

yma: <http://wales.gov.uk/consultations/education/inductionregulations/?lang=cy>

"Ymgynghoriad ar ddiwygiadau i'r rheoliadau ymsefydlu yng Nghymru"

Yn y ddogfen ymgynghori hon nodir y cynigion ar gyfer y rheoliadau newydd i ymsefydlu athrawon newydd gymhwyso yng Nghymru.

Dechrau'r cyfnod ymgynghori: 03/04/2012

Diwedd y cyfnod ymgynghori: 29/05/2012

Mynegodd y Gweinidog Addysg a Sgiliau ei fod yn bwriadu adolygu ymsefydlu statudol yng Nghymru ym mis Chwefror 2011. Diben yr adolygiad hwn yw datblygu ymagwedd gadarn o ansawdd uchel sy'n gyson ar raddfa genedlaethol tuag at ymsefydlu'r holl athrawon newydd gymhwyso ar draws Cymru, a rhoi mwy o hyblygrwydd er mwyn caniatáu i athrawon llanw gwblhau eu cyfnod ymsefydlu yng Nghymru"

2. Gweler y text islaw yn y linc <http://wales.gov.uk/legislation/?lang=cy>

"Mae'r ddeddfwriaeth a gyflwynir gan Lywodraeth Cymru yn ddarostyngedig i weithdrefnau gwahanol ac mae'n bosibl y bydd angen i Gynulliad Cenedlaethol Cymru graffu arni a'i chymeradwyo"

3. Yn ola, ma'r text yma o'r adroddiad Saesneg yma ar ddatblygu economaidd;

<http://wales.gov.uk/docs/det/report/110330erpframeworken.pdf>

"Assessing Progress & Summative (evaluation)

As commitments are delivered, then focus will in time move from monitoring activities and implementation to measuring the benefits of what is being achieved i.e assessing how well the Assembly Government is intervening. Regular stakeholder surveys will be a key input, and improvements to the business environment a key consideration. Activities delivered against the five Economic Renewal priorities will be evaluated, and when appropriate, an overall summative evaluation will be undertaken to understand the cumulative impacts of intervention

Tracking & Outcome Indicators

In Economic Renewal, a commitment was made to track the progress of the Welsh economy through a broad suite of indicators. A move away from an approach characterised by an excessive and sometimes unreflective focus on Gross Value Added was also suggested. The tracking and outcome

indicators should not be regarded as identifying those areas upon which Government alone can seek to have direct, attributable or significant influence , but they are important to understanding the wider context within which the Assembly Government intervenes. Baselines will be established, and indicators disaggregated by geography and demography where possible and appropriate"

Gobeithio fod hyn yn help yng nghyswllt y ddeiseb am bolisi Cymraeg a Saesneg clir,

Cofion,

Gruff

Eitem 3.1

P-04-462 Gwahardd codi baner y Deyrnas Unedig ar adeiladau swyddogol yng Nghymru

Geiriad y ddeiseb:

Rydym yn galw ar Gynulliad Cenedlaethol Cymru i annog Llywodraeth Cymru i wahardd codi baner y Deyrnas Unedig y tu allan i adeiladau swyddogol Llywodraeth Cymru.

Mae'r arddangosfa gywilyddus hon o ansicrwydd ac ufudd-dod ar ran Llywodraeth Cymru a'n swyddogion cyngor lleol yn arfer trefedigaethol ffaidd ddylai fod wedi marw'r un pryd â'r 'Ymerodraeth Brydeinig' lawer o flynyddoedd yn ôl.

Prif ddeisebydd: Plaid Glyndwr

Ysytiriwyd am y tro cyntaf gan y Pwyllgor: 19 Mawrth 2013

Nifer y llofnodion: 200

Eich cyf/Your ref: P-04-462
Ein cyf/Our ref: FM/00331/13

William Powell AC /AM
Chair
Petitions Committee
Naomi.stocks@wales.gov.uk

10 April 2013

Dear William,

I am writing in response to your letter dated 21 March 2013 about the petition from Plaid Glyndwr considered by the Petitions Committee on 19 March.

Our policy is to fly the Red Dragon, Union Flag and European Union flag together every day on buildings in the Welsh Government administrative estate. This reflects the governance of Wales as a nation within the United Kingdom and the European Union.

Yours sincerely

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Carwyn Jones'.

CARWYN JONES

Eitem 3.2

P-04-319 Deiseb ynghylch Traffig yn y Drenewydd

Geiriad y ddeiseb

Rydym yn galw ar Gynulliad Cenedlaethol Cymru i annog Llywodraeth Cymru i:

1. Osod cylchfan ger y gyffordd â heol Ceri ac, os bydd llif y traffig yn gwella, osod cylchfan barhaol yno.
2. Cyhoeddi dyddiad cychwyn cynnar i adeiladu ffordd osgoi i'r Drenewydd ac i'r gwaith hwnnw fynd ar drywydd carlam hyd nes ei gwblhau.

Cyflwynwyd gan: Paul Pavia

Ystyriwyd gan y Pwyllgor am y tro cyntaf: Mis Mehefin 2011

Nifer y llofnodion: 10 (casglwyd tua 5,000 o lofnodion ar ddeiseb gysylltiedig).

Edwina Hart MBE OStJ AC / AM
Gweinidog yr Economi, Gwyddoniaeth a Thrafnidiaeth
Minister for Economy, Science and Transport

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Eich cyf/Your ref P-04-319
Ein cyf/Our ref EH/00822/13

William Powell AM
Chair of Petitions Committee

committeebusiness@Wales.gsi.gov.uk

24th

April 2013

Dear William

Thank you for your letter of 8 April 2013.

I can confirm that construction is programmed to commence in early 2015 subject to the satisfactory completion of the statutory processes and availability of finance.

I will update the committee on any development.

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1NA

Wedi'i argraffu ar bapur wedi'i ailgylchu (100%)

English Enquiry Line 0845 010 3300
Llinell Ymholiadau Cymraeg 0845 010 4400
Correspondence.edwina.Hart@Wales.gsi.gov.uk
Printed on 100% recycled paper

Eitem 3.3

P-04-426 Cyflwyno terfyn cyflymder gorfodol o 40mya ar ffordd yr A487 ym Mlaen-porth, Ceredigion

Geiriad y ddeiseb:

Rydym ni, Cyngor Cymuned Aber-porth, yn galw ar Gynulliad Cenedlaethol Cymru i annog Llywodraeth Cymru i gyflwyno terfyn cyflymder gorfodol o 40mya ar ffordd yr A487 ym Mlaen-porth, Ceredigion.

Gwybodaeth ychwanegol:

Cefndir -

Mae pentref Blaen-porth yn gorwedd bob ochr i'r brif ffordd arfordirol rhwng de a gogledd Cymru, sef yr A487. Mae tua dwy ran o dair o boblogaeth y pentref yn byw i'r de o'r brif ffordd; mae'r gweddill yn byw yn bennaf o amgylch yr eglwys leol i'r gogledd. Yn ôl y wybodaeth y mae Cyngor Cymuned Aber-porth wedi'i chanfod, hwn yw'r unig bentref heb derfyn cyflymder gorfodol ar hyd arfordir Bae Ceredigion rhwng Abergwaun i'r de a Phorthmadog, Gwynedd, i'r gogledd.

Data hanesyddol hyd at Ebrill 2012: -

Mae llythyrau a negeseuon e-bost niferus wedi'u hanfon at Asiantaeth Cefnffyrdd Canolbarth Cymru a Chyngor Sir Ceredigion.

Ni chafwyd yr un ateb gan Asiantaeth Cefnffyrdd Canolbarth Cymru. Mae Adran Briffyrdd Ceredigion yn ymateb ar ffurf llythyrau neu drwy e-bost, ond ni chafwyd cefnogaeth i'r newid.

Ym mis Hydref 2009, cafwyd Cylchlythyr Llywodraeth Cymru 24/2009: Gosod Terfynau Cyflymder Lleol yng Nghymru. Am ddwy flynedd ni wnaeth Gyngor Sir Ceredigion ddim, ac yna, mewn cyfarfod o Gabinet y Cyngor ar 25/10/2011, cynigiwyd moratorium ar gyflwyno terfynau cyflymder newydd. Roedd hyn ar yr wythfed o'r naw tudalen a oedd yn cael eu trafod: fait accompli! Mae penderfyniad swyddogion Cyngor Sir Ceredigion i ddechrau'r broses ddwy flynedd ar ôl dyddiad y cylchlythyr ac i gymryd tair blynedd (tan fis Rhagfyr 2014) i'w rhoi ar waith yn cwestiynu hygrdedd y broses.

Ysgogodd y penderfyniad Gyngor Cymuned Aber-porth i ysgrifennu at Brif Weithredwr Cyngor Sir Ceredigion, ond roedd yr ateb ond yn cefnogi'r "party line".

Yn ystod y cyfnod hwn, roedd Elin Jones, Aelod Cynulliad Ceredigion, hefyd yn ceisio cyflwyno terfyn cyflymder gorfodol ond heb lwyddiant.

O fis Mai 2012 ymlaen: -

Ar ôl yr etholiadau lleol ym mis Mai, teimlodd Cyngor Cymuned Aber-porth fod ganddo fandad newydd gan yr etholwyr i geisio unwaith eto i gael terfyn cyflymder gorfodol ym Mlaen-porth.

Cychwyn yr ymgyrch oedd ymweliad safle gyda'r Cynghorydd Alun Williams, Aelod Cabinet y Cyngor dros Drafnidiaeth, a gefnogodd ein hachos ac a anfonodd negeseuon e-bost at Adran Briffyrdd y Cyngor a menter Gan Bwyll.

Cyfarfu cadeirydd Pwyllgor Priffyrdd Cyngor Cymuned Aber-porth â Mark Williams, Aelod Seneddol Ceredigion, a gynigiodd ei gefnogaeth yntau.

Penderfynwyd hefyd anfon copi at Aelodau Cynulliad Rhanbarthol Canolbarth a Gorllewin Cymru. Cafodd Rebecca Evans AC ateb o'r diwedd gan Mr Deio Evans o'r Asiantaeth, yn ailadrodd yr un stori, sef y bydd rhaid aros tan fis Rhagfyr 2014 cyn y gwneir unrhyw benderfyniadau newydd ar derfynau cyflymder. Cynigiodd William Powell AC y Pwyllgor Deisebau fel cyfle olaf.

Gwybodaeth ychwanegol o ran diogelwch: -

Ddiwedd tymor yr haf 2012, caeodd Cyngor Sir Ceredigion yr ysgol leol, Ysgol Gynradd Blaen-porth, ynghyd â sawl ysgol arall, ac agorodd ysgol newydd, Ysgol Gymunedol T Llew Jones, ym Mrynhoffnant, Ceredigion, rhyw bum milltir i'r gogledd ar yr A487.

Fel y nodwyd yn y paragraff cefndir, mae dwy ran o dair o gartrefi Blaen-porth yn rhan ddeheuol y pentref. Mae gan y disgyblion hyn a'u rhieni ddau ddewis o ran mynd i'r ysgol newydd.

1. Gallant fynd â'u plant ysgol gynradd yn y bore i'r safle bws dros y ffordd sydd o fewn terfyn cyflymder cynghorol gyda therfyn cyfreithiol o 60mya (amcangyfrifir bod dros hanner y traffig yn mynd yn gynt na'r cyflymder cenedlaethol hwn). Mae amseroedd codi plant ysgol hefyd yn cyd-daro â thraffig cymudwyr, neu
2. Gallant gludo'r plant mewn ceir i faes parcio cyn-ysgol Blaen-porth fel y gallant ddal y bws yn ddiogel. Mae risgiau ynghlwm â'r dewis hwn hefyd, o ran mai hyn a hyn o amser yn unig sydd ar gael i ddal y bws ysgol, yn hytrach nag o'r blaen pan oedd yr ysgol ar agor.

Wrth gwrs, bydd y plant sy'n byw ar ochr ogleddol y pentref yn gorfod croesi'r ffordd beryglus hon wrth ddychwelyd o'r ysgol.

Mae'r sefyllfa hon wedi cael sylw yn y wasg leol, a hynny yn rhifyn 25 Medi 2012 o'r Tivy-Side Advertiser.

Crynodeb: -

Nid yw Cyngor Cymuned Aber-porth yn gallu deall pam nad oes terfyn cyflymder gorfodol ym Mlaen-porth, na diffyg cefnogaeth Asiantaeth Cefnffyrdd Canolbarth Cymru a Chyngor Sir Ceredigion i gyflwyno terfyn. Nid yw Ceredigion yn sir fawr, ac mae cymryd tair blynedd i wirio terfynau cyflymder ar Ffyrdd A a B yn ymddangos yn gyfnod eithriadol o hir i gynnal ymarfer o'r fath.

Dylai cyflwyno terfyn cyflymder mewn un pentref ar yr A487 yn y sir fod yn gymharol ddidrafferth.

Cynigiwyd y ddeiseb gan: Cyngor Cymuned Aber-porth

Y dyddiad yr ystyriodd y Pwyllgor y ddeiseb am y tro cyntaf: 16 Hydref 2012

Nifer y llofnodion: Cyngor Cymuned Aber-porth

Edwina Hart MBE OStJ AC / AM
Gweinidog yr Economi, Gwyddoniaeth a Thrafnidiaeth
Minister for Economy, Science and Transport

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Eich cyf/Your ref P-04-426
Ein cyf/Our ref EH/00598/13

William Powell AM
Chair of the Petitions
Committee

naomi.stocks@wales.gov.uk

16 April 2013

Dear William,

Thank you for your letter of 27 February regarding the Petitions Committee's request for an update on the speed limit review on the A487 through the village of Blaenporth.

The review of the A487 is due for completion by the end of June. I will write to you again in July.

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1NA

Wedi'i argraffu ar bapur wedi'i ailgylchu (100%)

English Enquiry Line 0845 010 3300
Llinell Ymholiadau Cymraeg 0845 010 4400
Correspondence.edwina.Hart@Wales.gsi.gov.uk
Printed on 100% recycled paper

Eitem 3.4

P-04-459 Cysylltiad rheilffordd uniongyrchol o Faes Awyr Caerdydd i ganol Caerdydd a gorllewin Cymru

Geiriad y ddeiseb:

Rydym yn galw ar Gynulliad Cenedlaethol Cymru i annog Llywodraeth Cymru i ddatblygu cysylltiad rheilffordd uniongyrchol o Faes Awyr Caerdydd i ganol Caerdydd a gorllewin Cymru.

Mae angen mawr am linell reilffordd gyflym uniongyrchol o Faes Awyr Caerdydd i orsaf drenau Caerdydd Canolog (ac i orllewin Cymru) fel bod y gwasanaethau a'r ddarpariaeth briodol ar gael yn ein Maes Awyr Cenedlaethol ar gyfer ymwelwyr cenedlaethol a rhyngwladol. Mae gorsaf reilffordd yn y Rhws eisoës, sy'n llai na milltir o'r maes awyr. Mae'n gyfle na ddylid ei golli i estyn y llinell i Faes Awyr Rhyngwladol Caerdydd fel y gall teithwyr o bob rhan o'r byd neidio yn syth ar ôl glanio ar drên sy'n mynd â nhw i brifddinas Cymru a thu hwnt i hynny.

Prif ddeisebydd: Cymru Sofren

Ysytirwyd am y tro cyntaf gan y Pwyllgor: 19 Mawrth 2013

Nifer y llofnodion: 39

Ein cyf/Our ref EH/00821/13

William Powell AC
Cadeirydd y Pwyllgor Deisebau

committeebusiness@cymru.gsi.gov.uk

30 Ebrill 2013

Annwyl William,

Deiseb yn galw am Reilffordd Uniongyrchol i Faes Awyr Caerdydd

Diolch ichi am eich llythyr dyddiedig 8 Ebrill ar ran y Pwyllgor Deisebau ynghylch deiseb Cymru Sofren yn galw am gysylltiad rheilffordd uniongyrchol i Faes Awyr Caerdydd.

Mae Tasglu Trafnidiaeth Integredig De-ddwyrain Cymru wedi bod yn edrych ar gynlluniau i ddatblygu rhwydwaith drafnidiaeth gyhoeddus y rhanbarth. Cyflwynodd y Gweithlu adroddiad imi ar 28 Mawrth, ac rwyf yn ystyried hwnnw ar hyn o bryd.

Byddaf yn rhoi rhagor o wybodaeth i'r aelodau maes o law.

**Y Pwyllgor Menter a Busnes
Enterprise and Business Committee**

Cynulliad
Cenedlaethol
Cymru

National
Assembly for
Wales

William Powell AC
Cadeirydd y Pwyllgor Deisebau
Cynulliad Cenedlaethol Cymru
Bae Caerdydd

Bae Caerdydd / Cardiff Bay
Caerdydd / Cardiff
CF99 1NA

Cyfeirnod/ref P-04-459

Annwyl Bill

Rwyf yn ysgrifennu atoch mewn perthynas â'ch llythyr dyddiedig 8 Ebrill 2013 ynghylch y ddeiseb a ganlyn gan Sovereign Wales:

Rydym yn galw ar Gynulliad Cenedlaethol Cymru i annog Llywodraeth Cymru i ddatblygu cysylltiad rheilffordd uniongyrchol o Faes Awyr Caerdydd i ganol Caerdydd a gorllewin Cymru.

Fel y gwnaethoch sôn, bu i'r Pwyllgor wneud yr argymhelliad a ganlyn i Lywodraeth Cymru yn ei adroddiad ar gysylltedd rhyngwladol drwy borthladdoedd a meysydd awyr Cymru, a gyhoeddwyd ym mis Gorffennaf 2012.

Argymhelliad 6. *Archwilio'r achos busnes o blaid gwasanaeth trên aml, uniongyrchol i Faes Awyr Caerdydd, pe bai hyn yn cael ei gefnogi gan yr asesiad annibynnol a awgrymwyd yn Argymhelliad 4.*

Fel y gwnaethoch nodi hefyd, derbyniwyd yr argymhelliad hwn mewn egwyddor gan Lywodraeth Cymru yn yr ymateb a ganlyn i'r adroddiad:

Ymateb: Derbyn mewn Egwyddor

Derbyniwn yr argymhelliad hwn mewn egwyddor. Mae Cynllun Trafnidiaeth Cenedlaethol Llywodraeth Cymru, sydd wedi'i flaenoriaethu, yn ein hymrwymo i ystyried cynyddu'r gwasanaethau ar reilffordd Bro Morgannwg fel bod gwasanaeth bob hanner awr. Byddai hynny'n dyblu nifer y gwasanaethau sy'n galw yng ngorsaf (Maes Awyr Rhyngwladol Caerdydd) y Rhws. Bydd hyn yn bosibl ar ôl i Network Rail gwblhau'r rhaglen i Adnewyddu Signalau Ardal Caerdydd, sydd i fod i ddod i ben yn 2015. At hynny, rydym yn parhau i ariannu'r gwasanaeth bws gwennol poblogaidd rhwng Gorsaf (Maes Awyr Rhyngwladol Caerdydd) y Rhws a Maes Awyr Caerdydd, ac mae'r gwasanaeth wedi'i estyn yn ddiweddar i Ardal Fenter Sain Tathan.

Bae Caerdydd
Cardiff Bay
CF99 1NA

Clerc/Clerk: Dr Siân Phipps, Ffôn /Tel: 029 2089 8582
E-bost /Email: enterprise.committee@wales.gov.uk

Yn ychwanegol at hyn, ym mis Ionawr eleni, cynhaliodd y Pwyllgor sesiwn graffu ddilynol gyda'r Prif Weinidog, Carwyn Jones, ar Faes Awyr Caerdydd.

Mewn ymateb i gwestiynau'r Aelodau ynghylch y gwasanaethau rheilffordd i faes awyr Caerdydd ac oddi yno, nododd y Prif Weinidog y byddai'n rhaid iddo ystyried y cysylltiadau i'r maes awyr mewn amser, ond mai ei flaenoriaeth oedd sicrhau bod y maes awyr yn parhau i fodoli yn y lle cyntaf.

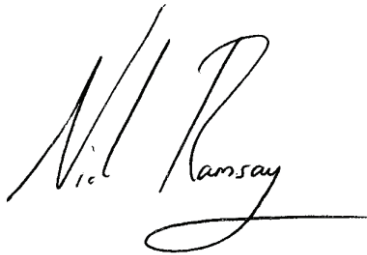
Cadarnhaodd fod sefydlu cysylltiad rheilffordd i mewn i'r maes awyr gyda'r posibilrwydd o wella'r mynediad i'r Rhws ac oddi yno yn un cynnig y gellid ei ystyried, ond bod cynigion eraill hefyd y gellid eu hystyried, fel adeiladu cyfnewidfa yn agosach at draphont Porthceri.

Ail-ddatganodd hefyd y ffaith y byddai cysylltiadau rheilffordd yn gwella o ganlyniad i'r gwaith ar y signalau yn ardal Caerdydd o 2015, a fyddai'n arwain at wasanaeth pob hanner awr rhwng Caerdydd a'r maes awyr.

Dywedodd hefyd y byddai'n rhaid ystyried datblygu gwasanaeth rheilffordd rhwng y maes awyr a Llundain.

Bydd y Pwyllgor yn parhau i gadw golwg ar y mater hwn. Yn y cyfamser, gobeithio y bydd yr ymateb hwn yn cynorthwyo eich trafodaethau ar y ddeiseb hon.

Yn gywir,

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Nick Ramsay'. The signature is fluid and cursive, with the first name 'Nick' written in a smaller, more compact style than the last name 'Ramsay'.

Nick Ramsay AC / AM
Cadeirydd / Chair

Eitem 3.5

P-04-468 Pryderon am Ddiogelwch Ffordd A48 Cas-gwent

Geiriad y ddeiseb:

Rydym yn galw ar Gynulliad Cenedlaethol Cymru i annog Llywodraeth Cymru i ostwng y terfyn cyflymder ar Bont yr A48 yng Nghas-gwent o 50mya i 30mya.

Prif ddeisebydd: Cyngor Tref Cas-gwent

Ysytirwyd am y tro cyntaf gan y Pwyllgor: 19 Mawrth 2013

Nifer y llofnodion : Casglodd deiseb gysylltiedig 1,000 o lofnodion

Edwina Hart MBE OStJ AC / AM
Gweinidog yr Economi, Gwyddoniaeth a Thrafnidiaeth
Minister for Economy, Science and Transport

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Eich cyf/Your ref P-04-468
Ein cyf/Our ref EH/00648/13

William Powell AM
Chair of the Petitions
Committee

naomi.stocks@wales.gov.uk

16 April 2013

Dear William,

Thank you for your letter of 22 March regarding a petition received from Chepstow Town Council about the speed limit on the A48 Chepstow Bridge.

I appreciate the depth of feeling from the Town Council and the pupils of Wyedean School wanting the speed limit reduced to 30mph on the bridge and safety barriers erected on the pavement.

It is not possible to erect barriers on the pavement, as this would restrict the use of the pavement due to the narrow width of it.

The Wye Bridge forms the border with England so I cannot unilaterally reduce the speed limit. However, we are conducting a speed limit review of all our trunk roads and completion of the A48 review is due by the end of June.

I will write to you with an update in July.

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1NA

Wedi'i argraffu ar bapur wedi'i ailgylchu (100%)

English Enquiry Line 0845 010 3300
Llinell Ymholiadau Cymraeg 0845 010 4400
Correspondence.edwina.Hart@Wales.gsi.gov.uk
Printed on 100% recycled paper

Eitem 3.6

P-04-398 Ymgyrch dros gael cofrestr ar gyfer pobl sy'n cam-drin anifeiliaid yng Nghymru

Geiriad y ddeiseb:

Llofnodwch i gefnogi cofrestr ar gyfer pobl sy'n cam-drin anifeiliaid. Dyma gronfa ddata canolog i Gymru a fydd yn cynnwys enw, cyfeiriad a cholffarnau pobl sydd wedi'u cael yn euog o unrhyw fath o gam-drin neu greulondeb yn erbyn anifeiliaid yng Nghymru. Bydd yn ofynnol i fridwyr neu werthwyr anifeiliaid wirio'r gronfa ddata canolog hwn cyn caniatáu i anifail y maent yn berchen arno neu wedi'i fridio fynd i ddarpar berchennog neu gartref newydd; os canfyddir bod anifail gan rywun sydd wedi'i gael yn euog o gam-drin neu greulondeb yn erbyn anifeiliaid, bydd y cyflenwr neu'r bridwr yn atebol a chaiff ei erlyn. Ar hyn o bryd, nid oes cyfraith i atal rhywun sydd wedi'i gael yn euog o greulondeb i anifeiliaid rhag symud ychydig filltiroedd i fyny'r ffordd a chael anifail arall a'i gam-drin ymhellach. Rhaid gweithredu cyfreithiau llymach er mwyn helpu i ddiogelu anifeiliaid. Mae angen dirwyon trymach a dedfrydau hwy o garchar yn ogystal â chofrestr ar gyfer pobl sy'n cam-drin anifeiliaid.

Mae Efrog Newydd a nifer o daleithiau yn yr Unol Daleithiau eisoes wedi cyflwyno'r gyfraith hon; beth sy'n rhwystro Cymru rhag arwain y ffordd yn y Deyrnas Unedig? Rydych wedi clywed am Gyfraith Sarah, a luniwyd i gadw troseddwr rhyw rhag aildroseddu. Nawr rydym yn gobeithio cael cyfraith a grëwyd yn y gobaith o atal pobl sy'n cam-drin anifeiliaid rhag achosi rhagor o greulondeb, neu rhag symud ymlaen at gam-drin pobl. Mae ymchwil wedi dangos bod cydberthynas gref iawn rhwng cam-drin anifeiliaid a cham-drin domestig. Mae nifer o lofruddion yn dechrau drwy arteithio anifeiliaid, felly gallem hefyd ddiogelu bywydau pobl.

Cyflwynwyd y ddeiseb gan: Mari Roberts & Sara Roberts

Ystyriwyd y ddeiseb am y tro cyntaf: 19 Mehefin 2012

Nifer y llofnodion: 69

Ref: P-04-398
Attention of:
Committee Clerk
Petitions Committee
National Assembly for Wales,
Cardiff Bay
CF99 1NA
E-mail
petition@wales.gov.uk.
naomi.stocks@wales.gov.uk

Dear Mr Powell

**Petitions committee consultation: Animal Offenders Register
Response by Cats Protection: March 2013**

Thank you for consulting Cats Protection with regard to this petition under cover of your letter of 27 February 2013, addressed to Peter Hepburn our Chief Executive. He has passed this to me as Advocacy Manager to collate our submission. We are pleased to submit our response as below to the consultation questions.

Introduction

Cats Protection (CP) is the UK's leading feline welfare charity. We have approximately 7000 cats in our care at any one time across the UK. Our work is centred on homing, neutering and education and is supported by 252 voluntary branches, and over 8700 volunteers and supporters. CP has 20 centrally run and staffed Adoption Centres, 5 staffed Branch Adoption Centres and 5 unstaffed Branch Adoption Centres. The majority of our Adoption Centres are staffed with the support of volunteers. In 2011 CP rehomed and reunited 48,000 cats.

In Wales we have 7 volunteer branches plus 2 Adoption Centres (Bridgend and Wrexham). We also run 3 branch shops in Llandudno, Swansea and Wrexham. In Wales we helped just over 13,400 cats in 2011.

We welcome any deliberations and policy proposals aimed at improving animal welfare and deterring animal cruelty offences in Wales. We are pleased to submit our views on a potential animal offenders register for Wales as the issue of animal welfare, and preventing any occurrence or reoccurrence of cruelty to an animal, is of great concern to CP and its volunteers and supporters, both in Wales and across the UK.

CP's rehoming work is done through its Adoption Centres and a UK network of branches. The branches are entirely volunteer run and the majority of Adoption Centres are staffed with the support of volunteers. Currently our staff and volunteers have no formal way of checking whether someone who comes to adopt a cat from us has been convicted or cautioned regarding an animal welfare offence. We ask questions of all adopters to determine their suitability to home a cat (past experience, current home environment, other pets, children) to

determine if they could offer a long term suitable home. Our process involves taking steps to match a cat to a suitable environment so that the chance of the cat coming back into our care is limited.

Our Adoption Form also asks the adopter to confirm and declare that they have never been convicted of an animal welfare offence. It is a term of the adoption agreement that this is the case and we consider it a breach of that agreement if the adopter does take a cat under false pretences. In such cases we would ask for the cat to be returned to us.

As an animal welfare charity we sympathise with the intention of this petition entirely. RSPCA Wales statistics show that in 2011 84 people were convicted for animal cruelty in Wales, a rise of 31 % from the 2010 figures. It is concerning that offences are on the rise. We agree that it would be desirable to reduce these offences and therefore a Welsh offenders register would be desirable if it helped ensure such a reduction. The intention of this proposal is that breeders and sellers would check an animal offenders database to find out if a person who had a conviction and/or ban from keeping animals was seeking to obtain another animal. If the register showed the person was an offender than the sale would be refused. In theory, a register acting in this way would not only prevent offenders obtaining animals and reoffending but the existence of the database might also act as a disincentive – thus also helping to reduce the number of animal cruelty incidents occurring throughout Wales.

As outlined in the submissions of Blue Cross and RSPCA Wales, we can see the merits of the proposed database system; including the wider animal welfare benefits. However, we also have a number of concerns relating to the practical implications of this proposal, potential administrative burden on users, costs and workability of such a system. We hope the comments below are helpful.

Committee questions

The risks and benefits of creating an Animal Offenders Register for Wales.

Benefits

The very existence of an animal offenders register might serve as an additional deterrent for convicted offenders considering obtaining another animal and then reoffending. However, the extent to which it did act as a deterrent may be hard to assess. There will be those offenders who avoid the register in some way, a point we return to later. In theory our Adoption centres and branches would be able to use the database as part of the assessment of an adopter's suitability but, in practice, this may not be possible across CP's network for a range of resource, training and operational reasons which we detail below.

Risks

Currently the deterrent for an animal welfare offence leads to a range of penalties including a conviction and/or a ban on keeping animals, imprisonment or a fine. However, those cautioned, (47 in Wales in 2011) would not be on the proposed register (which relates only to convictions) so it would have no bearing on them "offending".

RSPCA Wales have clarified that their main goal for severe cases of animal cruelty is to secure a ban on an offender keeping further animals (to prevent re-offending) and a custodial sentence if appropriate. If this proposal were taken further we would recommend further research amongst offenders into effective deterrents and whether making it harder to obtain another animal is an effective deterrent for someone determined to reoffend. We suspect that if a person is determined they would find a way to avoid the register – for

example by asking a third party to obtain an animal for them from a breeder or seller or elsewhere.

A major risk of the proposal in this petition is the risk, and potential likelihood, of mechanisms being created to avoid the register so as to make it less effective.

We support the comments made by RSPCA Wales that if the proposal in this petition were taken forward it would be illogical to confine its application to pet shops or breeders. If the intention is to ensure that those who have committed an offence against an animal are stopped, insofar as is possible, from obtaining another animals to which they may do harm, the register would need to be extended to all those places where animals could be obtained (and this would include animal rescues and charities). Even with this extension of the proposal there would still remain the opportunity for a determined person to obtain an animal via the internet and/or a private transaction or from a friend or neighbour. This brings into question the effectiveness of a register.

Another risk, identified by other respondents to the petition, is that of vigilante attacks on identified offenders. Much would depend on how much information was divulged from a search of the offenders register – and we would agree that if a search simply produced a result i.e. offence yes or no, then this would avoid risks of personal data being used by vigilantes.

Another risk which we identify is that many breeders or sellers would perhaps breach the duty to check the register on sales; perhaps not intentionally but due to computer crashes, shortage of staff or ignorance of the requirements of the register. There will also be breeders who deliberately fail to check the register. Any system to spot check compliance risks being disproportionate, through expense or burden on the organisation charged with checking.

The legal and practical implications of placing a duty on sellers/breeders to consult a register

Legal

We agree that if any register were maintained it is right for it to focus on convictions. Clearly as a matter of law, a person cannot be barred from obtaining another pet based on having been investigated and/or cautioned. Other respondents (particularly RSPCA and Blue Cross) have questioned how breeders and sellers would be checked for compliance with their legal duty to check the offenders register. We agree with the points they raise, particularly regarding the potential costs, and indeed efficacy, of “spot checks” on breeders and sellers. Also, it would be imperative that the register were maintained and regularly updated to prevent challenges in cases where, for example, a person was refused an animal and disputed the fact of his conviction and entry on the register.

Placing a legal duty on CP staff, but more particularly its volunteers, to consult a register would, we feel, be disproportionate and unworkable for the practical reasons below.

Practical issues

CP operates its rehoming through its Adoption Centres and volunteer run branches – of which there are 252. Branches either foster cats for adoption in their houses, and/or pens in their garden. Our cats are therefore homed from literally hundreds of sites of varying types. Although many branch fosterers do have computers in their homes they are not necessarily used for CP business. Some of our volunteer fosterers may not have access to a computer at home at all and/or might not be familiar with using computers.

If CP were obliged to provide all volunteers with access to an online system this would necessitate significant costs and potentially provision of literally hundreds of computers or a system of phone calls to get a colleague to do a register check. It would necessitate briefing and training all volunteers about how to search the register, what to do with search results and so forth. We know that currently branches use their own common sense when rehoming, asking questions about an adopter's reasons for adopting or home circumstances. All adopters complete an adoption form at the point of adoption. Our adoption form asks the adopter to confirm and declare that they have never been convicted of an animal welfare offence. It is a term of the adoption agreement with adopters that this is the case.

The alternative to an online register system would be some sort of paper based system and as Blue Cross point out this may well be impractical due to it being slow and overburdening with regard to administration, completion, postage, return. It also would be unduly cumbersome. With only 84 convictions and 47 cautions in Wales in 2011 it needs to be borne in mind that in terms of animal welfare the greater good may well be achieved by not placing a disproportionately administrative and burdensome offenders register system in place. Resources might be better spent elsewhere in animal welfare, for example on securing more prosecutions for animal welfare offences.

In addition to the costs issue we support those who express concerns about how and who would fund the checking of the register itself. We agree with comments that to ask the adopter to pay a checking fee is unworkable. Our adoption fees do not cover all of the costs which the charity expends (vet care, neutering, microchipping, cat care) in caring for our cats up to the point of adoption. If we were to pass on the additional cost of arranging for our staff and volunteers to check the offenders register to the adopter we would risk making our adoption fees even less proportionate. An increased fee risks deterring adopters from adopting a cat from us and from other welfare charities operating similarly to ourselves. If adopters were deterred this would in turn create longer waiting lists for cats coming into our care (because we would have no space for them). Currently, for every call CP receives to our National helpline seeking to adopt a cat we have 10 calls asking us to take in a cat. Our Bridgend centre is full to capacity. If an enhanced fee were introduced there is a significant risk of CP rehoming far fewer cats in Wales.

If the costs of compliance with the database were to be borne by animal welfare charities themselves another option would be for CP and others to absorb the costs rather than pass them onto the adopter. Again this would reduce funding available for our core work of homing, neutering and education and seriously undermine our capacity in Wales

Policing, ensuring compliance to consult the register

Whilst it is important to try and ensure the register is used as intended, we question whether there will be 100% compliance. Policing and ensuring compliance will require resources and risks likely to be disproportionate to the benefits of consulting the register.

In the case of pet shops the duty to check compliance might fall to Local Authorities and be linked to renewal of pet shop licences etc. Local Authorities will no doubt have views on the feasibility of this given their stretched and declining local authority budgets.

Expenditure on compliance may be missing the core point that a determined animal cruelty offender, if declined an animal from a pet shop or breeder, may then simply obtain an animal from elsewhere, for example from a friend, relative, pick up a stray cat, go on the internet and buy privately.

It is arguable that public resources may be better spent on carrying out more investigations into cruelty complaints and increasing potential for cautions and prosecutions. Other respondents have also mentioned that criminological research into the benefits of rehabilitating offenders and possibilities for restorative justice may be a more effective use of funds and better deliver the objective of reducing instances of offenders re-offending.

Penalties for non- compliance (offenders and sellers/breeders)

See our earlier comments regarding non-compliance with the duty on sellers/breeders to check the register.

CP is not in a position to comment on appropriate penalties other than to say that if the obligation to consult the register is extended to animal welfare charities then fines (for failing to consult) would seem potentially disproportionate and unfair on-charities. Such fines would take away much needed resources from charities and harm their key work.

If an offender is subject to a ban and tries to purchase an animal an appropriate penalty for the offender would need to be considered but we defer to the enforcement agencies and courts to advise on this.

Cross border

We welcome the initiative taken by the Welsh Assembly to investigate the feasibility of an offenders register. This is an important issue in Wales and across the UK and it is important to seek views on solutions including the potential of an offenders register. The Welsh Government has been especially ground breaking on many animal welfare issues, most recently with its proposals regarding the control of dangerous dogs with regard to attacks on other animals including cats. We welcome the leading and pioneering role that the Welsh Government is taking with regard to animal welfare issues.

Blue Cross and others have referred to several potential cross border issues related to a register in Wales with which we agree. A person convicted of an animal welfare offence may then cross the border from Wales to deliberately avoid being picked up by the Welsh register when they purchase another animal.

Also, if a person were to purchase a pet in Wales who has been convicted of an animal welfare offence in another part of the UK then this person would not be recorded on the Welsh register. This may be an issue that could be overcome if information were exchanged cross border between enforcement agencies.

Conclusion

CP understands and supports the desired outcome of the proposed animal cruelty offender register as outlined in this petition. As a welfare charity we support any measures that would reduce animal suffering through cruelty or a breach of the duty of care. However, we have significant concerns about whether the proposal in this petition would achieve the desired objective, chiefly because of the numerous ways an offender could avoid the register if he or she were determined to obtain an animal and then reoffend. We are also concerned that the mere existence of the register would not necessarily serve as any significant deterrent to a determined person.

Animal welfare charities would logically need to be subject to the duty to inspect any offenders' register in order to make the register truly effective and to seek to limit offences against animals. However, a key concern is that the practical effect of including animal

charities (both large and small) in these proposals appears disproportionate given the numbers of convictions for offences against animals in Wales and risks placing undue stresses and administrative burdens on charities to the detriment of their core work to protect and rehome animals. If fewer animals were taken in and rehomed by charities as an indirect result of the duties placed on them under these proposals, there is the further risk that those excess animals may be abandoned and/or mistreated.

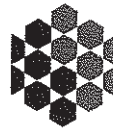
We have considered whether a register would be workable for CP if the duty to check a register were extended to animal welfare charities such as ourselves. We are of the view that for us, as a charity with high numbers of volunteers doing day to day homing and adoption work in multiple locations, the proposals would risk being unworkable. Implementation would also risk being disproportionately costly in terms of administration and resources relative to the potential benefit for cat welfare overall in Wales. We would welcome, and would be pleased to input into, further consideration by the Assembly of any future proposals or initiatives to reduce animal offences in Wales.

For further information about this submission or any aspect of our work please do not hesitate to contact us.

Jacqui Cuff
Advocacy Manager
Cats Protection
National Cat Centre
Haywards Heath
RH17 7TT
Jacqui.cuff@cats.org.uk
01825 741294

5 April 2013

From the Office of the Minister
Michelle O'Neill MLA

Department of
**Agriculture and
Rural Development**

www.dardni.gov.uk

AN ROINN

**Talmhaíochta agus
Forbartha Tuaithe**

MÁNNYSTRIE O

**Fairms an
Kintra Fordèrin**

William Powell AM
Chair, Petitions Committee
National Assembly for Wales
Cardiff Bay
CARDIFF
CF99 1NA

William.powell@wales.gov.uk

Room 438
Dundonald House
Upper Newtownards Road
Ballymiscaw
Belfast BT4 3SB
Telephone: 028 9052 4140
Fax: 028 9052 4170
Email: private.office@dardni.gov.uk

Our Ref: COR/136/2013

Your Ref: P-04-398

23 April 2013

William, a chara

Thank you for your letter of 27 February 2013 regarding the petition calling for the creation of an Animal Offenders Register which would include the names and addresses of people convicted of animal welfare offences both here and in Britain. I understand that the intention of the database is that breeders and sellers of animals would have to check the database before transferring ownership of an animal to another person and should they supply an animal to a person convicted of animal cruelty they would be guilty of an offence.

Animal welfare in the north of Ireland is protected by the Welfare of Animals Act 2011. The Act is enforced by a number of agencies: my Department (DARD) in respect of farmed animals; District Councils in respect of non-farmed animals; and the PSNI regarding animal fighting and baiting. I believe it is important that each agency has ready access to up-to-date information in order to check if a person has been disqualified from keeping animals or has any previous animal welfare related convictions. To this end, officials from my Department will be engaging with the Department of Justice, the PSNI and Councils to discuss issues around the access to information relating to animal welfare court cases and the sharing of such information between enforcement bodies. Officials will be exploring the possibility of a joint database, open to all three animal welfare enforcement agencies with the Department of Justice, who is currently responsible for maintaining details relating to animal welfare convictions and penalties. Such a database would be for enforcement purposes only and would not be accessible by the public, animal breeders, sellers or charities.

Following a high profile welfare case here last summer, the idea of a publicly facing register of animal welfare offenders that pet shops and animal breeders could access before transferring ownership of an animal to another person was considered. However, legal advice on this matter

If you have a hearing difficulty you can contact
the Department via the textphone on 028 9052 4420

Tudalen 74

INVESTOR IN PEOPLE

suggests that there are very significant human rights and data protection issues that would have to be taken into consideration in the first instance. There are also significant resource implications to be considered in maintaining the database. For these reasons I have not pursued the idea of a publicly facing animal offenders register for the north of Ireland at this time. In view of the factors that I have outlined above I would not be in favour of having a joint north of Ireland /British database.

I would however, be keen to be kept informed of any developments that are made on this issue.

I have also emailed a copy of my reply to your Clerk, Naomi Stocks.

Is mise le meas

MICHELLE O'NEILL MLA
Minister of Agriculture and Rural Development

Department
for Environment
Food & Rural Affairs

Nobel House
17 Smith Square
London SW1P 3JR

T 08459 335577
helpline@defra.gsi.gov.uk
www.defra.gov.uk

William Powell AC/AM
Chair of the Petitions Committee
National Assembly for Wales
Cardiff Bay
Cardiff
CF99 1NA

Your ref: P-04-398
Our ref: PO303416/MP

2013
March 2013

The Rt Hon Owen Paterson MP
From the Secretary of State

Thank you for your letter of 27 February about a petition received by the National Assembly for Wales in support of the creation of an Animal Offenders Register.

The Government has no proposals to introduce a database of animal abusers, which I consider would raise civil rights and data protection issues. I am also unsure how such a system would be enforceable, given how easy it is for animals to change hands.

The police already have access to a national database of offenders. The courts have the power to ban anyone who has been convicted of causing unnecessary suffering to an animal from keeping animals for as long as they consider is appropriate. Anyone who is found to be in breach of an order prohibiting them from keeping animals would be committing an offence.

THE RT HON OWEN PATERSON MP

Rùnaire a' Chaibineit airson Cùisean Dùthchail agus na h- Àrainneachd
Cabinet Secretary for Rural Affairs and the Environment

Ridseard Lochhead BPA
Richard Lochhead MSP

F/T: 0845 774 1741
E: scottish.ministers@scotland.gsi.gov.uk

Mr William Powell AC/AM
Petitions Committee
National Assembly for Wales
Cardiff Bay
Cardiff
CF99 1NA

30th March 2013

John Williams

Thank you for your letter dated 27th February 2013 regarding a petition that your Committee is considering that calls for an animal offenders register.

You specifically asked whether Scotland is considering a similar provision, which would require a central database holding the names, addresses and convictions of people convicted of any form of animal cruelty, and make it an offence for such people to purchase animals, or for vendors to sell animals to such people. As there is no offence for animal cruelty *per se* it is not clear from your letter whether the register is intended only for the more serious offences of unnecessary suffering and animal fighting, or for any animal welfare offence. However, I can confirm that we are not currently considering any such provisions in Scotland.

Under current legislation in Scotland, unless a person has been banned from keeping animals there is no legal way of preventing them buying or keeping another animal. The decision of whether to ban the keeping of animals when convicting a person of an animal welfare offence is for the Courts to make based on the nature and severity of each individual case. Where courts in any administration impose a ban on keeping animals, this applies throughout GB. However, many welfare breaches arise due to lack of education, or personal problems, and if the situation is resolved appropriately, a ban may be disproportionate. In addition, any bans imposed would not apply to other members of a household – unless they were also convicted.

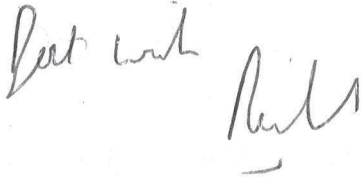
The enforcement of any ban in Scotland is the responsibility of the Local Authority, and there might be some merit in considering a central database of current bans to aid that enforcement. However, consideration would need to be given as to whether such information could, and indeed should, be released to third parties such as pet vendors, bearing in mind data protection legislation and the personal safety of those people convicted and others in their household.

In terms of prison sentences and fines, which your petitioner suggests should be increased, maximums in Scotland are set under the Animal Health and Welfare (Scotland) Act 2006. Most welfare offences under the Act attract maximum penalties of imprisonment for up to 6 months and/or a fine up to level 5 on the standard scale (currently £5,000). Offences relating to unnecessary suffering or animal fighting, taking account of their very serious nature, attract maximum penalties of up to 12 months imprisonment and/or a fine of up to £20,000. These maximum penalties are considered proportionate; however, again, it is for the Courts to decide on the precise penalties issued in relation to individual cases.

I note that your petitioners also mention a link between animal cruelty and domestic violence and murder. They may already be aware of the work of the LINKS group, a multi-agency group Chaired by Dr Freda Scott Park that works to break the link between animal abuse, child abuse and domestic violence. Further information can be found at <http://www.thelinksgroup.org.uk/index.htm>. While I am aware that there is increasing research and clinical evidence suggesting inter-relationships between the abuse of children, vulnerable adults and animals, the precise nature of that link and how consistent it is remains, it appears, a matter for debate. I would suggest that any decision on whether or not to put in place an animal offenders register should be made on the basis of what is in the best interests of animal welfare, taking into account the potential impact on those people concerned, and data protection and human rights legislation.

I hope that this information is of help.

RICHARD LOCHHEAD

Office of the Minister for Agriculture, Food and the Marine, Dublin 2.

Oifig an Aire Talmhaíochta, Bia agus Mara, Baile Átha Cliath 2.

22 March 2013

Mr. William Powell AM
Chair of the Petitions Committee
National Assembly for Wales
petition@wales.gov.ie

Our Ref: 2013/46509P
Your Ref: P-04-398

Dear Mr Powell

Thank you for your letter in connection with the possible establishment of an animal abuser's register.

I am grateful for this cross border consultation. However, based on relevant enquiries I would remain to be fully convinced that an animal abuser's register represents the singular appropriate solution. An automatic disqualification in all instances may not represent an appropriately balanced response.

The new Animal Health & Welfare Bill which is currently before the Irish Parliament provides that, where a case of animal abuse is found to be serious by the courts, the offender can be disqualified from animal keeping under Section 59. Furthermore Section 61 provides that where a person shows an incapacity for animal keeping the courts may prevent, or limit, them from keeping animals.

Yours sincerely

Kevin Galligan
Private Secretary

Our Ref/Ein Cyf:
Your Ref/Eich Cyf:
Date/Dyddiad:
Please ask for/Gofynnwch am:
Direct line/Llinell uniongyrchol:
Email/Ebost:

9th May 2013
Simon Wilkinson
02920 468 657
simon.wilkinson@wlga.gov.uk

Mr W Powell AM
Petitions Committee
National Assembly for Wales
Cardiff Bay
Cardiff CF99 1NA

Dear Mr. Powell,

Thank you for the opportunity to provide information to the Petitions Committee regarding an "Animal offenders register".

Whilst in principle the WLGA would agree that the establishment of a register would be a useful tool to identify those who have committed animal offences, there would be a number of concerns regarding the proportionality, cost, parameters, and logistics of setting up and maintaining such a register.

The obvious benefit of a database would be that it would enable breeders, sellers, and enforcement agencies to check for convictions and hopefully reduce the number of future incidents of animal cruelty.

The WLGA understands there are around 80 convictions per year of this nature in Wales. Whilst this is a not a small number, we would imagine the cost of setting up and maintaining a register may be disproportionate to the benefit gained.

From a practical perspective we would have a number of concerns:

- How would the database be funded? It would be very unlikely that the cost would be covered by a levy against those who are convicted (bearing in mind the low numbers). In the current financial climate – would Welsh Government be able to find suitable funding?
- Would only responsible sellers / breeders make use of the register? How and who would be able to police this? What sanctions could be applied? Would the cost of applying those sanctions through a criminal (or possibly civil sanctions) procedure be justified?
- Who would be able to access the database? Animal cruelty is an emotive issue. The data would need to be widely available and readily accessible. This data in the wrong hands could be dangerously abused.
- A paper database would be inaccessible and unwieldy; a secure accessible electronic database would be costly in terms

Steve Thomas CBE
Chief Executive
Prif Weithredwr

Welsh Local Government
Association
Local Government House
Drake Walk
CARDIFF CF10 4LG
Tel: 029 2046 8600

Cymdeithas Llywodraeth
Leol Cymru
Tŷ Llywodraeth Leol
Rhodfa Drake
CAERDYDD CF10 4LG
Ffôn: 029 2046 8600

www.wlga.gov.uk

Tudalen 80

- of dealing with the scale of the problem
- Any database would need to be regularly maintained and updated, there is a significant resource attached to this to ensure the ongoing usefulness of the database
  - Which convictions and what animals would be within scope for the database?
  - The Wales /England border issue needs to be considered – sellers / buyers / enforcers etc and those effects on the effectiveness of the database

The WLGA does consider there is merit in establishing a national database that would encompass all offences against animals (including farmed animals) relating to all animal health and welfare legislation. This information would be available to agencies such as DEFRA, WG, AHVLA, RIW and Local Authorities. We would however have similar concerns regarding proportionality, costs etc as outlined above.

Although only an idea, and as an alternative and less costly approach, would it be feasible to make it a duty on sellers / breeders to undertake some form of due diligence process. This could be an intelligence gathering tool, it would be easier to maintain control of the information, and would also act as a deterrent to those who are not eligible to purchase or have ownership of animals?

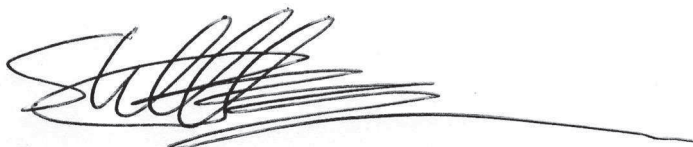
For example should sellers / breeders etc be required to only sell to those who can produce photographic ID, and to then record details of names and addresses of purchasers, what animals have been purchased, and require the buyer to sign a declaration of some sort?

This information could be made available to regulatory bodies periodically – for example at times of licence renewal, inspections etc. This evidence could then be used as the basis of formal action against the individual if necessary.

Again as an alternative policy – it is probably without doubt that the majority of animal owners are responsible and wish to care for their animals in a responsible way. Should more attention be paid to those who have been convicted to ensure that if disqualification orders or other conditions have been applied, that they are adhered to? This of course carries its own set of problems in terms of how that would be policed and by whom, but it is likely to cost less, and target enforcement activity in a more intelligence led way.

Hopefully this information is of some use to you while discussing this petition further.

Regards, Simon.

Simon Wilkinson
Policy Officer Regulatory Services

Tudalen 81

P-04-399 Arferion lladd anifeiliaid

Geiriad y ddeiseb:

Galwn ar y Cynulliad Cenedlaethol i annog Llywodraeth Cymru i wahardd yr arfer o ladd anifeiliaid heb eu llonyddu i ddechrau.

Cyflwynwyd y ddeiseb gan: Royce Clifford

Ystyriwyd y ddeiseb am y tro cyntaf: 19 Mehefin 2012

Nifer y llofnodion: 400

Eich cyf/Your ref P-04-399
Ein cyf/Our ref AD-/00370/13

William Powell AM
AM for Mid & West Wales
Chair Petition's committee
Ty Hywel
Cardiff Bay
Cardiff
CF99 1NA

Dear Bill,

19 April 2013

Petition to ban the practice of slaughtering animals without pre-stunning

Thank you for your letter of 8 April concerning petition number P-04-399.

My officials are continuing to work with Defra to finalise the new domestic legislation required to implement and enforce Regulation 1099/2009. The new domestic legislation is expected to be in place by this autumn.

The practice of non-stun slaughter will be given further consideration once EU Regulation 1099/2009 has been implemented by the Welsh Government and I will keep you abreast of any developments.

Yours ever
Alun

Alun Davies AC / AM
Y Gweinidog Cyfoeth Naturiol a Bwyd
Minister for Natural Resources and Food

P-04-433 : Teledu Cylch Cyfyng mewn Lladd-dai

Geiriad y ddeiseb

Rydym yn galw ar y Cynulliad Cenedlaethol i annog Llywodraeth Cymru i'w gwneud yn orfodol i osod teledu cylch cyfyng mewn lladd-dai er mwyn helpu milfeddygon i reoli a monitro yn well, darparu deunydd ffilm er budd hyfforddiant ac ail-hyfforddi, atal camdrin anifeiliaid, fel y ffilmwyd gan Animal Aid, ac fel tystiolaeth ar gyfer erlyniad mewn achosion o gamdrin.

Prif ddeisebydd: Animal Aid

Ysytirwyd am y tro cyntaf gan y Pwyllgor: 6 Tachwedd 2012

Nifer y llofnodion: 1066

Eich cyf/Your ref P-04-433
Ein cyf/Our ref AD-/00373/13

William Powell AM
AM for Mid & West Wales
Chair Petition's committee
Ty Hywel
Cardiff Bay
Cardiff
CF99 1NA

Wm Bill,

28 April 2013

Petition calling for the compulsory installation of CCTV in Welsh slaughterhouses

Thank you for your letter dated 8 April concerning petition number P-04-433.

My officials are continuing to work with Defra to finalise the domestic legislation required to implement and enforce Regulation 1099/2009. The new domestic legislation is expected to be in place by this autumn.

The issue of unobserved monitoring and compulsory installation of CCTV in slaughterhouses will be given further consideration after EU Regulation 1099/2009 has been implemented by the Welsh Government. I will keep you updated with any developments.

Yours sincerely
Alun

Alun Davies AC / AM
Y Gweinidog Cyfoeth Naturiol a Bwyd
Minister for Natural Resources and Food

P-04-402 Gweddïau Cyngor

Geiriad y ddeiseb:

Rydym ni, sydd wedi llofnodi isod, yn galw ar Lywodraeth Cymru i ddiwygio Deddf Llywodraeth Leol 1972 er mwyn rhoi cyfle i bob awdurdod lleol yng Nghymru benderfynu a yw am gynnal gweddïau cyngor yn ystod pob cyfarfod cyngor a'i gofnodi ar yr agenda busnes swyddogol.

Cyflwynwyd y ddeiseb gan: Rev Alan Hewitt

Ystyriwyd y ddeiseb am y tro cyntaf: 2 Gorffennaf 2012

Nifer y llofnodion: 155

Lesley Griffiths AC / AM
Y Gweinidog Llywodraeth Leol a Busnes y Llywodraeth
Minister for Local Government and Government Business

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Eich cyf/Your ref P-04-402
Ein cyf/Our ref LG/01257/13

William Powell AM
Chair, Petitions Committee
National Assembly for Wales
Ty Hywel
Cardiff Bay
Cardiff
CF99 1NA

9 April 2013

Dear Bill

Thank you for your letter of 27 February addressed to my predecessor, Carl Sargeant, including the response by the WLGA to your correspondence regarding the holding of prayers as part of official council business.

My Officials are in the process of considering whether clarification or guidance in relation to holding prayers as part of official council business is necessary or appropriate. Therefore, I will forward a further response in due course.

Regards
Lesley

Lesley Griffiths AC / AM
Y Gweinidog Llywodraeth Leol a Busnes y Llywodraeth
Minister for Local Government and Government Business

Mr William Powell AM
Chair
Petitions Committee
National Assembly for Wales
Cardiff Bay
Cardiff
CF99 1NA

25 April 2013

Dear Mr Powell

Petition: Prayers at Councils Meeting

I write with reference to your letter seeking views on the petition your committee has received requesting amending the Local Government Act 1972 to enable local councils in Wales to hold prayers at Council meetings as part of the official business agenda should they so wish to do so.

We have sought the views of the National Executive Committee members of One Voice Wales and sought legal advice on this matter which is set out below and which we are using for the purposes of advising our member councils.

“s.111 of the 1972 Act does not give a parish (community) council the power to:

- hold prayers as part of a council meeting or
- summons councillors to attend a council meeting at which prayers are on the agenda or
- include prayers in the summons to councillors or in the agenda.

Before a council meeting, it would not be unlawful for councillors, if they so wish, to get together for quiet reflection or saying prayers or other religious worship.”

It is One Voice Wales view that it is sensible for there to be a clear separation in terms of timing, place and purpose between (i) an informal gathering which is voluntary for councillors to attend for saying prayers and at which the public is not present and (ii) a formal council meeting which councillors are required to attend and at which the public is present. If councillors choose to say prayers etc in the council chamber or meeting room, there should be a distinct break before the formal council meeting commences.

If a council provides a room or other facilities for councillors to say prayers before a meeting, then it should ensure that it does not discriminate against a councillor on the basis of his or her religion (or a lack of religion) or religious or philosophical belief (or lack of belief).

Llais Cyngorau Cymuned a Thref yng Nghymru - The Voice of Community and Town Councils in Wales

Ebost/Email: gweinydd@unllaiscymru.org.uk / admin@onevoicewales.org.uk
Gwefan/Website: www.unllaiscymru.org.uk / www.onevoicewales.org.uk

Llywydd Anrhydeddus / Honorary President: Caerwyn Roberts OBE JP FRAGS

Although the facts in the claim against Bideford Town Council did not result in a finding of indirect discrimination or an infringement of Convention rights, councils are reminded that they are subject to obligations in the Equality Act 2010 and that they are public authorities subject to the Convention rights.

One Voice Wales National Executive Members considered the correspondence of the Minister for Local Government Prayers at Council Meetings and indicated that they felt that individual councils should consider the issue from their own perspective. The consensus of opinion was that prayers could be held just prior to the formal commencement of a meeting. However there is not a defined position across the community and town council sector and as such it would be considered helpful if Welsh Government could provide guidance based on its own legal advice to enable individual councils to determine the most appropriate course of action moving forward.

I trust you will find our comments helpful.

Yours sincerely

Mr Lyn Cadwallader
Chief Executive
One Voice Wales

Cc Cllr Mair Stephens, Chair One Voice Wales

P-04-400 Safon Ansawdd NICE ym Maes Iechyd Meddwl

Geiriad y ddeiseb:

Rydym yn annog Cynulliad Cenedlaethol Cymru i annog Llywodraeth Cymru i fabwysiadu a gweithredu safon ansawdd y Sefydliad Cenedlaethol dros Iechyd a Rhagoriaeth Glinigol (NICE) ynghylch profiad defnyddwyr gwasanaethau iechyd meddwl i oedolion yn ei chyfanrwydd.

Gyda'r ddeiseb hon, gobeithiwn roi dyngarwch y person yn ganolbwynt i iechyd meddwl. Mae angen newid yn y gwasanaethau, y driniaeth a'r ymyraethau a ddefnyddir yng Nghymru ar hyn o bryd ar gyfer hyn. Yn dilyn dwy sesiwn hyfforddi a drefnwyd gan Sefyll yn y Senedd er mwyn rhoi gwybod i ddefnyddwyr gwasanaethau iechyd meddwl am gwmpas a phwerau Cynulliad a Llywodraeth Cymru, bu grŵp ohonom mewn cyfarfod arall gyda'r Clerc Deisebau i eirio'r ddeiseb hon. Gan fod Llywodraeth Cymru yn adolygu CYNLLUN GWEITHREDU IECHYD MEDDWL OEDOLION AR GYFER CYMRU ar hyn o bryd, mae hwn yn gyfle i wneud gwahaniaeth drwy ddylanwadu ar Aelodau'r Cynulliad a Gweinidogion a chodi ymwybyddiaeth o faterion yn ymwneud ag iechyd meddwl. Cafodd Safonau NICE (2011-2013) www.nice.org.uk/guidance eu datblygu ar gyfer y GIG a'r sectorau gofal cymdeithasol yn Lloegr - nid ydynt yn berthnasol i Gymru - ond maent yn darlunio'r arfer gorau: Rhoi profiad y defnyddiwr gwasanaeth yn ganolbwynt i bob triniaeth ac ymyrraeth. Gwneud staff gwasanaethau iechyd meddwl yn gyfrifol am eu gweithredoedd. Mae canllawiau NICE eisoes ar waith yn Lloegr. Mae cyfanswm o 15 Datganiad Ansawdd. Mae'r ddau ganlynol yn darlunio'r ethos a'r agwedd gyffredinol: "People using mental health services, and their families and carers feel they are treated with empathy, dignity and respect". Datganiad Ansawdd 2 "People in hospital for mental health care, including service users formally detained under the Mental Health Act, are routinely involved in shared decision making". Datganiad Ansawdd 11 Yn ychwanegol at yr e-ddeiseb hon, mae fersiwn bapur ar gael os gwneir cais. Cysylltwch â ni ar y cyfeiriad e-bost canlynol: MHPetition2012@gmail.com. Os gallwch helpu mewn unrhyw ffordd gyda'r ymgyrch hon, cysylltwch â ni ar y cyfeiriad e-bost uchod. I weld y 15 safon ansawdd ewch i: <http://publications.nice.org.uk/service-user-experience-in-adult-mental-health-improving-the-experience-of-care-for-people-using-cg136/quality-statements>.

Cyflwynwyd y ddeiseb gan: Action for Mental Health

Ystyriwyd y ddeiseb am y tro cyntaf: 19 Mehefin 2012

Nifer y llofnodion: tua 200

Mark Drakeford AC / AM
Y Gweinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol
Minister for Health and Social Services

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Eich cyf/Your ref P-04-400
Ein cyf/Our ref MD/00450/13

William Powell AM
Chair Petition's committee
Ty Hywel
Cardiff Bay
Cardiff
CF99 1NA

22nd April 2013

Dear William,

Thank you for your letter of 8 April regarding petition P-04-400 on the adoption and implementation of the *NICE Quality Standard for Service User Experience in Adult Mental Health*.

NICE Quality Standards, including in this specific instance, reinforce recommendations made in previous NICE guidance and the NHS should already be taking account of them in the routine delivery of services to their patients.

The consideration of one *life area* as a minimum standard in care and treatment planning under the *Mental Health (Wales) Measure (Part 2)* was set to acknowledge plans designed to address need might, in many instances, be relatively uncomplicated: depending on an individual's circumstances, a plan might not need to address more than one area.

It is important therefore the planning process is not unnecessarily burdensome or bureaucratic if resources are not to be diverted from actual treatment and care. It is, therefore, important to strike a balance between adherence to a process and the realisation of meaningful outcomes for service users. The setting of this minimum requirement does not in any way prevent Care Co-ordinators from considering the fullest range of issues that might impact on an individual's mental health.

The service user experience will inform any potential changes and as part of the duty to review the *Mental Health (Wales) Measure* it is our intention to assess the service user experience of care and treatment planning, specifically whether Care And Treatment Plans (CTPs) satisfactorily address all eight *life areas* and are proven to be sufficiently outcome- and recovery-focussed. Similarly, the review will consider evidence of meaningful engagement with, and consultation of both service users and their carers – and evidence of active service user involvement in the co-production of CTPs. We will also consider whether the need to address any additional *life areas* has regularly arisen.

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1NA

English Enquiry Line 0845 010 3300
Llinell Ymholiadau Cymraeg 0845 010 4400
Correspondence.Mark.Drakeford@wales.gsi.gov.uk

Wedi'i argraffu ar bapur wedi'i ailgylchu (100%) Tudalen 92

Printed on 100% recycled paper

Please note an inception report has also been produced which describes in some detail how the review will take place, and a copy of this document is available at <http://wales.gov.uk/topics/health/publications/health/reports/inception-report/?jsessionid=61EA3F2C23C8CF9825035427580BEB9A?lang=en>

The final report will be produced before January 2016.

Finally, the composition of NICE Advisory Panels is a matter for NICE itself to determine and neither the Welsh Government, nor the Department of Health in England, have any influence over these matters.

Best wishes

Mark.

Mark Drakeford AC / AM

Y Gweinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol
Minister for Health and Social Services

P-04-367 Achub ein Gwasanaethau Ysbyty

Geiriad y ddeiseb:

- Rydym ni, y rhai sydd wedi llofnodi isod, am weld ein HOLL wasanaethau iechyd lleol yn cael eu cynnal a'u diogelu yn Ysbyty'r Tywysog Phillip.
- Rydym yn gwrthwynebu'r bwriad i israddio'n hysbyty.
- Gofynnwn i'r Gweinidog Iechyd a Llywodraeth Lafur Cymru adolygu'u cynlluniau fel mater o frys.

Prif ddeisebydd: Rhydwyn Ifan

Ystyriwyd gan y Pwyllgor am y tro cyntaf: 28 Chwefror 2012

Nifer y deisebwyr: Tua 9,000 o lofnodion

Eitem 3.12

P-04-394 Achub ein Gwasanaethau - Ysbyty Tywysog Philip

Geiriad y ddeiseb:

Rydym ni, pobl Llanelli, y dref â'r boblogaeth fwyaf yn ardal Hywel Dda, yn mynnu bod Ysbyty Tywysog Philip yn cael ei adfer yn Ysbyty Cyffredinol Dosbarth cwbl weithredol, a bod llawfeddygaeth ddewisol fawr yn dychwelyd yno, gan gynnwys llawfeddygaeth gastroberfeddol, fasgwlaidd, ac ym meysydd wroleg, gynecoleg a thrawma. Byddai hynny wedi'i gefnogi gan y 5 gwely Uned Therapi Dwys gwreiddiol, a fyddai wedi'u staffio'n llawn, ac a fyddai'n cefnogi Adran Damweiniau ac Achosion Brys wedi'i staffio'n llawn, y byddai arbenigwyr ymgynghorol yn ei harwain, gan ddarparu cymorth i'r meddygon.

Cyflwynwyd y ddeiseb gan: Rhwydwaith Gweithredu Tywysog Philip

Ystyriwyd y ddeiseb am y tro cyntaf: 29 Mai 2012

Nifer y llofnodion: tua 24,000

P-04-430 : Y bwriad i gau Uned Mân Anafiadau Dinbych-y-pysgod

Geiriad y ddeiseb

Rydym ni, sydd wedi llofnodi isod, yn galw ar Gynulliad Cenedlaethol Cymru i sicrhau nad yw'r cynigion a amlinellir yn nogfen Bwrdd Iechyd Hywel Dda, Eich Iechyd / Eich Dyfodol, sy'n cyfeirio at gau'r Uned Mân Anafiadau yn Ninbych-y-pysgod yn cael eu gwireddu a bod yr Uned Mân Anafiadau yn Ninbych-y-pysgod yn parhau ar agor.

Prif ddeisebydd: Andrew James Davies

Ysytiriwyd am y tro cyntaf gan y Pwyllgor: 6 Tachwedd 2012

Nifer y llofnodion: 157 Casglwyd dros 581 o lofnodion gan ddeisebau cysylltiedig.

Eitem 3.14

P-04-431 : Preswylwyr Sir Benfro yn erbyn toriadau i wasanaethau iechyd

Geiriad y ddeiseb

Mae SWAT (Tîm Gweithredu i Achub Ysbyty Llwynhelyg) wedi brwydro i gadw gwasanaethau gofal iechyd eilaidd diogel, effeithiol a hygyrch i bobl Sir Benfro ers 2005.

Ar ran SWAT, galwaf ar Gynulliad Cenedlaethol Cymru i annog Llywodraeth Cymru i sicrhau bod y cynlluniau ar gyfer darparu Gofal Iechyd Eilaidd, y mae ymgynghoriad yn cael ei gynnal arnynt ar hyn o bryd yn ardal Bwrdd Iechyd Lleol Hywel Dda, yn cynnal y lefel bresennol o wasanaethau sydd ar gael yn Ysbyty Llwynhelyg. Nid yw'r 14,000 o bobl a lofnododd y deisebau a ddsbarthwyd i'ch swyddfa gan SWAT yn cytuno â'r opsiwn a ffeirir, sef bod Bwrdd Iechyd Lleol Hywel Dda yn canoli'r rhan fwyaf o wasanaethau cleifion mewnol yn safle Glangwili. Mae'n eithaf clir i bobl Sir Benfro a thu hwnt sydd wedi llofnodi'r deisebau hyn, os oes yn rhaid canoli gwasanaethau, mai Ysbyty Llwynhelyg yw'r safle y dylid ei ffafrio. Byddai hyn yn sicrhau darparu gwasanaeth gofal iechyd eilaidd teg, hygyrch, diogel a chynaliadwy i ardal gyfan Bwrdd Iechyd Lleol Hywel Dda tra byddai canoli gwasanaethau yn safle Glangwili yn rhoi pobl Sir Benfro o dan anfantais ddifrifol.

Prif ddeisebydd: Tîm Achub Ysbyty Llwynhelyg

Ysytiriwyd am y tro cyntaf gan y Pwyllgor: 6 Tachwedd 2012

Nifer y llofnodion: Casglwyd deiseb gysylltiedig tua 14,000 o lofnodion. Casglodd deiseb gysylltiedig tua 14,000 o lofnodion. O'r 14,000 llofnod, casglwyd dros 10,000 o lofnodion ar gyfer deiseb a oedd yn galw'n benodol am achub Uned Gofal Arbennig Babanod Llwynhelyg, a 4,000 o lofnodion ar gyfer deisebau a oedd yn galw am ddiogelu'r holl wasanaethau yn Ysbyty Llwynhelyg.

P-04-455 : Achub adran achosion brys yn Ysbyty'r Tywysog Philip

Geiriad y ddeiseb:

Mae Bwrdd Iechyd Hywel Dda yn bwriadu israddio neu gau'r gwasanaethau damweiniau ac achosion brys yn Ysbyty'r Tywysog Philip. Mae hwn yn wasanaeth hanfodol i Lanelli a'r cymunedau lleol a rhaid i'r gymuned weithredu i achub ein Hadran Ddamweiniau ac Achosion Brys. Llofnodwch y ddeiseb hon i atal y gwasanaeth hanfodol hwn rhag cau, ac i sicrhau nad yw bywydau yn y fantol o ganlyniad i gam o'r fath.

Prif ddeisebydd: Angharad Howells

Ysytirwyd am y tro cyntaf gan y Pwyllgor: 29 Ionawr 2013

Nifer y llofnodion: 1038

Mark Drakeford AC / AM
Y Gweinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol
Minister for Health and Social Services

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Eich cyf/Your ref
Ein cyf/Our ref MD/00449/13

William Powell AC
Cadeirydd
Y Pwyllgor Deisebau
Cynulliad Cenedlaethol Cymru
Bae Caerdydd
Caerdydd
CF99 1NA

25 Ebrill 2013

Annwyl William,

Diolch i chi am eich llythyr dyddiedig 8 Ebrill ynglŷn â phedair deiseb yn ymwneud â chynigion Bwrdd Iechyd Hywel Dda ar gyfer ad-drefnu yn y gorllewin.

Fel y gwyddoch, cyhoeddodd y Bwrdd Iechyd ei gynigion terfynol ar 15 Ionawr, a chyfeiriodd Cyngor Iechyd Cymuned Hywel Dda'r cynlluniau at fy rhagflaenydd ar 25 Chwefror, er mwyn penderfynu yn eu cylch. Ar ôl eu hystyried, penderfynwyd nad oedd cyflwyniad y Cyngor Iechyd Cymuned yn bodloni prif ofynion y *Canllawiau ar gyfer Ymgysylltu ac Ymgynghori ar Newidiadau i Wasanaethau Iechyd*.

Mae'r canllawiau yn egluro bod rhaid i Fyrddau Iechyd a Chynghorau Iechyd Cymuned weithio gyda'i gilydd i sicrhau bod gwasanaethau diogel a chynaliadwy yn cael eu darparu ar hyd a lled eu hardal. Rhaid i'r Cyngor Iechyd Cymuned sylweddoli ei bod yn bosibl na fydd cadw pethau fel y maent yn ymateb derbynol, a rhaid iddo weithio gyda'r Bwrdd Iechyd Lleol i gytuno ar ffyrdd o gynnal gwasanaethau o'r fath o fewn yr adnoddau sydd ar gael. Rhaid manteisio ar bob cyfle i ddatrys hyn yn lleol, a dim ond pan fydd popeth arall wedi methu y dylid cyfeirio'r mater at sylw Gweinidogion Cymru. Os bernir nad yw cynigion penodol er budd gorau gwasanaethau iechyd yr ardal, rhaid i'r Cyngor Iechyd Cymuned gynnig dulliau eraill o ddarparu gwasanaethau diogel a chynaliadwy i'w gymuned leol.

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1NA

English Enquiry Line 0845 010 3300
Llinell Ymholiadau Cymraeg 0845 010 4400
Correspondence: Mark.Drakeford@wales.gsi.gov.uk

Wedi'i argraffu ar bapur wedi'i ailgysylltu (100%)

Printed on 100% recycled paper

Nid oedd cyflwyniad y Cyngor Iechyd Cymuned yn bodloni'r gofynion allweddol hyn ac ysgrifennodd fy rhagflaenydd at ei Gadeirydd ar 14 Mawrth, yn gofyn i'r Cyngor ailgydio yn ei drafodaethau â'r Bwrdd Iechyd. Yn dilyn cais gan y Cyngor Iechyd Cymuned, cytunais i ymestyn y dyddiad cau ar gyfer cyfeirio unrhyw faterion heb eu datrys i'm sylw, i 19 Ebrill. Gofynnais hefyd i'r Athro Marcus Longley weithio gyda'r Bwrdd Iechyd a'r Cyngor Iechyd Cymuned i helpu hwyluso'r trafodaethau hyn ac i ddod â'r mater i ben.

In gywir
Mark.

Mark Drakeford AC / AM

Y Gweinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol
Minister for Health and Social Services

Eitem 3.16

P-04-417: Achubwch Draeth Morfa ac ataliwch Lwybrau Troed Cyhoeddus 92 a 93 rhag cau

Geiriad y ddeiseb

Darn o'r morlin rhwng Gwaith Dur Port Talbot a Thraeth Sgêr yw Traeth Morfa, gerllaw Gwarchodfa Natur Cynffig . Dim ond ar droed neu ar feic y mae'n bosibl cael mynediad i'r traeth, felly mae wedi dod yn fan gwerthfawr o heddwch a thawelwch. Yn 2011 ffurfiwyd y grŵp cymunedol , â€œSave Morfa Beach (Friends of Morfa) â€ mewn ymateb i fygythiad drwy Waith Dur TATA a oedd yn ceisio atal mynediad i'r traeth. Mae hyn yn cynnwys cau dau lwybr troed cyhoeddus o arwyddocâd hanesyddol sy'n cael llawer o ddefnydd ac sy'n arwain i'r traeth: Llwybr troed 92 o Longlandâ€™s Lane ym Margam a Llwybr Troed 93 o Warchodfa Natur Cynffig. Mae'r DEISEBWYR yn cefnogi ymgyrch sefydliad Save Morfa Beach (Friends of Morfa) i ddiogelu'r hawliau tramwy ar hyd llwybrau troed 92 a 93 a chadw'r mynediad i Draeth Morfa. Rydym yn gofyn i Lywodraeth Cymru a Chyngor Castell-nedd Port Talbot gynnal a chadw'r holl hawliau tramwy ar Margam Burrows, ac ymgysylltu â Tata Steel er mwyn sicrhau bod mynediad cyhoeddus i'r traeth yn parhau.

Gwybodaeth ategol: Pa un ai a yw hawliau tramwy'n croesi tir preifat neu dir cyhoeddus, Cyngor Bwrdeistref Sirol Castell-nedd Port Talbot a Chynulliad Cymru sy'n gyfrifol yn y pen draw am sicrhau eu bod yn cael eu gwarchod, eu bod ar gael a'u bod yn addas i'r diben. Rydym felly'n llobio, ond fel sefydliad nid ydym yn wleidyddol . Cafodd Grŵp ei greu ar Facebook (www.facebook.com/groups/SaveMorfaBeach/) fel proffil cyhoeddus y sefydliad.

Ysytiriwyd am y tro cyntaf gan y Pwyllgor: 2 Hydref 2012

Prif ddeisebydd: Save Morfa Beach (Friends of Morfa)

Nifer y llofnodion: 1191

P-04-417: Save Morfa Beach and Prevent the Closure of Public Footpaths 92 and 93 – Correspondence from Neath Port Talbot County Borough Council

Dear Naomi,

I write following receipt of a letter from William Powell AM, dated 8th April 2013 regarding the above. He has requested details of the date of the Inquiry and the decision made and that the response should be sent direct to you.

For background purposes, I would advise you that on the 18th August 2011 the Authority published 3 rights of way orders. One order is to extinguish Footpath 92 Port Talbot that leads down to Morfa Beach, one order is to divert Footpath 93 Port Talbot, the other is to create a new right of way.

The aim of the orders is to have a new path that will form part of the Wales Coastal Path that will connect with Bridgend via a new bridge that will span the River Kenfig.

Morfa beach is in private ownership and the Footpath 92 Port Talbot, as depicted on the Definitive Map and Statement, stops short of the beach and as far as anyone can ascertain there is no legal access onto the beach.

We've had approx 370 objections to the extinguishment order and approx 9 objections to the diversion order (not including petitions).

The Legal Department submitted the legal orders to the Planning Inspector (PINs) on the 3rd April 2013 and we're currently awaiting formal acknowledgment. This is unlikely to be received until PINs are satisfied with the submission, as a rigid process with strict timescales will immediately follow the acknowledgement. PINs may be able to give you additional details in relation to the current position as far as they are concerned, should you wish to contact them direct. The objectors will be advised of the date of the Inquiry following its receipt from PINs. Given that the Inquiry has not yet commenced, I am unable to confirm the decision made.

I trust that this clarifies the queries raised however should you require additional information please do not hesitate to contact me.

Nicola Pearce

Head of Planning

Neath Port Talbot County Borough Council

Eitem 3.17

P-04-461 Achub Pwll Padlo Pontypridd

Geiriad y ddeiseb:

Rydym yn galw ar Gynulliad Cenedlaethol Cymru i annog Llywodraeth Cymru i ddynodi'r pwll padlo ym Mharc Coffa Rhyfel Ynysangharad yn adeilad rhestredig Gradd 2, yn yr un modd â'r Lido, ar sail ei bwysigrwydd hanesyddol fel rhan o'r Parc.

Prif ddeisebydd: Karen Roberts

Ysytirwyd am y tro cyntaf gan y Pwyllgor: 19 Mawrth 2013

Nifer y llofnodion: 1212

Regeneration and Planning Division
Adran Gynllunio ac Adfywio
Level 5, Unit 3, Pennant House, Catherine St.
Pontypridd, CF37 2TB
Lefel 5, Uned 3, Tŷ Pennant, Stryd Catherine
Pontypridd, CF37 2TB

Mr William Powell AM
National Assembly for Wales
Cardiff Bay
Cardiff
CF99 1NA

Fax/Ffacs: 01443 407725

My Ref/Fy Nghyf:	Your Ref/EichCyf:	Date/Dyddiad:	Please ask for/ Gofynnwch am:
	P-04-461	9 th April 2013	Jane Cook (01443 490406)

Dear Mr. Powell

**PETITIONS COMMITTEE – YNYSANGHARAD WAR MEMORIAL PARK
PADDLING POOL**

I refer to your letter of 21st March 2013 to Keith Griffiths, Chief Executive. He has asked me to reply to you directly. Following the Petitions Committee meeting on the 19th March 2013 I understand that you would like the Council to clarify why the paddling pool has not been included in the redevelopment plans for the lido.

The grade II listed lido lies within the heart of Ynysangharad War Memorial Park, which is undoubtedly the jewel in the crown of Pontypridd. Much effort and success has been achieved in regenerating Pontypridd in recent years, with significant investment from the Council, Welsh Government, Europe, and the private sector, allowing a range of important projects to be delivered. Unfortunately the dilapidated state of the lido has constrained such regeneration of Ynysangharad War Memorial Park. Therefore the Council was delighted in February 2013 when a £6.3M funding package was secured to restore the lido, with contributions from the Welsh Government through the European Regional Development Fund and Heritage Lottery Fund, alongside contributions from the Council and Cadw. I enclose images of the current dilapidated lido, and the exciting restoration proposals.

The Council have developed the restoration proposals for Ynysangharad War Memorial Park lido, working closely with the scheme's funders, which includes the Welsh Government. The proposals include restoring the historic grade II listed lido to a high standard, reopening the lido as a heated facility with three pools for different uses, constructing a café, a visitor interpretation space and viewing gallery, and creating a state of the art adventure dry play facility.

In developing these plans the full range of issues were carefully considered. This included ensuring the proposals have a clear economic impact, and importantly that the scheme is sustainable in the future. Clearly the proposals need to also meet the criteria of the funding bodies. A deliverable scheme has been developed that ensures the requirements associated with the grade II listed lido building are met, alongside attaining the quality associated with a prestigious regional visitor attraction.

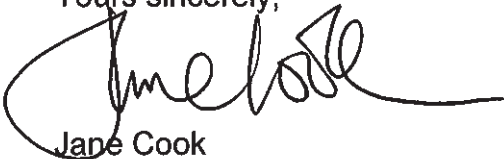
A number of different options were assessed as part of the project's development. The retention of the paddling pool is an expensive option that has clear implications for the overall sustainability of the project. The Council gave full consideration to retaining the existing paddling pool, and it decided that its retention would put the whole scheme in severe jeopardy. It is important to see this decision not only in terms of the Council's not insignificant investment into the lido restoration scheme, but also in the context of current extreme public sector budget pressures. The Council is clearly now having to make difficult choices in relation to the facilities and services it offers across the County Borough.

I would like to refer you to the Rhondda Cynon Taf Council Borough Council Cabinet report on the lido restoration project, which was considered on 30th July 2012. The report is available publically on the Council's website, but I have enclosed a copy for case of reference as it provides more detail on this matter.

The paddling pool has already been determined not to be a listed structure, and this is a matter that the Council and Cadw have previously discussed in some detail. I also refer you to correspondence received from Cadw regarding the listed status of paddling pool, which may be of assistance.

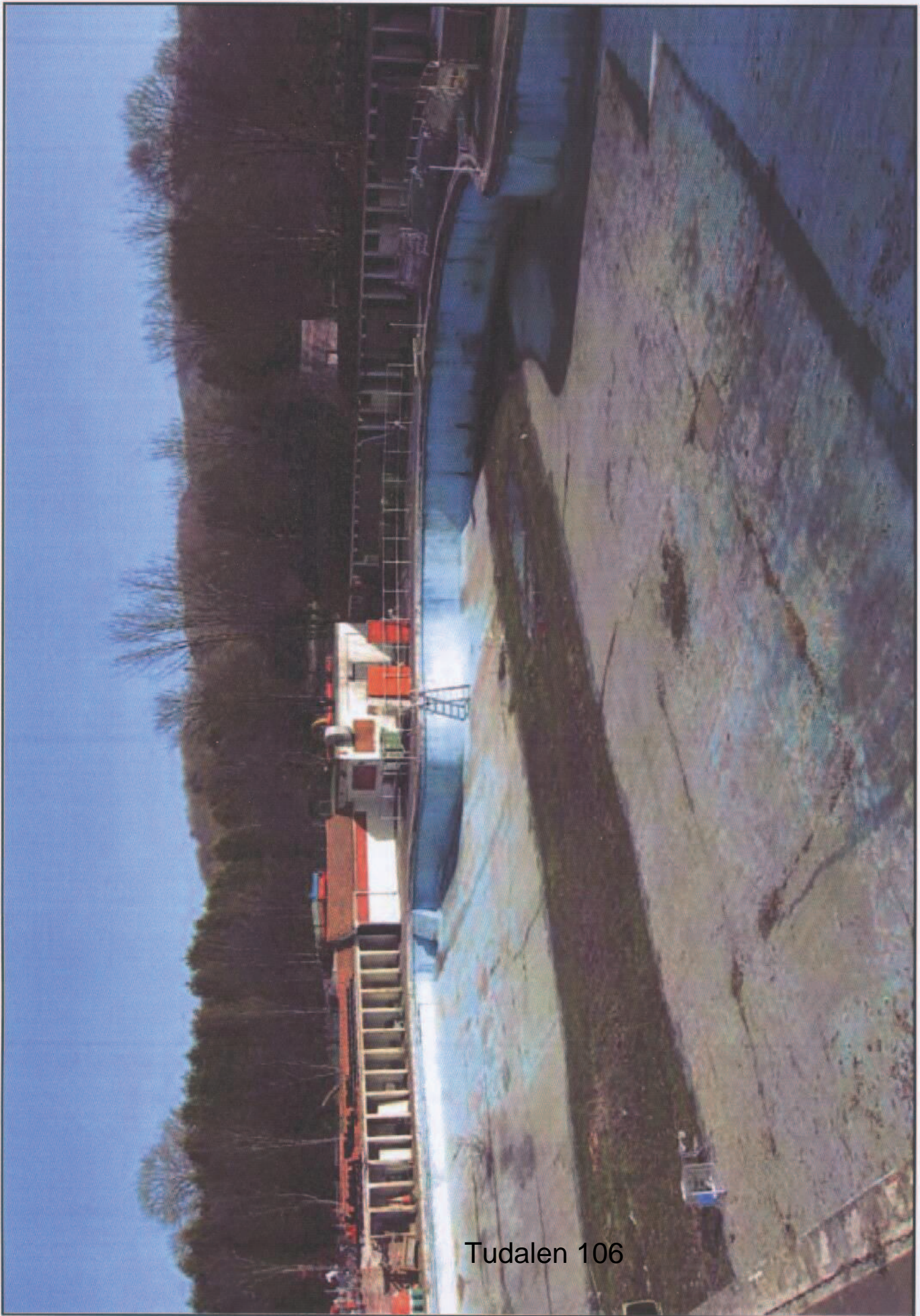
Please do not hesitate to contact me if you need any further information or background regarding this project.

Yours sincerely,

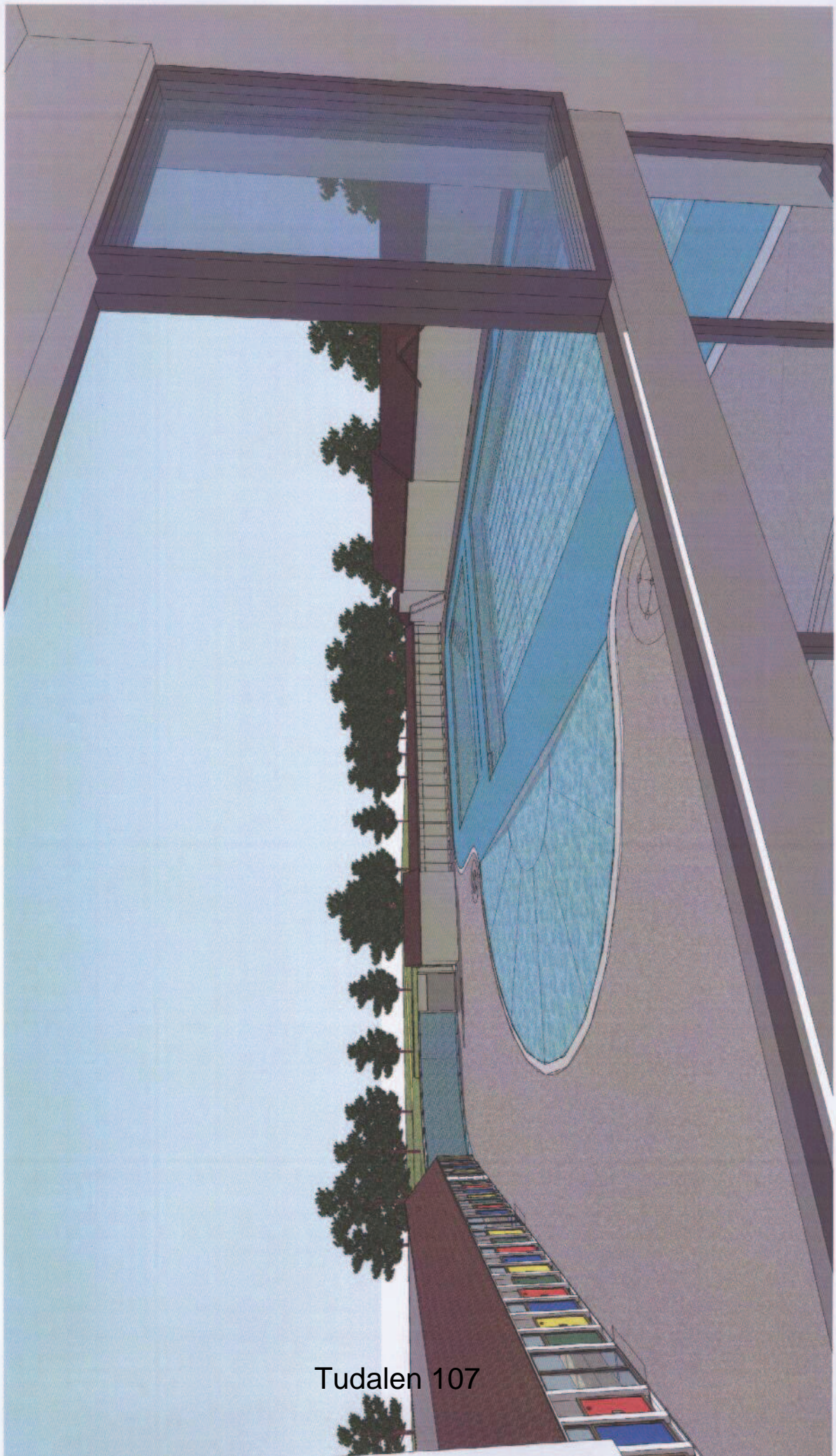

Jane Cook

Director Regeneration and Planning

Tudalen 106

Tudalen 107

RHONDDA CYNON TAF COUNTY BOROUGH COUNCIL

CABINET

30TH JULY 2012

JOINT REPORT OF THE GROUP DIRECTOR CORPORATE SERVICES/DIRECTOR OF REGENERATION & PLANNING/GROUP DIRECTOR ENVIRONMENTAL SERVICES

Author: Jane Cook

PROPOSALS FOR THE REGENERATION OF YNYSANGHARAD WAR MEMORIAL PARK LIDO

1. PURPOSE OF THE REPORT

- 1.1 To outline the capital and revenue implications of the proposals for the regeneration of the Lido.

2. RECOMMENDATIONS

- 2.1 That subject to no adverse responses from the Trustees of the Ynysangharad War Memorial Park to:
- a) approve the scheme as detailed in 4.6 of the report and its projected costs, the additional running costs, together with the proposed funding package.
  - b) authorise the Director of Regeneration & Planning to make amendments to that package, providing they have no significant impact on its composition.

3. BACKGROUND

- 3.1 In October 2009 Cabinet approved the components of the Pontypridd Business Case, which included the Lido Restoration project. Approval was also given to the submission the necessary funding bids to the Heritage Lottery Fund, Cadw, and Welsh Government.
- 3.2 Phase 1 of Pontypridd regeneration was subsequently approved by the respective funders in July 2010, focusing on public realm and townscape enhancements to the value of £10.5M. This regeneration work is now well underway.
- 3.3 Since the phase 1 approval of Pontypridd regeneration, development of further phases have been progressed. These include preparing detailed proposals for the lido, along with the preparation of the required funding bids.

4. LIDO PROJECT PROPOSAL

- 4.1 The lido project proposals have been developed to not only ensure that the project is of a high quality in its own right, but also to attract funding, with long term sustainability, funder eligibility, and economic benefit all critical to its success. To ensure that the regeneration proposals for the lido successfully meet all these criteria, the schemes development has been overseen by a project group led by Regeneration and Planning, and involving senior officers from across the Council including: Leisure Parks and Countryside; Finance; Procurement; and Strategic Projects Unit. This group has developed and tested a number of models and options for this project to ensure it meets each of the factors critical to its success, namely, fundability, economic impact, and sustainability, which collectively result in a deliverable scheme.
- 4.2 **Fundability** - The regeneration of the lido is dependent on securing external funding, in particular from the Heritage Lottery Fund (HLF) and the Welsh European Funding Office (WEFO). Each of the funders have very specific criteria on which funding applications are assessed, and if a project does not satisfy these criteria then funding applications will not be approved. The factors of great importance to the HLF are heritage conservation, educational benefit, and value for money. The factors of great importance to WEFO are economic impact, long term sustainability, and visitor appeal. The project also needs to contribute towards achieving the core improvement themes of the Rhondda Cynon Taf Community Strategy.
- 4.3 **Economic Impact** - In order to demonstrate value for money to WEFO, and to attract funding, projects need to demonstrate a clear economic impact, and achieve corresponding economic outputs. The lido is eligible activity due to its integral role in contributing towards the regeneration of Pontypridd. To secure funding the lido regeneration must also achieve high levels of outputs, namely attract significant visitors numbers to the lido facility, as well as creating jobs. A reduction in these outputs would reduce or remove the funding contribution from WEFO. This would mean that the scheme could not then go ahead.

The following benefits and outputs are expected to be generated as a result of the project:

- Create a regional tourist attraction that attracts increased numbers of visitors to Pontypridd.
- Create jobs directly in the lido itself, and indirectly in town centre businesses.
- Strengthen the effectiveness of the investment already being made in Pontypridd, through the various public and private sector led regeneration schemes.
- Act as a catalyst for further future regeneration activity in Pontypridd.
- Improve a dilapidated listed building that is constraining further improvements to Ynysangharad Park.

- 4.4 **Sustainability** - A thorough business plan has been completed to assess the operating costs of the lido. The figures detailed within the business plan have been based on the analysis of over 40 operational lidos in the UK, and other comparable facilities and attractions. A detailed analysis and methodology is provided for every cost and income source within the business plan.
- 4.5 The business plan also includes full details of the physical specification, visitor numbers and admission costs. These are clearly all interdependent and also related to other facilities and attractions. The costs and benefits need to be balanced to achieve the best solution, one that is economically beneficial, sustainable and fundable.
- 4.6 The deliverable scheme will ensure the requirements associated with a listed building are met, alongside meeting the quality associated with a prestigious regional visitor attraction, whilst meeting all funding criteria, achieving the required economic outputs, and achieving long term sustainability. To ensure deliverability the regeneration of the lido will result in an optimum scheme which:
- Restores the grade II listed lido to a high standard.
  - Reopens the lido as a heated facility, with three pools for different uses: a main pool, an activities pool, and an attractive semi circular splash pool for small children.
  - Constructs a café to serve both the lido and wider park.
  - Constructs a visitor interpretation space, viewing gallery, and classroom/meeting facility.
  - Constructs a new changing block in line with modern expectations.
  - Converts the paddling pool to a state of the art adventure dry play facility.
  - Implements an activities programme, which will include learning, volunteering, and community initiatives.
- 4.7 A number of different options have been fully assessed. The retention of the existing paddling pool is an expensive option which has clear implications for the business plan in terms of capital and revenue costs. It also impacts on the future sustainability of the lido project which in turn severely impacts on the external funding of the project. In short, having given full consideration of this option, it is considered that the retention of the existing paddling pool in any form would put the whole scheme in severe jeopardy.
- 4.8 The provision of a splash pad play facility has also been assessed. This has very substantial capital costs and also revenue implications. It also has similar limitations in terms of seasonal usage. The cost of this compromise option is not considered to be proportionate to the actual benefit, and again would risk the amount of external funding needed to progress the project.
- 4.9 The provision of a high quality adventure play facility will attract visitors to the park over the whole year. Those children (and supervisory adult) who want to enjoy wet play will have the benefit of a unique lido facility with splash pool, entirely free of charge.

- 4.10 The addition of a new paddling pool facility within the new Lido will offer better quality facilities for young children than the current one provides. It is also proposed that the use of this paddling pool inside the new Lido will be free for children under 12 and a accompanying/supervisory adult ensuring free paddling pool facilities within the park are in retained and improved.
- 4.11 Having considered all the options, there is only one option which delivers the economic benefits, is sustainable into the future and fundable, but also provides residents with better free facilities than are currently available. This does have an additional annual revenue cost of £74K.

5. PROJECT COSTS AND FUNDING

- 5.1 The total project costs have been calculated following the completion of a detailed cost plan and are estimated to be £6.319M:

- 5.2 The project is proposed to be funded utilising the following funding sources:-

• HLF	£2.300M
• WEFO	£3.000M
• Rhondda Cynon Taff CBC	£0.902M
• Cadw (approved in principal)	£0.100M
• Volunteer in-kind contributions	£0.017M
	<u>Total</u>
	<u>£6.319M</u>

- 5.3 The HLF application has been submitted, with a decision set to be made in July 2012. A WEFO application is being prepared, and is intended to be formally submitted once a decision has been received on the HLF application. An approval in principal has been received in relation to the Cadw grant. The Rhondda Cynon Taff CBC contribution is in place.

6. PROJECT TIMESCALE

- 6.1 If approval is given to progress with the project on the basis of the capital and revenue implications, the regeneration of the lido will be subject to the following indicative timeline:

Summer 2012 – Decision on HLF stage 2 funding application

Autumn 2012 – Decision on WEFO funding application

Autumn/Winter 2012 – Technical design commences

- 6.2 As part of the technical design detailed work will be undertaken to complete a construction project programme, including identifying all works that are dependent are the season (such as ecology works), procurement timescales, mobilisation timescales, restoration and construction works, and facility testing and training.

7. CONCLUSIONS

- 7.1 The regeneration of the lido provides an opportunity to further strengthen the significant regeneration investment presently taking place in Pontypridd, and to act as a catalyst for further regeneration activity.
- 7.2 The introduction of free access for under 12s to the new paddling pool within the Lido development ensures that no existing facilities are lost within the park and that 21st century facilities are created for all user groups within the park.
- 7.3 A unique and time limited opportunity exists to secure a full funding package for the scheme, with the majority of the project costs covered by the HLF and WEFO, and the project proposals have been carefully developed to maximise the funding potential and within available Council funds.

Plas Carew, Uned 5/7 Cefn Coed
Parc Nantgarw, Caerdydd CF15 7QQ
Ffôn 01443 33 6000 Ffacs 01443 33 6001
Ebost cadw@wales.gsi.gov.uk
Gwefan www.cadw.cymru.gov.uk

Plas Carew, Unit 5/7 Cefn Coed
Parc Nantgarw, Cardiff CF15 7QQ
Tel 01443 33 6000 Fax 01443 33 6001
Email cadw@wales.gsi.gov.uk
Web www.cadw.wales.gov.uk

Ms J Cook
Director of Regeneration and Planning
Rhondda Cynon Taf
Level 5, Unit 3, Pennant House
Catherine Street
Pontypridd
CF37 2TB

Eich cyfeirnod
Your reference

Ein cyfeirnod
Our reference

Dyddiad
Date **29/11/2012**

Llinell uniongyrchol
Direct line **01443 33 6065**

Ebost
Email: **julie.osmond@wales.gsi.gov.uk**

Dear Jane

Paddling pool, Ynysangharad War Memorial Park – Listed status

Thank you for your letter of 12 November in follow up to our recent meeting to discuss the listing status of the paddling pool.

Cadw has reviewed its advice on whether the paddling pool forms part of the curtilage of the listed Lido and is now of the view that, on balance, there is sufficient evidence to support your conclusion that the paddling pool does not form part of the listing. I should add, however, that the question of whether a building or structure is within the curtilage of a principal building, unless specifically included in the listing, is ultimately a matter for the courts.

In reaching its view, Cadw has carefully considered the additional evidence you have submitted against the tests set out in paragraphs 87-90 of Welsh Office Circular 61/96. In particular, Cadw is of the view that the information you have provided on the historical independence of the paddling pool from the Lido demonstrates that the paddling pool and Lido were operated as independent entities and that there was no functional relationship between the two. The paddling pool appears to be a facility in its own right, rather than ancillary to the listed Lido. This is strengthened by your evidence that users of the paddling pool were prevented from using the Lido and its amenities such as changing rooms, through the use of turnstiles. These turnstiles were the only means of accessing the Lido so there was no opportunity to move freely between the paddling pool and the Lido and thus no cross migration of user groups..

A matter that we did not discuss when we met was the need for Conservation Area Consent for works to the paddling pool. You will be aware that conservation area consent is required for the demolition of buildings within conservation areas, subject to the exemptions set out in paragraph 31 of the above circular. On the face of it, it would appear that none of these

exemptions apply in this instance so I would be grateful for confirmation on what conclusion you have reached on this matter.

Yours sincerely

Julie Osmond
Head of Policy and Protection

Eitem 4

P-04-472 Gwnewch y Nodyn Cyngor Technegol Mwynau yn ddeddf

Geiriad y ddeiseb:

Rydym yn galw ar Gynulliad Cenedlaethol Cymru i annog Llywodraeth Cymru i wneud y Nodiadau Canllaw Nodyn Cyngor Technegol Mwynau, yn arbennig y rheini'n ymwneud â chlustogfa 500 metr o amgylch gweithfeydd brig, yn orfodol yn neddfau cynllunio Cymru.

Gwybodaeth ychwanegol: Ar 20 Ionawr 2009, cyflwynodd Jane Davidson, y Gweinidog Amgylchedd, nodiadau canllaw Cyngor Technegol Mwynau Glo (MTAN) a oedd newydd eu cyhoeddi, ar gyfer Cymru, a nododd: “.. bydd y Nodyn Cyngor Technegol Mwynau Glo yn cyflawni'r addunedau (yn 2008) i gyflwyno Aseidiadau Effaith ar lechyd ar gyfer ceisiadau glo, ynghyd â chlustogfeydd, a gyda phwyslais ar weithio'n agos â chymunedau lleol. Mae'n ailddatgan yr ymrwymiad (yn 2008) i glustogfa 500m.” Yn 2009 nid oedd gan Lywodraeth Cymru'r pŵer i wneud ei chanllawiau cynllunio yn ddeddf. Mae ganddi'r pŵer bellach

Prif ddeisebydd: Dr John Cox

Ysytirwyd am y tro cyntaf gan y Pwyllgor: 16 Ebrill 2013

Nifer y llofnodion: 680. Casglwyd deiseb gysylltiedig 330 o lofnodion

P-04-472 Make the MTAN Law

Oral submission to Petitions Committee: 14th May 2013

by (Dr.) John Cox

BACKGROUND

On 20th January 2009, Jane Davidson, the then Minister for the Environment, introduced newly published Coal Minerals Technical Advice guidance Notes (MTAN) for Wales, and stated: “.. *the Coal MTAN will fulfil the pledges (in 2008) to introduce Health Impact Assessments for coal applications, together with buffer zones, and with an emphasis on working closely with local communities. It reaffirms the commitment (in 2008) to a 500m buffer zone.*”

In January 2011, Torfaen Council rejected an application to opencast for coal (at Varteg Hill)¹ because, in the opinion of the Council, it conflicted with these MTAN guidelines – notably in that there are houses and a primary school less than 100 metres away². The Applicant lodged an Appeal (held in January 2012) and, in February, we learnt by letter that the Planning Inspector had recommended that the Appeal should be upheld. Meanwhile, the Minister is yet to announce a decision on this application.

This petition is a response from our community and others who had hoped that the MTAN would indeed “*protect communities*” in the way promised³ by the Welsh Government and National Assembly. But the petition does **not** refer to the Planning Application for Varteg Hill that occasioned it. Irrespective of whether the Minister is to rule in favour or against the Appeal or whether this takes place before or after the Petitions Committee reaches its conclusion, the petition is concerned with the long-term and on-going contradiction between:

- 1) Local Authorities being obliged to conform to these MTAN guidelines,
- 2) Planning Inspectors being allowed to reinterpret the MTAN guidelines.

Our petition is focussed on the legislative status of the MTAN Guidelines and does not mention the Varteg Hill situation. It reads:

We call upon the National Assembly for Wales to urge the Welsh Government to make the MTAN Guidance Notes, notably those relating to a 500 metre buffer zone around open cast workings, mandatory in planning law for Wales.

Whilst we are yet to see the Planning Inspector’s report for Varteg Hill and we thus cannot comment on his reasoning, he did reveal during the hearings that he did not feel he was obliged to conform to the MTAN Guidelines as, in his opinion, these were “policy” aspirations (devised by politicians) and that he only had to take account of “planning law” (as had been interpreted by professionals such as himself).

He also stated that he considered he had authority to interpret the Guidelines as he thought they should have been worded. On one occasion, he even suggested that a paragraph had been “wrongly referenced” – although, in this specific instance, even the Counsel for the Appellant disagreed with his interpretation.

We doubt whether anyone anticipated that an Inspector might imagine he had the authority to dismiss a decision of a Local Authority based on his personal views of what should have been decided by the National Assembly. The petitioners believe that Planning Inspectors are servants of the process and as equally obliged as are the Local Authorities to conform with the MTAN Guidelines.

RESPONSIBILITIES OF THE PLANNING AUTHORITY

The First Minister has stated without equivocation that “*it is a matter for the local planning authority to determine what it does in its own area.*”⁴ He quite clearly did not anticipate that a Planning Inspector might selectively interpret the Guidelines that were agreed after 10 years of public consultation and endorsed unanimously by the Assembly Members. In reply to William Graham in April 2010, the First Minister stated that ‘*planning guidance is there to be observed*’.

In view of this context, Torfaen County Borough Council believed it had no option but to refuse the Varteg Hill application. If the Planning Inspectors are not also obliged to conform to these rules, the costs to Torfaen Council (and others in future) could run into £millions in lost Appeals and the MTAN will be worthless.

THIS ORAL SUBMISSION

For this evidence-gathering session of the Petitions Committee, we have two speakers available to answer your questions about our petition and all the associated issues arising.

Lynne Neagle is the Assembly Member for Torfaen and took part in the discussions in the National Assembly that led to the adoption of the MTAN Guidelines. She has been closely involved in the many discussions that have taken place in relation to the Varteg Hill proposal and is well-placed to explain the expectations of her constituents and their dismay if the MTAN Guidelines are not respected.

John Cox chairs a local residents committee and on their behalf submitted objections to the Varteg Hill application for the determination meeting of Torfaen Council and at the Appeal. This submission was not challenged at either hearing – which, in legal / quasi-legal proceedings, normally should mean that a submission has been accepted.

FOOTNOTES (for the information of the Petitions Committee)

---

¹ Excerpts from Torfaen Council’s rejection of the Application (emphases added)

“The main thrust of Welsh Assembly Government guidance on coal working is reflected within MTAN2. It appears that, unless there are exceptional circumstances, the Welsh Assembly Government’s position is that the 500m separation distance referred to strikes the correct balance between protecting the amenity of local people in the community, on the one hand, and society’s need for coal on the other. The application as amended, has sought to divorce the coal extraction area by 200m from the residential properties and by so doing claim that they are complying with the statement in the MTAN2 that working area should not come within 200m of a settlement, this argument is considered to be flawed and the reduction in the coal extraction area cannot be logically claimed to comply with the guidance contained in the MTAN2 when the proposal still has **major work within 200m of residential properties** namely the construction and removal of the eastern overburden dump and baffle mound.

“From the comments of the Councils Environmental Health Officer it is considered that the construction and removal of the bund would create noise and dust problems that would be detrimental to the amenities of those residents in the vicinity of the site, particularly Pembroke Place, Pembroke Terrace and Salisbury Terrace. **The Environmental Statement (ES) recognises that the noise levels would exceed the maximum levels recommended in MTAN2.**

“If the Council were to accept the flawed logic of the argument that the amended plan complied with the MTAN2 guidance, in that there was no working within 200m of the settlement, the proposal would still need to be considered against the general presumption of against coal working within 500m of a settlement unless there is justification in terms of exceptional circumstances as laid out in the MTAN2. It is considered that the benefits in terms of landscape, safety and regeneration are, at best, marginal. In order to recommend approval for an application in such close proximity to residential properties there would have to be clear, substantial and proven benefits. **It is considered that no overriding significant benefits would arise from the proposal which would justify its approval as such benefits do not exist.**

“In addition the application presents the scheme as the only method of dealing with the legacy of the previous coal workings, however it is considered that the ES does not present any quantifiable analysis with regard to the costing of the scheme put forward or any alternative schemes that may deal with the legacy of the previous coal mining operations affecting the site.

“IT IS RECOMMENDED: Refuse for the following reason(s):

“Given the site’s proximity to residential properties, the nature, scale and duration of the operations proposed would give rise to unacceptable impacts upon the amenities of local residents in relation to noise and dust. The proposal is therefore considered to be in conflict with Policy M1 of the Adopted Gwent Structure Plan and furthermore there are no exceptional circumstances presented in the application, of sufficient weight, which would override the general policy presumption in Minerals Technical Advice Note 2: Coal that surface working of coal should not occur within 500m of a settlement.”

² Distances are measured “boundary to boundary” - as specified in the MTAN paragraphs 29, 30, 32, 40 and 49-51, <http://wales.gov.uk/docs/desh/policy/090120coalmtanen.pdf> Paragraph 51 requires the applicant to provide supporting evidence to justify anything other than boundary-to-boundary measurements – which was not done in this case.

³ First Minister in answer to Lynne Neagle AM, 6th March 2013,

⁴ First Minister in answer to Bethan Jenkins AM, 6th March 2013.

Eitem 5

P-04-442 : Sicrhau cymorth da i blant anabl a'u teuluoedd sy'n agos i'w cartrefi

Geiriad y ddeiseb:

Rydym ni, y rhai sydd wedi llofnodi isod, yn galw ar Lywodraeth Cymru i sicrhau cymorth da i blant anabl a'u teuluoedd sy'n agos i'w cartrefi.

Er mwyn cyflawni hyn, rydym ni'n galw ar Gynulliad Cenedlaethol Cymru i annog Llywodraeth Cymru i sicrhau bod Bil Addysgol (Cymru) yn cynnwys egwyddor 'darparu'n lleol' yn y Bil a fydd yn:

- sicrhau gwasanaethau cynhwysol a hygyrch yn yr ardal leol, ac
- yn rhoi dyletswydd ar asiantaethau lleol i gyflwyno gwasanaethau cynhwysol a hygyrch os nad ydynt yn bodoli, drwy waith cynllunio gwell, partneriaeth a thrwy gynnwys rhieni lleol yn y gwaith.

Prif ddeisebydd: Scope Cymru

Ysytirwyd am y tro cyntaf gan y Pwyllgor: 4 Rhagfyr 2012

Nifer y llofnodion: 2,606

For the consideration by the Petitions Committee: P-04-442

Guarantee good support close to home for disabled children and their families

P-04-442 : Guarantee good support close to home for disabled children and their families

We, the undersigned, call on the Welsh Government to guarantee good support close to home for disabled children and their families. In order to achieve this, we call on the National Assembly for Wales to urge the Welsh Government to make sure the new Educational (Wales) Bill includes a 'Provide Local' principle in the Bill that will:

- ensure inclusive and accessible services in the local area, and
- put a duty on local agencies to introduce new inclusive and accessible services if they don't exist, through better planning, partnership and the involvement of local parents.

Petition raised by: Scope Cymru

Date petition first considered by Committee: 4 December 2012

Number of signatures: 2,415

Why this is needed

There is a critical shortage of services for disabled children and their families

Many of the parents Scope Cymru talk to want to use services that most families take for granted such as: childcare to support their child's development and so that parents can work; short breaks that enable a disabled child or young person to enjoy a leisure activity; or the right educational setting that supports their child to learn and reach their potential.

However Scope Cymru's research¹ has found that many of these families with disabled children and children with SEN are struggling from a lack of help and support in their local area.

- 64% said that the services that they and their children need are not available in their local area.

As a result, families tell us that getting the support they need is an enormous battle, and many are forced to travel outside of their local area – sometimes considerable distances – to get the help that their children need.

- The average distance travelled by families accessing services is over 4000 miles a year, or 80 miles a week.
- Four in ten disabled children live in poverty in the UK², with direct extra costs such as travel directly contributing to this³.
- Families in Wales who access short breaks services will travel for an average of 289 miles or 18 hours a year getting to and from these services.
- Only one in ten families (11%) said they could access all the services they need locally.

¹ Unpublished: 61 parents and carers of disabled children took part in our survey during August 2012. The sample covered a good range of geographical regions and types of area, as well as impairment type. The most common impairments were learning, understanding or concentrating (74%), social or behavioural (67%) and intellectual delay (67%). Respondents were mostly female (92%) and in the lower income brackets (12% £0 – 9,999, 29% £10 – 19,999, 27% £20 – 29,999).

Tudalen 120

² The Children's society (2011) 4 in every 10 Disabled Children Living in Poverty; <http://www.childrensociety.org.uk/news-views/press-release/four-ten-disabled-children-are-living-poverty>

³ Contact a family (2012) Counting the Costs, <http://www.cafamily.org.uk/professionals/research/reducing-poverty/>

Some families have told us that they have no choice but to struggle on without any help, while others are faced with the difficult decision to send their children away from home so that they can receive appropriate support.

The lack of support is pushing families to breaking point

Scope Cymru's research found that the lack of support for disabled children and their families in their local area is pushing them to breaking point.

- 67% said that the shortage of local services caused them anxiety and stress.
- 39% said that the shortage of services impacted on their working life.
- Half said that they miss out on family activities such as days out or birthdays as a result.
- 31% said it put pressure on their relationship with their partner.
- 21% said that it puts financial pressure on their family.

How can the Welsh Assembly address this problem?

The Education (Wales) Bill

The Welsh Government has recognised the need to improve the experience of young people with 'additional needs' and plans to introduce the Education (Wales) Bill to improve provision, largely through creating integrated 'Individual Development Plans' which will replace Statements of Special Educational Need.

The decision by the Welsh Government to delay the legislative reform in order to "work through the proposals with key partners" is welcome and is an opportunity for the Welsh Government to ensure that the Bill sufficiently meets the needs of disabled children, young people and their families.

Scope Cymru welcomes a number of measures contained in the consultation on the Bill, including:

- The intention to create an integrated, person centred approach which will look at the holistic needs of a young person, rather than just their educational needs, and create partnerships between health, social services and education.
- Plans to create regional consortia and 'Support Panels' to look at joint strategic planning and commissioning processes, including duties on agencies to collaborate on additional needs.
- The intention within the consultation that needs should be met "wherever possible within their local community"⁴.

However, the current proposals risk failing to improve the provision of local services for families with disabled children for the following reasons:

- Scope Cymru is concerned that, even when working in collaboration, Local Authorities will only offer what they are already planning to do, with no duty to make vital universal services inclusive or deliver the services that families with disabled children need.
- That despite the intention in the consultation to meet needs in the community, there is no duty or guidance to ensure that this is the case. The consultation already highlights that consortia could fund placements "in, or out of, the consortium area"⁵

The Welsh Government must introduce a 'Provide Local Principle' in Education (Wales) Bill

Scope Cymru's petition '*P-04-442 : Guarantee good support close to home for disabled children and their families*' is therefore calling on the Welsh Government to introduce a 'Provide Local Principle' in the Education (Wales) Bill. The principle will ensure that:

1. Services in a local area are inclusive and accessible.
2. Where services for disabled children do not currently exist, local authorities must guarantee their delivery.

⁴ Welsh Government, Forward in partnership for children and young people with additional needs - Proposals for reform of the legislative framework for special educational needs, June 2012

⁵ Ibid.

3. Disabled children and families will be included as partners throughout the commissioning process, ensuring that local authorities do not waste resources by providing services that disabled children and their families do not need.

Accessible services are not just those which contain wheelchair ramps. For example an inclusive and accessible school will be able to meet the whole educational need of the pupil, which can be very complex, involving support workers, an adapted curriculum or specialist technology. The lack of an accessible school can mean young people have to travel to a specialist school, which may be further from their home.

The types of services that would be included under the 'Provide Local Principle' are those amenities that provide a public service, such as childcare or playgroups, schools and colleges, day centre's or children's centres, leisure services such as sports centres, swimming pools and short breaks and healthcare services such as GPs clinics, health Centre's and hospitals.

What difference will this make to disabled children and their families?

The introduction of the 'Provide Local Principle' would make a real difference to the services available to families with disabled children. Specifically, it would mean that:

- Families with disabled children are able to use more universal services locally, because they will be inclusive and accessible;
- Families with disabled children will not have to battle for the support they need from services; and
- Families with disabled children will not need to travel so far from where they live to access them.

These duties would ensure that local agencies consider the wider needs of children and families when making decisions on services and ensure families are able to access inclusive, accessible local services-

When services that are provided within a local area are not deemed to be sufficient for disabled children, young people and their families, local agencies would be under an enhanced duty to re-assess local service provision until it is deemed sufficient by consulted parties and local family representatives. This would require supporting guidance to be produced by the Welsh Government to detail how local authorities should determine whether the services they are providing are sufficient, as well as the requirements on how they should consult with local family representatives.

We believe by adding this principle, forthcoming legislation and resulting framework for those with additional needs will better meet the aims of the Welsh Government of creating an inclusive system, with fewer barriers to inclusion and more individuals being enabled to access services in their communities.

About Scope Cymru

Scope Cymru works with disabled people and their families at every stage of their lives. From offering day to day support and information, to challenging assumptions about disability and influencing decision makers - everything we do is about creating real and lasting change.